

การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็ก
ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก

นางสาวกจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NEEDS ASSESSMENT OF CAREGIVERS' EDUCATING
INFANT AND TODDLER IN CHILD CARE CENTER

Miss Kajitta Chinpitakwattana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education
Department of Curriculum and Instruction
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็ก ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก
โดย	นางสาวกจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิลักษณ์ ขยันกิจ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. อรชา ตูลานันท์)

กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา : การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก (NEEDS ASSESSMENT OF CAREGIVERS' EDUCATING INFANT AND TODDLER IN CHILD CARE CENTER) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 153 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 496 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารก แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม และด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม
2. ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนา ด้านการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
3. แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมีความสอดคล้องกัน คือ การแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากครูหรือผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ และการอบรมเชิงปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาอื่น ได้แก่ การวางแผนนโยบาย และการสนับสนุนจัดหาสื่อส่งเสริมความรู้จากผู้บริหาร

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5483301327 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORDS: CAREGIVER / EDUCARE / CHILD CARE CENTER

KAJITTA CHINPITAKWATTANA: NEEDS ASSESSMENT OF CAREGIVERS'
EDUCARING INFANT AND TODDLER IN CHILD CARE CENTER.

ADVISOR: ASSOC. PROF. UDOMLUCK KULAPICHITR, Ed.D, 153 pp.

The objectives of this research were 1) to assess the needs for educaring of infant caregivers and toddler caregivers in child care center, 2) to propose approaches to develop educare program for infant caregivers and toddler caregivers in child care center. This study collected data from 496 caregivers of infants and toddlers. Research instruments used for gathering data were; a questionnaire for infant caregivers, a questionnaire for toddler caregivers; an interview of child care center administrators, and a questioning approach for focus group technique. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean standard deviation, content analysis and setting priority in terms of needs using Modified Priority Needs Index (PNI modified).

The research findings were as follows;

1. Infant caregivers needed to be trained in the area of building relationship with parent at the most, followed by activity planning and social environmental arrangement.

2. Toddler caregivers needed to be trained in the area of activity implementation at the most, followed by planning activity and building relationship with parent.

3) The approach to develop Infant caregivers and toddler caregivers educare program was similar in the advise on educaring from skilled teachers or caregivers and workshop. Moreover, there were other approaches including administrator's policy and supporting knowledge enriching media .

Department: Curriculum and Instruction

Field of Study: Early Childhood Education

Academic Year:2014

Student's Signature.....

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อรชา ตูลานันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดให้ข้อเสนอแนะอันมีคุณค่าในการปรับปรุงแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนวลจันทร์ ปราบพาล พลเรือตรีหญิงนิธินาถ งอกงาม และอาจารย์ณัฐกา สุทธิธินกุล ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาและสละเวลาในการตรวจเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณจินตนา พัฒนพงศ์ธร คุณศรีอุไร บุญเสริม อาจารย์ศิริรัตน์ คงชื่น นาวาโทหญิงศิริพรรณ โกมลประเสริฐ และอาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ตรีชัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลามาร่วมอภิปรายในการสนทนากลุ่ม และคณะผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กที่ให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูล งานวิจัยจะไม่สามารถลุล่วงไปได้หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์จากทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทุกท่านได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาและให้ประสบการณ์ที่ดี มีคุณค่ากับผู้วิจัย

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ บุคลากรสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และกัลยาณมิตรที่ดีทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจตลอดการทำวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ พี่ชาย พี่สาว คุณน้า ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด สุดท้ายผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณคุณพ่อ ผู้ซึ่งล่วงลับแต่ยังคงเป็นกำลังใจที่ดีให้ผู้วิจัยเสมอมา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	7
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	9
1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	9
1.2 รูปแบบการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	9
1.3 หน่วยงานที่จัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	11
2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	15
2.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	15
2.2 หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ.....	15
2.3 มาตรฐานและแนวปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ.....	21
2.4 บทบาท และหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก.....	43

3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น.....	47
3.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	47
3.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	48
3.3 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น.....	48
3.4 การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น.....	49
3.5 เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็น เชิงสำรวจ.....	51
4. แนวทางการพัฒนาครู.....	53
4.1 ความหมายการพัฒนาครู.....	53
4.2 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาครู.....	53
4.3 รูปแบบแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	54
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	64
2. ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	67
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	74
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก.....	77
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	79
ตอนที่ 3 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก.....	81
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ดูแลเด็ก.....	84
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	97

สรุปผลการวิจัย.....	97
อภิปรายผลการวิจัย.....	101
ข้อเสนอแนะการนำไปใช้.....	104
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	105
รายการอ้างอิง.....	106
ภาคผนวก.....	111
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	112
ภาคผนวก ข รายงานผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม.....	114
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงของเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC.....	117
ภาคผนวก ง ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ของผู้ดูแลเด็กวัย ทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ.....	122
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	129
ภาคผนวก ฉ รูปภาพจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม.....	148
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	36
ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	65
ตารางที่ 3 ความหมายของประเด็นที่ศึกษา.....	65
ตารางที่ 4 ตัวอย่างประชากรจำแนกตามสังกัด.....	67
ตารางที่ 5 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
ตารางที่ 6 โครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามในแบบสอบถาม.....	70
ตารางที่ 7 โครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามกลุ่ม.....	71
ตารางที่ 8 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ.....	71
ตารางที่ 9 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	73
ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก จำแนกตามจำนวนและร้อยละ.....	77
ตารางที่ 11 ระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก.....	79
ตารางที่ 12 ระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ.....	80
ตารางที่ 13 ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามประเด็นหลัก.....	82
ตารางที่ 14 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามประเด็นย่อย.....	82
ตารางที่ 15 ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำแนกตามประเด็นหลัก.....	83
ตารางที่ 16 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำแนกตามประเด็นย่อย.....	83
ตารางที่ 17 แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก.....	84
ตารางที่ 18 แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ.....	86
ตารางที่ 19 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้ดูแลเด็กวัยทารก (IOC).....	118

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 20 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ (IOC).....	120
ตารางที่ 21 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามตัวบ่งชี้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์.....	123
ตารางที่ 22 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามตัวบ่งชี้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้.....	123
ตารางที่ 23 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามตัวบ่งชี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง.....	125
ตารางที่ 24 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ จำแนกตามตัวบ่งชี้.....	126
ตารางที่ 25 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ จำแนกตามตัวบ่งชี้.....	127
ตารางที่ 26 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง จำแนกตามตัวบ่งชี้.....	128

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนของการวิจัยความต้องการจำเป็น.....	50
แผนภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพครู.....	55

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการวิจัย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีแรกเป็นช่วงที่สำคัญในการพัฒนารากฐานแห่งชีวิตทุกด้าน และเป็นช่วงวัยที่มีอัตราการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างสูงสุด การพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นการสร้างผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพให้แก่สังคมเป็นการลงทุนพัฒนาประเทศอย่างคุ้มค่าอย่างที่สุด การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 2 ระดับตามช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงปฐมวัยตอนต้น แรกเกิด - 3 ปี ในวัยทารกจนถึงวัยเตาะแตะ และช่วงปฐมวัยตอนปลายอายุ 4-6 ปี ในวัยอนุบาล (Morrison, 2008) โดยทั่วไปการศึกษาปฐมวัยมักให้ความสำคัญกับเด็กในวัยอนุบาลมากกว่าวัยทารกและวัยเตาะแตะ เพราะการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะถูกมองว่าเป็นเรื่องของการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยมากกว่าการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดู แต่เด็กปฐมวัยทุกช่วงอายุต้องการการอบรมเลี้ยงดูที่ดี การส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ความเอาใจใส่ใกล้ชิดผูกพันจากผู้เลี้ยงดูที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กในทุกด้านให้ดีขึ้น ซึ่งจำเป็นต่อการวางฐานของชีวิต (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2542)

องค์การ Zero to Three หรือ Zero to Three: National Center for Infant, Toddler and Families (2014) เป็นองค์การด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพราะเห็นความสำคัญของพัฒนาการเด็กในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต พัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างมากในช่วงวัยนี้ จากงานวิจัยและประสบการณ์ขององค์กรแสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูที่มีคุณภาพของพ่อแม่และผู้ดูแลเด็กจะส่งผลต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็กโดยตรง การเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตัวเองและสิ่งต่างๆ รอบตัวจะเกิดขึ้นในช่วงอายุแรกเกิดถึง 3 ปีและจะส่งผลตลอดชีวิต ดังนั้นการควบคุมสถานรับเลี้ยงเด็กให้ได้คุณภาพ การให้ความรู้แก่ชุมชน การสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองผู้ดูแลเด็กแรกเกิดถึง 3 ปี มีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นประเด็นที่สำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงดูและการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้

ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประจำปีพ.ศ.2554 พบว่า ประชากรวัยเด็กอายุ 0 – 6 ปี มีจำนวน 5,423,931 คน คิดเป็นร้อยละ 8.46 ของประชากรประเทศ เป็นเด็กวัย 0 – 3 ปี จำนวน 3,039,545 คน คิดเป็นร้อยละ 4.74 ของประชากรทั้งประเทศ (กรมการปกครอง, 2555) การสำรวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กของทุกสังกัดของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554) พบว่าประเทศไทยมีศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยภายใต้สังกัดต่างๆ ทั้งหมดทั่วประเทศจำนวน 21,496 แห่ง โดยมีสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 3 ปี ในสังกัด ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1,569 แห่ง กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 65 แห่ง กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

จำนวน 58 แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 28 แห่ง โดยสถานรับเลี้ยงเด็กของหน่วยงานที่กล่าวมา มีวัตถุประสงค์และความต้องการในการให้บริการที่แตกต่างกันออกไป

สถานรับเลี้ยงเด็กทั้งของภาครัฐและเอกชน เช่น สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์รับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเด็กด้วยตนเอง สถานรับเลี้ยงเด็กจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แทนครอบครัวพร้อมความคาดหวังของผู้ปกครองว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะมีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี สร้างความปลอดภัย ให้การดูแลด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ดังนั้น การเข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีจึงเพิ่มจำนวนมากขึ้นกว่าระดับชั้นปฐมวัยในส่วนอื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2551 และ 2552)

มาตรา 18 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยครอบคลุมสถานศึกษา ประเภทสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ได้สัดส่วนสมดุล ปลูกฝังคุณธรรม สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง ด้วยการจัดทำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, 2554) เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานรับรองว่าเด็กในศูนย์เด็กเล็กทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีจำนวนมากขึ้น จะได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกแบ่งแยกด้วยสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการยกระดับการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยเกณฑ์มาตรฐานถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐาน 3 ประการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลเด็กปฐมวัย ดังนี้

- 1) การบริการจัดการศูนย์เด็กเล็กที่ดี
- 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
- 3) คุณภาพเด็กที่ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

เกณฑ์ทั้ง 3 ประการสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาระดับปฐมวัย ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) [สมศ.] (2554) ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแต่ละระดับให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้สถานศึกษาได้วางแผนพัฒนา ดำเนินการ กำกับติดตามคุณภาพของตนเอง เพื่อมุ่งสู่มาตรฐานคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยครอบคลุมหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ผลการจัดการศึกษา
- 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) การบริหารจัดการศึกษา
- 4) การประกันคุณภาพภายใน

เห็นได้ว่า มาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเด่นชัดร่วมกันประการหนึ่ง คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน

สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา หรือ National Association for the Education of Young Children [NAEYC] (2012) ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย ของ NAEYC (NAEYC Early Childhood Program Standards and Accreditation Criteria) เพื่อเป็นการยืนยันว่าเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยอนุบาลจะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญต่อชีวิต ดังนั้นครูในระดับปฐมวัยต้องมีคุณสมบัติและความชำนาญรอบรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการ การจัดการเรียนรู้ของเด็กกรอบการทำงานตาม มาตรฐานมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ทั้งตัวเด็ก ครู ครอบครัว ชุมชน และผู้บริหารได้รับประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งแบ่งได้ 4 ประเภทตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. ด้านคุณภาพการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก
2. ด้านคุณสมบัติที่เหมาะสมของครู
3. ด้านการสนับสนุนครอบครัว และชุมชน
4. ด้านระบบการบริหารจัดการ

Copple และ Bredekamp (2009) ได้เสนอ การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย (Developmentally Appropriate Practice: DAP) เพื่อเป็นแนวทางที่ผู้ดูแลเด็กควรคำนึงในการดูแลเด็กปฐมวัยโดยกระตุ้นพัฒนาการ ให้การสนับสนุนการเรียนรู้และประสบการณ์ของเด็กด้วยการตอบสนองตามความสนใจของเด็กที่แตกต่างกัน โดยครูเป็นผู้สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เคารพและคำนึงถึงสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก จัดการอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมประสบการณ์สำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะ ความคิดและความสามารถ

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาวพ.ศ. 2550 – 2559 ระบุว่าสถานรับเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีที่ให้การเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กมีความสำคัญรองลงมาจากบ้านและครอบครัว โดยภาครัฐมีหน้าที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบริการในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวม สามารถพัฒนาตนเองได้ตามการเรียนรู้ที่เหมาะสม แต่จากข้อมูลกลับพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังมีปัญหาคุณภาพทั้งในด้านการบริหารและการจัดการ อาทิ การเลี้ยงดูเด็ก ครูพี่เลี้ยง การผลิตสื่อ การสร้างความเข้มแข็งให้สมาคมวิชาชีพด้านเด็กปฐมวัย และยังไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ในด้านการพัฒนาเด็ก ผู้เลี้ยงดูขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กปฐมวัย ขาดความรู้เชิงสังเคราะห์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) สอดคล้องกับรายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551 -2552 ที่พบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลของโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กเล็กมากที่สุดรองจากการเลี้ยงดูของมารดา แต่ผู้ดูแลเด็กจำนวนถึงร้อยละ 71 กลับไม่เคยผ่านการสอนการอบรมวิธีการเลี้ยงดูเด็ก และยิ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กโดยเฉพาะผู้ดูแลเด็กอายุ 1-3 ปี จากข้อมูลยังพบอีกว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการรายด้านเพิ่มขึ้น แต่พัฒนาการรวมกลับลดลง เนื่องจากปัญหาการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นองค์รวม ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ค่อนข้างต่ำ สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กขาดคุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การขาดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของเด็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) เช่นเดียวกับรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและสตรี พ.ศ. 2554 ขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ระบุว่า ประเทศไทยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประมาณ 20,000 แห่ง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากองค์กรการศึกษาเพื่อปวงชน หรือ Education For All (EFA) ปี 2553 แสดงให้เห็นว่าเด็กเข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่กลับพบว่ากว่าร้อยละ 20 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, 2554) จึงเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่ำกว่า 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยยังคงมีปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการพัฒนารการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้

การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กต่ำกว่า 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กยังคงมีปัญหาขาดการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ส่งผลต่อศักยภาพพัฒนาการของเด็กและต่อคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังนั้นแนวทางที่สามารถส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จึงนำวิธีวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการศึกษาหาสภาพจริงเปรียบเทียบกับสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยระบุสิ่งที่ต้องการว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็นที่ทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นแนวทางการพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาหน่วยงาน ด้วยการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นจริงทำให้เกิดการแก้ไขอย่างตรงจุดเป็นไปตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้องโดยตรง การประเมินความต้องการจำเป็นในบริบทของการศึกษานั้น ช่วยให้สามารถระบุสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และประเด็นที่ครูควรได้รับการพัฒนา พร้อมกับชี้แนวทางที่สถานศึกษาต้องพัฒนาในอนาคต (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

แนวทางดังกล่าวจึงเหมาะสมในการประเมินความต้องการจำเป็นสำหรับผู้ดูแลเด็ก ด้วยการจัดลำดับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กโดยเฉพาะกลุ่มอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่เหมาะสมและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ อันส่งผลต่อการดูแลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กมีความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูให้แก่เด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในด้านใด
2. แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็กมีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้
 - 1.1 เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกในสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 1.2 เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้
 - 2.1 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกในสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีทั้งเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ จำแนกตามหน่วยงาน ดังนี้
 - 1.1 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - 1.2 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
 - 1.3 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
 - 1.4 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ใน 3 ด้าน คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ 2) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 3) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

นิยามศัพท์

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ หมายถึง การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ในการจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการ และตอบสนองความต้องการตามวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างเหมาะสมสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะให้ได้รับการพัฒนาครบทุกด้านตามศักยภาพ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการ เรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ หมายถึง การปฏิบัติในการจัดพื้นที่ และจัด วางสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยตอบสนองต่อความต้องการตามวัย และคำนึงถึงความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะทั้งภายในและ ภายนอกห้อง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดสภาพแวดล้อม ทางสังคม และการจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์

การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติในการเลี้ยงดูและจัด กิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติและใช้ประสาทสัมผัส เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการจัดกิจกรรม การจัด กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ของ ผู้ดูแลเด็กด้วยการเอาใจใส่ สร้างความรักความผูกพัน ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้อย่าง ทันทั่วถึงให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้ปกครองใน การอบรมเลี้ยงดูเด็กร่วมกัน โดยยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ภายใต้บริบทสังคมและ วัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพการปฏิบัติ ของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะที่เป็นอยู่กับระดับความคาดหวังที่ควรจะเป็นในการอบรม เลี้ยงดูเด็กใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก และวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง กระบวนการกำหนดความต้องการจำเป็น ด้วยวิธีการจัดลำดับความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็ก เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่มีเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ รับเลี้ยงตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ประกอบด้วยสถานรับเลี้ยงเด็กสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สังกัดกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

สังกัดกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้จัดการหรือ
ครูใหญ่ที่ทำหน้าที่ดำเนินการดูแล บริหารจัดการและควบคุมสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้
ให้แก่เด็กวัยทารก อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี 6 เดือน หรือเด็กวัยเตาะแตะ อายุตั้งแต่ 1 ปี 7 เดือนถึง
3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อวางแผนการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารก
และวัยเตาะแตะให้อบรมเลี้ยงดูเด็กแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม
2. เป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนการพัฒนา
ผู้ดูแลเด็ก ให้ความช่วยเหลือ ปรับปรุง และดำเนินการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กต่อไป

บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก และวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 1.2 รูปแบบการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 1.3 หน่วยงานที่จัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 2.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 2.2 หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
 - 2.3 แนวปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
 - 2.4 บทบาท และหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก
3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 3.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 3.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 3.3 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 3.4 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น
 - 3.5 เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นเชิงสำรวจ
4. แนวทางการพัฒนาครู
 - 4.1 ความหมายการพัฒนาครู
 - 4.2 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาครู
 - 4.3 รูปแบบ แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ มีการใช้คำเรียกบุคคลที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะหลายคำ อันได้แก่ ครู ครูปฐมวัย พี่เลี้ยง ครูพี่เลี้ยง ผู้เลี้ยงดูเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ครูผู้ดูแลเด็ก เป็นต้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ใช้คำว่า “ผู้ดูแลเด็ก”

1. การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก

การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กมีการให้ความหมาย และการจัดบริการในหลายรูปแบบ แตกต่างกันไปตามช่วงอายุปฐมวัยตอนต้น และปฐมวัยตอนปลาย โดยสถานรับเลี้ยงเด็กช่วงปฐมวัยตอนต้นนั้นมีหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราฐาน 18 วรรค 1 ระบุว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นสถานศึกษา อันได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) อธิบายถึงลักษณะของการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนเด็กเล็ก หรือศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นสถานที่ที่มีจุดประสงค์เพื่อปูพื้นฐานทักษะการช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม จัดให้มีการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยเด็กจะได้เรียนรู้การร่วมมือกับกลุ่ม เรียนรู้สังคม รู้จักการควบคุมตนเอง กิจกรรมเน้นให้เด็กมีความสำเร็จ มีตารางกิจกรรมประจำวันเป็นแนวปฏิบัติ

Palaiologou (2013) ได้ให้ความหมายสถานรับเลี้ยงเด็กไว้ว่า เป็นการจัดเตรียมเพื่อการพัฒนาในด้านกายภาพและด้านจิตใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีวัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงดู และให้การศึกษที่ต้องดำเนินไปควบคู่กัน

สถานรับเลี้ยงเด็ก คือ สถานที่ให้การอบรมเลี้ยงดูควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการและการเรียนรู้ซึ่งเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กตามกฎหมาย และสามารถเรียกได้หลายชื่อ เช่น ศูนย์เด็กเล็ก สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นต้น

1.2 รูปแบบการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก

การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กมีการกำหนดไว้หลายรูปแบบ แบ่งได้ดังนี้ Douville-Watson, Watson และ Wilson (2003) แบ่งรูปแบบการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กไว้ 2 แบบ ได้แก่

1) การรับเลี้ยงเด็กตามบ้าน เป็นการรับเลี้ยงเด็กในลักษณะให้การเลี้ยงดูแบบครอบครัว มีเด็กไม่เกิน 6 – 10 คน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมเลี้ยงดูภายในบ้าน โดยให้การดูแลในกิจวัตรประจำวัน เด็กจะมีความใกล้ชิดผูกพันกับผู้ดูแลเด็กมาก มีตารางกิจกรรมที่ยืดหยุ่น

2) การเลี้ยงเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กมากกว่า 6 คน สามารถดูแลเด็กได้ทั้งกลางวันและกลางคืน มีความแตกต่างกับสถานรับเลี้ยงเด็กในรูปแบบบ้าน โดยมีการจัดการเป็นกิจจะลักษณะ มีผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร จัดตารางกิจวัตรประจำวันและแผน ตารางการทำกิจกรรมที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ มีการจัดสื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับเด็ก โดยสถานรับเลี้ยงเด็กรูปแบบนี้ต้องได้รับอนุญาต และผ่านตาม มาตรฐานกำหนด

บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตรีภูวณษ์ (2550) ได้อธิบายลักษณะของสถานบริการ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่จำแนกตามอายุได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็กทารก (แรกเกิด – 2 ขวบ) กลุ่มเด็กเล็ก (2 – 4 ขวบ) และกลุ่มเด็กอนุบาล (5 – 6 ขวบ) ทำให้รูปแบบการเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์ในแต่ละวัยแตกต่างกัน โดยแบ่งได้ ดังนี้

1) สถานที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก ดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี จำแนกได้อีก 2 ลักษณะ คือ

1.1) ศูนย์เด็กเล็ก เน้นการรับดูแลเด็ก เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง มากกว่าให้การศึกษา เป็นแบบศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน หรือตลอด 24 ชั่วโมง

1.2) สถานรับเลี้ยงเด็กตามบ้าน เป็นลักษณะครอบครัว ที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ รับเด็กประมาณ 7 -12 คน ดูแลทั้งวันหรือเป็นชั่วโมง

2) โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนเตรียมเด็กในการเข้าเรียนอนุบาล ได้แก่

2.1) โรงเรียนเด็กเล็ก เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กอายุ 2 - 4 ขวบจัดบริการ เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน เป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก โรงเรียนลักษณะนี้เรียกว่า โรงเรียนเด็กเล็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย

2.2) โรงเรียนเตรียมอนุบาล ลักษณะเหมือนโรงเรียนเด็กเล็ก แต่เน้นการเตรียมตัวเพื่อเข้าเรียนชั้นอนุบาล

กุศล สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึงการจัดบริการ สถานรับเลี้ยงเด็กไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1) สถานบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ใช้ชื่อว่า “ศูนย์บริบาลเด็กเล็ก หรือเด็กอ่อน หรือ สถานรับเลี้ยงเด็กเนอสเซอรี่” ให้บริการดูแลและพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด – 3 ปี นอกกระบบโรงเรียน ให้เด็กได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ในด้านสุขภาพอนามัย การเจริญเติบโตและ พัฒนาการตามวัย จัดกิจกรรมให้เล่น การบริหารจัดการลักษณะนี้ พบได้ทั่วไปในโรงพยาบาลของรัฐ และเอกชน ตลอดจนในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง และสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ผู้ดูแลเด็กมีพื้น ความรู้ทางพยาบาล

2) ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย หรือส่วนใหญ่ใช้ชื่อว่า “ศูนย์พัฒนาเด็ก หรือ สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก” ให้บริการเลี้ยงดูและเตรียมความพร้อมแก่เด็กอายุแรกเกิด – 6 ปี ให้มีพัฒนาการสมวัย เน้นการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ส่งเสริมพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวม

ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้มีความรู้ทางพัฒนาการเด็ก หรือมีประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

3) สถานศึกษาเด็กปฐมวัย มักเรียกว่า “โรงเรียนอนุบาลหรือชั้นอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา” บริการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาแก่เด็กอายุ 2½ - 6 ปี ให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จัดการเรียนรู้ การสอน วางแผนประสบการณ์ จัดสื่อการเรียน ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผู้ดูแลเด็กจะเป็นครูด้านอนุบาลศึกษา/ปฐมวัยศึกษา หรือผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

4) สถานบริการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในภาวะยากลำบาก เป็นบริการช่วยเหลือดูแลและส่งเสริมพัฒนา บำบัดรักษาเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาต่าง ๆ ให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการตามวัย มีรูปแบบการให้บริการในลักษณะเข้าไปแทรกแซงช่วยเหลือเด็กตามลักษณะปัญหา มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานให้บริการ

การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กมีหลายรูปแบบ โดยมากแบ่งตามช่วงอายุที่ให้บริการ และจำนวนของเด็กที่เข้ารับบริการ สถานรับเลี้ยงเด็กจึงมีทั้งในรูปแบบบ้าน สถานรับเลี้ยงและพัฒนา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ให้การเลี้ยงดูอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการ และดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กเป็นสำคัญ

1.3 หน่วยงานที่จัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไปอยู่ภายใต้การดำเนินงานจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีวัตถุประสงค์ในการจัดให้บริการที่แตกต่างกัน โดยหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (2551) ได้กล่าวถึงการจัดรูปแบบการบริการสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 3 ปี และเด็กอายุ 3 - 5 ปี โดยมีการกล่าวถึงหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ในรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

1) กระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ มุ่งให้การช่วยเหลือดูแลเด็กที่เกิดจากแม่ในระหว่างต้องโทษจำคุกให้ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

2) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ควบคุมดูแล ส่งเสริม ให้คำแนะนำ การเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานบริบาลเด็กต่าง ๆ ในการจัดบริการของหน่วยงานเอกชน

3) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ในการจัดสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส

4) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยและโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ จัดอบรมหลักสูตรครู พี่เลี้ยง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) กรมสวัสดิการทหารเรือ กองทัพบก และกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กระทรวงกลาโหม ที่จัดสถานรับเลี้ยงเด็กมุงช่วยเหลือข้าราชการในสังกัด แบ่งเบาภาระข้าราชการหน่วยงานอื่นและบุคคลภายนอกในการดูแลเด็ก

6) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน จัดทำโครงการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับมูลนิธิสิริธรราชวิทยาลัย ในการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กเพื่อใช้เป็นสถานที่เลี้ยงดูบุตรหลานของผู้ใช้แรงงาน

7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี โดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จัดศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กในท้องถิ่นห่างไกลให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดู

8) มูลนิธิ ที่มุ่งให้สงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนยากไร้ขาดโอกาสทางสังคม เพื่อพัฒนาเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง ต้อยโอกาส เร่ร่อน ถูกทารุณกรรม และถูกทอดทิ้งให้ได้รับการดูแล สุขภาพอนามัย โภชนาการ และพัฒนาการทางสติปัญญา ได้แก่ มูลนิธิเด็ก มูลนิธิเด็กก่อนในสลัม มูลนิธิดวงประทีป สหทัยมูลนิธิ เป็นต้น

งานวิจัยนี้มีการกำหนดประชากรจาก 4 สังกัด ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ โดยแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี และการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กดังต่อไปนี้

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน โดยมีการกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยการอนุญาตให้จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก และสนับสนุนการดำเนินงานโดยการตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำการพัฒนาบุคลากร การจัดอาหาร และสื่อพัฒนาการเด็กตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ดูแลเด็ก ดังนี้

1) คุณสมบัติผู้ดูแลเด็ก

- 1.1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ จบการศึกษาภาคบังคับ
- 1.2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่มีประวัติการทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก
- 1.3) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษซึ่งไม่เป็นความผิดเกี่ยวกับเด็ก
- 1.4) เป็นผู้มีความสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือเป็นผู้ติดสารเสพติด โดยมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- 1.5) มีวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสมทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีความขยันอดทน และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเมตตา ความอ่อนโยนที่จะเอื้ออำนวยต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม
- 1.6) ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่ปลัดกระทรวงกำหนด

- 2) อัตราส่วนผู้เลี้ยงดูเด็กต่อจำนวนเด็ก
- เด็กอายุแรกเกิด – 1 ปี อัตราส่วน 1 : 3
 - เด็กอายุ 1 ปี – 3 ปี อัตราส่วน 1 : 6
 - เด็กอายุ 3 ปี – 5 ปี อัตราส่วน 1 : 10
 - เด็กอายุ 5 ปี – 6 ปี อัตราส่วน 1 : 15

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน (2555) มีส่วนในการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กภายในสถานประกอบการ ภายใต้การทำงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ กระทรวงแรงงานได้มอบหมายให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กในโรงงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กในสถานประกอบการ
 - 1.1) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการแรงงานทั้งในและนอกระบบแก่นายจ้างลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ
 - 1.2) ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบกิจการและชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้ใช้แรงงานและครอบครัว
 - 1.3) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องศูนย์เลี้ยงเด็กในสถานประกอบกิจการ และชุมชน
- 2) คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็กในศูนย์เลี้ยงเด็กในสถานประกอบกิจการและชุมชน
 - 2.1) ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์
 - 2.2) มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจต้องผ่านการตรวจสุขภาพก่อนปฏิบัติงาน
 - 2.3) มีคุณวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 2.4) ต้องผ่านการฝึกอบรม เรื่องการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก
- 3) อัตราส่วนระหว่างผู้เลี้ยงดูเด็กกับเด็ก
 - เด็กอายุแรกเกิด – 2 ปี อัตราส่วน 1:3
 - เด็กอายุ 2 – 3 ปี อัตราส่วน 1:8
 - เด็กอายุ 3 – 4 ปี อัตราส่วน 1:12
 - เด็กอายุ 4 – 6 ปี อัตราส่วน 1:20

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2556) มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยมีกลุ่มงานอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัยเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนี้

- 1) สนับสนุนองค์ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพด้านต่างๆ เช่น โภชนาการ สุขาภิบาลอาหารและน้ำ ทันทสาธารณสุข พัฒนาการเด็ก รวมถึงไอคิว (IQ) อีคิว (EQ) สุขภาพจิตและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- 2) สนับสนุนองค์ความรู้ในการอบรมเพิ่มพูนศักยภาพให้กับผู้ดูแลเด็ก
- 3) ให้คำแนะนำส่งเสริมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้ได้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่

- 4) จัดทำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพ
- 5) จัดสถานรับเลี้ยงเด็กในรูปแบบศูนย์เด็กเล็กสาธิต เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูให้มีพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสม
- 6) กำหนดอัตราส่วนระหว่างผู้เลี้ยงดูเด็กกับเด็ก
 - เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี อัตราส่วน 1:3
 - เด็กอายุ 1 – 2 ปี อัตราส่วน 1:5
 - เด็กอายุ 2 – 3 ปี อัตราส่วน 1:7-10
 - เด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป อัตราส่วน 1:10-15

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ดังนี้ (บึงอร เทพเทียน และ ปิยฉัตร ตระกูลวงษ์, 2550 และ กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

- 1) จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2) จัดทำมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี มาตรฐานตัวบ่งชี้การพัฒนาคุณภาพเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ รูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการวิจัย รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูพี่เลี้ยง
- 4) ติดตาม ดูแลคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 5) ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาต่อเนื่องในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป
- 6) มหาวิทยาลัยหลายแห่งจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กภายในมหาวิทยาลัยโดยบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กด้วยตนเอง

โดยสรุป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนในการจัดบริการสถานรับเลี้ยงสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และการให้การสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กแตกต่างกันไป และมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กต่างกัน ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กจะมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ดูแลเด็ก พร้อมกำหนดอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลเด็กต่อเด็กไว้อย่างชัดเจน และหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักให้การส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้ดูแลเด็ก ได้จัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กไว้

2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

เด็กปฐมวัยแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงปฐมวัยตอนต้นอายุแรกเกิด ถึง 3 ปี และช่วงปฐมวัยตอนปลาย อายุ 4 – 6 ปี วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงแตกต่างกันตามพัฒนาการแต่ละช่วงอายุ ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจึงมีบทบาทสำคัญในอบรมเลี้ยงดูเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้

2.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

สมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2534) ให้ความหมาย การอบรมเลี้ยงดูไว้ว่าเป็นวิธีการต่างๆ ที่ผู้เลี้ยงดูใช้ในการเลี้ยงดู ดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็กและมีการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้ง การปฏิบัติตัวของผู้เลี้ยงดูเด็ก ความคิดเห็นของผู้ใหญ่เกี่ยวกับเด็กตลอดจนสื่อ กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2542) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า เป็นการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย ที่ต้องคำนึงถึงหลักการการเลี้ยงดู (Care) และการให้การศึกษา (Education) เป็นสองสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันเป็น “educare” ที่เป็นการพัฒนาให้เด็กได้รับการส่งเสริม การเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

รติชน พริยสร์ (2543) ให้ความหมายไว้ว่า การแนะนำให้ความรู้ ให้แนวปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก พร้อมดูแลเรื่องสุขภาพอนามัย ความเป็นอยู่เพื่อเลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทุกด้านตามวัยอย่างเหมาะสม และมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

Gonzalez-Mena และ Eyer (2001) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หรือ educare ไว้ว่า เป็นหลักการดูแลเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยการเอาใจใส่ความต้องการทางด้าน ร่างกายและจิตใจของเด็ก การสร้างความสัมพันธ์และไว้วางใจ ความปลอดภัย สุขภาพ การ จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และอิสระในการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสของเด็กวัยทารกและ เด็กวัยเตาะแตะ

กล่าวโดยสรุป การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นวิธีการที่ผู้ดูแลเด็กให้การอบรม ให้การดูแลเด็ก ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การตอบสนองต่อความต้องการ ทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยคำนึงถึงการให้ความไว้วางใจ สุขภาพ ความปลอดภัย และการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทุกด้านตามศักยภาพอย่างเหมาะสมกับวัย

2.2 หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี ผู้ดูแลต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้ การศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กตามช่วงวัยมีหลักการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2542) ได้ให้แนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและ วัยเตาะแตะ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย มีดังต่อไปนี้

1) การจัดครู ผู้ดูแลเด็ก หรือพี่เลี้ยงเด็กให้มีจำนวนเพียงพอ และมีบุคลิกดี คล่องแคล่ว ชอบสนทนากับเด็ก รู้จักวิธีการกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ สังเกต ความต้องการของเด็กและรู้จักผสมผสานประสบการณ์ที่เด็กเรียนรู้ ตลอดจนเป็นตัวกลางเชื่อมโยง ประสบการณ์ต่างๆ ให้กับเด็ก เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของเด็กให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ดูแลเด็กจะต้องวางแผนประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อให้เป็น การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ มีการตอบสนองที่ทันท่วงทีต่อความต้องการของเด็ก และติดตามเด็ก ด้วยความรัก ความอ่อนโยน มีวิธีให้รางวัลด้วยการพูดจาชมเชยในผลสำเร็จของเด็ก เช่น การที่เด็ก แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของทักษะใหม่ๆ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเด็กกับเด็กที่เป็นไป อย่างใกล้ชิดสนิทสนมจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างประสบการณ์ให้เด็กได้รับในบรรยากาศที่อบอุ่น และเป็นกันเองสำหรับเด็ก

2) การจัดสภาพแวดล้อมที่สดใสและปลอดภัย สร้างความรู้สึกคุ้นเคยคล้าย บรรยากาศที่บ้าน จะให้ทั้งความหลากหลายในบรรยากาศจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความอิสระ เปิดกว้างต่อการแสดงออกของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีเด็กเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงลักษณะ การจัดวางอุปกรณ์เครื่องใช้และเครื่องเล่นต่างๆ ที่เด็กจะใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก ประกอบด้วย สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กในวัยต่ำกว่า 3 ขวบ โดยจัดวางเป็นกลุ่มตาม ลักษณะของการเล่นและการเรียนรู้ตามพัฒนาการและความสนใจของเด็กในวัยนี้ ทั้งอุปกรณ์เครื่อง เล่นสำเร็จรูปและทำขึ้นเอง เช่น บริเวณสำหรับการเล่นนุ่มๆ ทำด้วยผ้า (Soft toys) บริเวณสำหรับการ เคลื่อนไหวเพื่อออกกำลังกายหรือพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ ตลอดจนบริเวณสำหรับรับประทานอาหาร นอน ขับถ่าย และเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นต้น โดยที่อุปกรณ์และเครื่องเล่นทั้งหมดต้องได้รับการ ดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งานด้วย

3) การเป็นแบบอย่างที่ดีของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและบุคคลต่างๆ รอบตัว จากประสบการณ์เกิดขึ้นประจำวันที่เด็กจะเรียนรู้ด้วยตนเองและจากการสังเกตความรู้สึกหรือ ความต้องการที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ ของผู้อื่น เพื่อนเป็นแหล่งของการเล่นและการเรียนรู้ที่ดี สำหรับเด็กเล็กในวัยนี้ เด็กจะมีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกันในด้านการพัฒนาภาษาและความสามารถในการ ปฏิสัมพันธ์แม้กระทั่งเด็กวัยทารกที่เล็กมากยังสามารถตอบสนอง หรือแสดงออกกับเด็ก วัยเดียวกันที่อยู่รอบข้างด้วยการยิ้ม ส่งเสียง และสัมผัส ส่วนเด็กวัยเตาะแตะยังสามารถเรียนรู้ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่สำคัญทางสังคม เช่น การเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น

4) การจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องเล่นสำหรับเด็กอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะเครื่องเล่น ประเภทที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะที่มีระดับความยากง่ายหลายระดับ ส่งเสริม การพัฒนาความสามารถทางกาย ทางจินตนาการและการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น เครื่องเล่นที่มี ขนาดชิ้นเล็กๆ อุปกรณ์เครื่องเล่นสัมผัสที่หลากหลาย อุปกรณ์ทางศิลปะตลอดจนอุปกรณ์ชิ้นใหญ่ ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสและการหยิบจับ รวมถึงอุปกรณ์ที่ให้ประสบการณ์การเล่นเป็นกลุ่ม กับเด็กในวัยเดียวกันด้วยการชี้แนะจากผู้ดูแลเด็ก อุปกรณ์เครื่องเล่นต่างๆ จะช่วยให้เด็กในวัยทารก และวัยเตาะแตะ ได้พัฒนาทักษะความสามารถทางการเรียนรู้ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และ สังคม โดยผู้ดูแลเด็กสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็กผ่านการเล่นและสำรวจเครื่องเล่น เพื่อเป็นข้อมูลที่แสดงถึงระดับพัฒนาการความถนัด และความสนใจเป็นพิเศษของเด็กได้

5) การเล่นเกมง่ายๆ ที่เหมาะกับเด็กวัยนี้จะช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และสร้าง ความรู้สึกในทางที่ดีกับบุคคลต่างๆ รวมทั้งยังช่วยพัฒนาความสนใจในการทำกิจกรรมที่ต้อง ใช้เวลาและความตั้งใจ ตัวอย่างเกมการเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ ได้แก่ เกมการเล่นปิดตาจ๊ะเอ๋ เกมแมงมุม เกมจ้ำจี้ เกมเล่นกับลูกบอลหรือตุ๊กตาและเกมซ่อนหาวัตถุ เป็นต้น การเล่นเกมประเภทนี้

จะส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กและเด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สร้างความสนใจและความคุ้นเคยในขณะเล่นด้วยกัน และยังช่วยส่งเสริมให้เด็กเล็กวัยนี้ได้พัฒนาความเชื่อมั่นและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้อื่นอีกด้วย

6) กิจกรรมประจำวันของเด็ก ผู้ดูแลเด็กต้องมีการวางแผนและจัดระบบในแต่ละวัน จัดให้เกิดกิจกรรมซ้ำๆ กับบุคคลที่คุ้นเคยในเหตุการณ์เป็นการสร้างความมั่นใจแก่เด็กและผู้ดูแลเด็ก ด้วยความต้องการพื้นฐาน เด็กควรทำกิจกรรมประจำวันที่มีความสม่ำเสมอเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมประจำวันในการรับประทานอาหาร การอาบน้ำ การดูแลเรื่องการขับถ่าย จะเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดเป็นกันเอง สามารถสอดแทรกการสอนทากับเด็ก หรือการเล่นเกมที่ง่าย ๆ ไปด้วยกันได้ เช่น ในขณะที่กำลังเปลี่ยนผ้าอ้อมให้เด็ก ผู้ดูแลเด็กอาจจะสอนเด็กให้รู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกายไปด้วย เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับชื่ออวัยวะต่างๆ ของร่างกาย สุขนิสัยในการดูแลตนเอง ซึ่งการสอนดังกล่าวยังมีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกปลอดภัยให้แก่เด็ก

7) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการพัฒนาภาษาและประสาทสัมผัส จะช่วยพัฒนาการรับรู้ การแสดงออกด้วยตนเอง การคิดและการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นๆ การที่เด็กได้สัมผัสกับเครื่องเล่นที่จับต้องได้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้เด็กได้สัมผัสกับสื่อที่เป็นธรรมชาติ เช่น น้ำ หิน ดิน ทราย ประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังเสียงดนตรีชนิดต่างๆ การเล่นบทบาทสมมติ และการอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะการสังเกต ทักษะด้านภาษาและการใช้ประสาทสัมผัสด้วยการฟัง ประสบการณ์ที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและความสามารถเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ที่สูงขึ้นต่อไป

8) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะที่ท้าทายและฝึกฝนให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของเด็กในการเล่น กระตุ้นความสนใจ ให้โอกาสเด็กได้ค้นพบและพัฒนาความสามารถใหม่ๆ เช่น ของเล่นสำหรับวางซ้อนมีรูปทรงง่ายๆ จิ๊กซอว์ที่มีหมุดขนาดใหญ่สำหรับจับ เกมของเล่นที่มีชิ้นส่วนไม่ซับซ้อน บล็อกทำด้วยผ้า หรือพลาสติก และเครื่องเล่นปืนปาย การจัดให้เด็กมีโอกาสได้เล่นกับสื่อ และทำกิจกรรมที่ผู้ดูแลเด็กวางแผนจัดเตรียมไว้ให้ จะช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีหลักการรวมทั้งเป็นการช่วยให้ผู้ดูแลเด็กได้สังเกตทักษะที่เด็กพัฒนาช้าและควรได้รับการฝึกฝนเป็นพิเศษ

9) การจัดสภาพภายในห้องให้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรม จัดช่วงเวลาอิสระให้เด็กเล็กวัยนี้ได้เลือกเล่นตามความสนใจด้วยการสำรวจ ค้นพบด้วยตนเอง และฝึกฝนทักษะต่างๆ นอกจากนี้การจัดสภาพห้องให้มีเนื้อที่เปิดกว้างให้โอกาสเด็กได้เล่นด้วยตนเอง จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาแรงจูงใจของเด็กให้ได้เล่นอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินโดยปราศจากการชี้นำของผู้ดูแลเด็ก แม้กระทั่งในเด็กทารกที่ยังเล็กมากก็ต้องการบางเวลาที่เป็นอิสระ มีโอกาสได้แสดงออกด้วยตนเอง และเป็นตัวของตัวเองบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ลองใช้ทักษะใหม่ๆ มองหาสถานการณ์ใหม่ที่จะเล่นหรือเลือกเล่นสิ่งใหม่ที่ตนสนใจ ถ้าผู้ให้การเลี้ยงดูเด็กได้มีโอกาสสังเกตเด็กในกระบวนการดังกล่าว จะช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

10) การจัดให้มีช่วงเวลาสั้นๆ สำหรับกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเด็กทารกจะได้มีโอกาสพบปะ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเด็กและบุคคลอื่น กิจกรรมกลุ่มที่เด็กในวัยนี้จะมีส่วนร่วมได้ เช่น กิจกรรมดนตรีประกอบทำทางง่ายๆ สำหรับเด็กเล็กวัยตั้งแต่ 1 ขวบขึ้นไป การฟัง

นิทานที่มีเนื้อเรื่องสั้นๆ และกิจกรรมศิลปะประเภทขยำกระดาษ เล่นแป้งโดว์ หรือละเลงสีด้วยนิ้วมือ จะช่วยให้เด็กเล็กในวัยนี้ได้พัฒนาทักษะทางสังคม และมีความรู้สึกสนุกสนานที่ได้ร่วมเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กคนอื่น เด็กทารกในวัยตั้งแต่ 1 ขวบขึ้นไปและเด็กวัยเตาะแตะสามารถร่วมกิจกรรมดนตรี ฟังนิทาน ดูการเล่นเชิดหุ่น หรือร่วมทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบท่าทางได้นาน 5 ถึง 10 นาที และช่วงเวลาดังกล่าวช่วยให้เด็กทุกคนที่อยู่ร่วมกันได้สนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

11) เด็กทุกคนควรมีเวลาสำหรับพักผ่อนและการทำกิจกรรมที่ไม่เร่งรีบ ผู้ดูแลเด็ก จะมีโอกาสในช่วงเวลาดังกล่าวในการดูแลที่ใกล้ชิด แสดงความรัก ความอ่อนโยนต่อเด็กอย่างเต็มที่ ในขณะที่คุณแม่เล่น กล่อม หรือคอยเฝ้าดูเวลาเด็กเล่นกิจกรรมที่เงียบไม่ส่งเสียงดังรบกวน เช่น การดูหนังสือภาพ และการเล่นต่อภาพจิ๊กซอว์ เป็นต้น การนอนสำหรับเด็กเล็กวัยนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก จะช่วยให้เด็กไม่เหนื่อยและได้รับการกระตุ้นมากจนเกินไป ยังทำให้ผู้ดูแลเด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นการตอบสนองต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก อันเป็นสิ่งจำเป็นที่เด็กเล็กวัยนี้ควรได้รับในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่เป็นอย่างดี

12) การจัดช่วงเวลาให้ผู้ดูแลเด็กจะได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม นำมาประกอบกับข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน เพื่อติดตามประเมินผลพัฒนาการของเด็กให้ถูกต้องทั้งด้านพฤติกรรมและระดับพัฒนาการของเด็ก จัดเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้ดูแลเด็กจะต้องมีความเข้าใจในลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไปของเด็กแต่ละวัยอย่างถูกต้อง เพื่อวางเป้าหมายการพัฒนาให้เข้ากับความสามารถของเด็กได้อย่างเหมาะสม ให้การสนับสนุนพัฒนาเด็กเน้นความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้ดูแลเด็กได้สังเกตเด็กอย่างใกล้ชิดจะสามารถระบุถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้โดยทันที เช่น พัฒนาการที่ช้ากว่าปกติหรือปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถวางแผนให้ความช่วยเหลือแก่เด็กได้ทันทีและช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของตนเองอีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กำหนดหลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพดังนี้

1) เน้นเด็กเป็นสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความสำคัญกับธรรมชาติของเด็ก และตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวด้วยตนเองโดยผู้ดูแลเด็กต้องทำความเข้าใจกับธรรมชาติของเด็กในแต่ละช่วงวัย และเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาทุกๆด้านอย่างมีความสุขและเติบโตอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับศักยภาพและสภาพสังคม-วัฒนธรรมของเด็ก

2) ตระหนักและสนับสนุนสิทธิพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับ ให้ความสำคัญกับสิทธิพื้นฐานของเด็กที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้มีชีวิตรอดปลอดภัย ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกทอดทิ้ง และกระทำทารุณกรรม พร้อมส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพ ด้วยการศึกษาทำความเข้าใจกับธรรมชาติของเด็ก เห็นคุณค่าของเด็กรวมทั้งอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบในตนเอง

- 3) ปฏิบัติตนต่อเด็กด้วยความรักความเข้าใจและเหตุผล ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรักความเมตตาเอาใจใส่ดูแล ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีความเข้าใจในพัฒนาการและตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ โดยการให้เวลาอยู่ใกล้ชิด ทักทาย พูดคุยโต้ตอบ แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ดี มองหน้าสบตา ยิ้มแย้มแจ่มใส สัมผัสอ่อนโยน เล่นด้วยกัน
- 4) ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแบบองค์รวมอย่างสมดุลครบทุกด้าน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ เล่น และฝึกทักษะต่างๆในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นมิตร ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความพร้อม ความสนใจ และความสามารถตามวัยของเด็ก โดยการจัดกิจกรรมและการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านสื่อการเรียนรู้และการเล่น ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย
- 5) ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม และวัฒนธรรมไทย อบรมขัดเกลาและฝึกให้เด็กดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบวินัยในตนเอง มีคุณธรรมจิตใจโอบอ้อมอารี รู้จักมารยาทและความเป็นไทย ผู้ดูแลเด็กทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และฝึกทักษะต่างๆที่ละเอียดละน้อย โดยใช้การเล่นิทาน อ่านหนังสือเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ร้องเพลง เล่นดนตรี เล่นการละเล่นพื้นบ้าน และเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมตามประเพณีนิยมตามความเหมาะสม
- 6) ชี้แนะการแสดงพฤติกรรมของเด็ก เอาใจใส่ชี้แนะเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกในทางที่ถูกที่ควรด้วยการใช้แรงเสริมทางบวกหรือชมเชยให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในขณะเดียวกันจำเป็นต้องควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กด้วยการลงโทษเป็นครั้งคราวเพื่อหยุดยั้งพฤติกรรม โดยมีการพูดคุยกับเด็กด้วยเหตุผลและไม่ใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสิน
- 7) ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับความสามารถในการรับรู้และการเรียนรู้ของเด็ก ปรับการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในการพูดคุยสื่อความหมายและอบรมสั่งสอนเด็กด้วยการใช้คำศัพท์ที่ง่ายๆ สั้นๆ ออกเสียงซ้ำๆ ชัดเจนในการพูดคุยกับเด็ก การเล่านิทานให้เด็กฟังและการพูดคุยตอบคำถามหรือฟังเรื่องเล่าของเด็กบ่อยๆและช่วยฝึกหัดทักษะทางภาษาของเด็กให้พัฒนามากขึ้นตามวัยได้
- 8) สนับสนุนการเล่นตามธรรมชาติของเด็ก ให้ความสำคัญกับการเล่นตามวัย ความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก ด้วยการจัดเตรียมสถานที่เล่นของเล่น และเครื่องเล่นต่างๆที่เหมาะสมให้กับเด็ก โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นคนเดียวหรือเล่นกับเด็กอื่น รวมทั้งได้เลือกเล่นกับวัตถุสิ่งของจริง ของเล่นตามวัย และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะที่หลากหลายและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 9) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และของเล่นที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและการเรียนรู้ของเด็กเป็นหลัก โดยการจัดสถานที่บริเวณและสิ่งต่างๆให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสม สำหรับวัยของเด็ก การดูแลอาคารและบริเวณต่างๆให้เด็กได้เคลื่อนไหวสะดวก สะอาด ปลอดภัยอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างพอเพียง มีเครื่องเล่นเครื่องใช้ที่เหมาะสมกับเด็ก มีการจัดมุมเล่นต่างๆเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการเล่นของเด็ก

10) ติดตามเฝ้าระวังและสังเกตพัฒนาการเด็ก ฝึกทักษะการสังเกต และบันทึกพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็กในแต่ละระยะของพัฒนาการตามวัยของเด็กในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการขั้นต่อไปให้ดีขึ้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาพัฒนาการอาจเกิดขึ้นได้ทันเวลาที่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) กล่าวถึงหลักในการปฏิบัติต่อเด็ก อายุ 0 – 3 ปี ดังนี้

- 1) การอบรมเลี้ยงดูให้อยู่รอดและปลอดภัย เด็กแรกเกิดจนประมาณอายุ 1 ปี เป็นช่วงที่ต้องดูแลใกล้ชิด เป็นช่วงที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยและการเสียชีวิต ดังนั้นการดูแลความปลอดภัยทุกรูปแบบจึงสำคัญ เพราะเด็กยังเล็กมากและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้
- 2) ผู้ดูแลเด็กควรให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข ต้องให้ความรักกับเด็กโดยไม่ใช้การต่อรอง ไม่วางเงื่อนไขในการให้ความรักแก่เด็ก แต่แสวงหาวิธีการรักที่สร้างความอบอุ่น ไว้วางใจ โดยปราศจากเงื่อนไข
- 3) ผู้ดูแลเด็กต้องเข้าใจว่าการเรียนรู้ของเด็กเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิและเป็นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง คือการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นพร้อมให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมใหม่และค่อยๆ เริ่มการเรียนรู้ไปตามวัย ผ่านประสาทสัมผัสนำไปสู่การคิดและแสดงออกทางร่างกาย วาจา อารมณ์ และสังคม ซึ่งผู้ดูแลเด็กต้องทราบว่าตนเองมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ และเข้าใจว่าทุกนาที่มีมีความสำคัญกับเด็ก กระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องสำคัญมากในเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการของสมองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงอายุนี้นี้
- 4) ผู้ดูแลเด็กต้องเข้าใจในการเรียนรู้ของเด็กต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมในการแสดงออกหรือแสดงพฤติกรรม และมีส่วนแสดงความคิดเห็นโดยท่าทางหรือการพูด เนื่องจากเด็กเรียนรู้จากการกระทำของตนเอง เช่น ถ้าหัดเดินต้องให้โอกาสในการเดิน อยากหัดรับประทานอาหารก็ต้องจับช้อนตักอาหารใส่ปาก เด็กอาจต้องการความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แม้ว่าจะพูดไม่ได้ก็จะส่งเสียงหรือแสดงท่าทาง หรือใช้คำพูดประกอบท่าทาง ผู้ดูแลเด็กต้องให้โอกาสเด็กแสดงออกที่ไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น
- 5) เด็กเรียนรู้ผ่านการฟังคนใกล้ชิด ผ่านการเล่น การฟังนิทาน การอ่านหนังสือให้ฟัง การดูรูป การเล่าเรื่อง การทำกิจกรรมศิลปะและดนตรี กิจกรรมในบ้าน อันเป็นประสบการณ์ตรงของตนเอง ผู้ดูแลเด็กควรสนับสนุนส่งเสริมพร้อมจัดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้
- 6) ผู้ดูแลเด็กต้องฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กถามและสังเกตพร้อมชี้ชวนกันสนทนา ในช่วงสามปีแรกของชีวิตเด็กเรียนรู้ผ่านการสัมผัสทั้งหมด ผู้ดูแลเด็กควรชวนคุยให้เล่าให้ฟังเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตโดยการสัมผัสผ่านการเห็น ดู ฟัง ดม จับต้อง และลิ้มรสจะเป็นการตั้งต้นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด
- 7) ผู้ดูแลเด็กต้องไม่กดดัน เร่งให้ทำหรือเร่งในการพัฒนา การกดดันให้เด็กเรียนรู้เร็วๆ จนเกินกำลังของตนเองจะเป็นผลร้ายต่อเด็ก เนื่องจากถูกกดดันจนสร้างความเครียด วิธีการที่ดีที่สุดคือการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และให้เด็กพัฒนาไปตามธรรมชาติ

8) ผู้ดูแลเด็กไม่ใช้วิธีบังคับฝืนใจ หรือก้าวร้าว ทำร้ายทารุณเด็ก การที่เด็กปฏิเสธไม่เชื่อฟังหรือดื้อเป็นเรื่องปกติสำหรับเด็กวัยนี้ ผู้ดูแลเด็กควรใช้วิธีหลอกล่อให้เด็กสนใจที่จะทำ ใช้การอธิบายขยายความให้เข้าใจเหตุและผล ชักชวนและหวานล่อมเป็นวิธีที่เป็นบวกที่จะมีผลดีต่อจิตใจของเด็ก

9) การอบรมเลี้ยงดูให้เด็กอยู่ได้อย่างมีความสุขเมื่อวางใจผู้ใหญ่ได้ รู้สึกความปลอดภัยทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและอารมณ์ ความวางใจและความรู้สึกปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ความรู้สึกเหล่านี้เป็นรากฐานที่เสริมสร้างบุคลิกภาพเชิงบวกของเด็กเมื่อโตขึ้นทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกันต่อสู้กับชีวิตในอนาคต

10) ผู้ดูแลเด็กควรฝึกให้เด็กรู้จักความผิดหวังหรือจริยธรรม ต้องมีโอกาสดูฝึกวินัยในตนเอง เริ่มจากการปฏิบัติกิจวัตรที่ค่อยๆ เรียนรู้และบังคับตนเองได้ที่ละน้อย เช่น การรู้จักเก็บของเล่น การควบคุมเกี่ยวกับการขับถ่าย อาบน้ำ แต่งตัว เด็กจะเริ่มจากการรู้จักปฏิบัติตนในแต่ละด้านนำไปสู่ความเข้าใจในหลักการเชิงจริยธรรมและความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ผู้ดูแลเด็กต้องคอยสนับสนุนและเอื้อให้เด็กมีโอกาสฝึกวินัยในตนเองค่อยเป็นค่อยไป โดยผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่าง

โดยสรุป หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ให้ความสำคัญกับผู้ดูแลเด็กด้วยเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในการอบรมดูแลเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อม จัดสื่ออุปกรณ์ ตารางกิจวัตรประจำวัน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตติดตามพัฒนาการ ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก และจัดให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและธรรมชาติรอบตัว ผู้ดูแลเด็กต้องคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการที่สอดคล้องกับช่วงวัย ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย ผู้ดูแลเด็กให้ความรัก เข้าใจในวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้รับส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านแบบเป็นองค์รวม

2.3 มาตรฐานและแนวปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

Copple และ Bredekcamp, (2009) กำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการสำหรับเด็ก 0 – 8 ปี ในด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ มีดังนี้

1) ผู้ดูแลเด็กสร้างสังคมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ด้วยการจัดการเรียนการสอนภายใต้บริบทที่สนับสนุนการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างเด็กกับครู ภายในกลุ่มเด็ก ภายในกลุ่มครู และระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการ ให้ความสำคัญกับความเอื้ออาทร การเคารพ และการเห็นคุณค่าของกันและกัน

2) ผู้ดูแลเด็กเป็นบุคคลสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก ควรทำความรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล

2.1) ผู้ดูแลเด็กสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและครอบครัว เพื่อทำความเข้าใจในความต้องการ ความสนใจ ความสามารถและพัฒนาการรวมถึงการอบรมเลี้ยงดูและความมุ่งหวังของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก ดังนั้นผู้ดูแลเด็กควรร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการวางแผนและปรับแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก

2.2) ผู้ดูแลเด็กเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแผนจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.3) ผู้ดูแลเด็กให้ความสำคัญกับปัญหาความเครียดในเด็ก เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อตัวเด็ก และควรวหาวิธีลดความเครียด โดยใช้วิธีแก้ปัญหายุ่งยาก

3) ผู้ดูแลเด็กออกแบบแผนการเรียนรู้จากหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก วิธีสอนของครูที่เหมาะสมต่อเด็กเป็นรายบุคคลและจัดประสบการณ์สำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอด ทักษะ และความสามารถของตนเอง

4) ผู้ดูแลเด็กใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุม ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกด้านทั้งร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา พร้อมบูรณาการเข้ากับศาสตร์ต่างๆ (เช่น ภาษา คณิต สังคม วิทยาศาสตร์ ดนตรี และสุขภาพ)

5) ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อม ตารางเวลา และกิจกรรมประจำวันที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก ดังนี้

5.1) ผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายให้เด็กแสดง ความกระตือรือร้น การลงมือปฏิบัติ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้การสืบเสาะ และการมีส่วนร่วม โดยจัดสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย ทำท่าย ได้ใช้ความคิด มีคุณค่า และตอบสนองความสนใจของเด็ก

5.2) ผู้ดูแลเด็กให้โอกาสเด็กได้เลือกทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจ โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ต้องการคำชี้แนะ

5.3) ผู้ดูแลเด็กจัดตารางกิจกรรมประจำวัน และประจำสัปดาห์ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่อยอดความคิดอย่างต่อเนื่อง ได้ทำการสำรวจ สืบเสาะ และร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น

5.4) ผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ และให้เด็กเล่นร่วมกัน เพื่อขยายขอบเขตการเรียนรู้อย่างเต็มที่ให้เด็กได้ใช้จินตนาการ ภาษา กระบวนการกลุ่ม และการควบคุมตนเอง ในการฝึกทักษะใหม่ ๆ

6) ผู้ดูแลเด็กใช้ทักษะในการวางแผน จัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีกลยุทธ์กระตุ้นเด็กในการหาความรู้ ให้ข้อเสนอแนะ เป็นแบบอย่าง เพิ่มความท้าทายในการเรียนรู้ และแนะแนวทางการเรียนรู้ที่ดี โดยใช้ทักษะและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

6.1) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมความคิดริเริ่ม ด้วยการกระตุ้นให้เด็กได้เลือกและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.2) ผู้ดูแลเด็กกระตุ้นความคิดและขยายขอบเขตการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยการตั้งคำถาม เสนอความคิดและข้อเสนอแนะ

6.3) ผู้ดูแลเด็กขยายขอบเขตความสนใจและความคิดของเด็กด้วยการนำเสนอประสบการณ์ความรู้ใหม่ ๆ กระตุ้นให้ใช้ความคิดในการตั้งคำถาม

6.4) ผู้ดูแลเด็กเพิ่มความซับซ้อนและความท้าทายของกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับทักษะ ความสามารถ และพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กเพิ่มพูนความรู้อย่างเต็มศักยภาพ

6.5) ผู้ดูแลเด็กสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ด้วยการสร้างแรงจูงใจ จัดประสบการณ์ท้าทายความสามารถ ให้เด็กได้ปฏิบัติและประสบความสำเร็จในกิจกรรม

6.6) ผู้ดูแลเด็กใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย ทั้งการสัมภาษณ์ พูดคุย กระตุ้น ให้เด็กได้สรุป สะท้อนความคิดการทำกิจกรรม และทำซ้ำเพื่อทบทวนประสบการณ์ เพื่อให้เด็กเข้าใจ และสร้างความคิดรวบยอด

6.7) ผู้ดูแลเด็กชื่นชมการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีความหมาย หลีกเลี่ยงการ พุดชมทั่วไป ควรให้คำชื่นชมและให้กำลังใจโดยระบุรายละเอียดที่เด็กทำกิจกรรมจนสำเร็จ

7) ผู้ดูแลเด็กควรทราบพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อรู้จักหวั่นและระดับในการ สนับสนุนความช่วยเหลือเด็ก พยายามให้เด็กได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองจากนั้นผู้ดูแลเด็ก ค่อยลดการช่วยเหลือลง แล้วเพิ่มความท้าทายในการเรียนรู้ขึ้นไป

7.1) ผู้ดูแลเด็กตระหนักในทักษะ และความต้องการในการเรียนรู้ของเด็ก ที่แตกต่างกัน รู้ว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถ ความต้องการอยู่ในระดับใด และตอบสนอง ความต้องการที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กต่อไป

7.2) ครูควรมีระดับในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการทำ กิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กที่หลากหลาย เช่น การบอกใบ้ การจำลองรูปแบบ การปรับวัสดุและ กิจกรรม เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ของเด็กไม่จำเป็นต้องอยู่ในแผนการจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์เท่านั้น ผู้ดูแลเด็กสามารถประยุกต์เข้ากับการเล่น การทำกิจวัตรประจำวัน และกิจกรรมนอกห้องได้เช่นกัน

7.3) ผู้ดูแลเด็กใช้รูปแบบต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กเพื่อทำ กิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของเด็ก เช่น การเป็นแบบอย่าง การให้เพื่อนคอยช่วยเหลือ เป็นต้น

8) ผู้ดูแลเด็กจัดรูปแบบและเนื้อหาที่เหมาะสมกับวิธีเรียนและช่วงเวลาในการเรียนรู้

8.1) ผู้ดูแลเด็กเข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา เช่น การทำกิจกรรมกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ การจัดศูนย์มุมการเรียนรู้ กิจวัตรประจำวัน เป็นต้น โดยคำนึงถึง ความคุ้มค่า วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน้าที่และความสามารถของครูด้วย

8.2) ผู้ดูแลเด็กพิจารณารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กใน การปฏิบัติได้สำเร็จ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ระดับอายุ พัฒนาการ ความสามารถ และพื้นอารมณ์ของเด็ก

9) ผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

9.1) ผู้ดูแลเด็กควรระมัดระวัง ไม่สร้างความกดดันในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เพราะอาจทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อจิตใจของเด็กมากกว่าประสบการณ์ที่สร้างความเพลิดเพลิน หรือประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

9.2) ผู้ดูแลเด็กให้เวลาในการส่งเสริมเด็กด้วยประสบการณ์ตรงให้ได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญ

10) ผู้ดูแลเด็กจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน รวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กยากจน หรือเด็กที่มาจากต่าง วัฒนธรรม

10.1) ผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์เรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และกลยุทธ์ในการสอนที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความแตกต่างของทักษะ ความสามารถ พัฒนาการ ประสบการณ์เดิม ความต้องการ และความสนใจของเด็กแต่ละคน

10.2) ผู้ดูแลเด็กให้เด็กได้ใช้และแลกเปลี่ยนภาษา วัฒนธรรมของตนเองกับเพื่อน เพื่อให้เด็กตระหนักในคุณค่าของภาษาและวัฒนธรรมของตน โดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมสนับสนุนการเรียนรู้ด้วย

10.3) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้ร่วมกิจกรรม รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

10.4) ผู้ดูแลเด็กจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเด็กพิเศษ และเด็กพิการเป็นรายบุคคล รวมถึงเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กควรปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ ครอบครัวของเด็ก และปรับแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการบรรลุผลสำเร็จเช่นเดียวกับเด็กปกติ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาปฐมวัย (แรกเกิด – 2 ปี) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ สำหรับการทำกิจกรรมของเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย

ผู้ดูแลจัดประสบการณ์สำคัญและสาระที่เด็กควรเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง นำไปสู่การมีทักษะสำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และสุขนิสัยเหมาะสมตามวัย ดังนี้

1.1) ดูแลให้เด็กได้รับวัคซีนป้องกันโรคที่จำเป็นตามวัย

1.2) จัดเตรียมอาหารให้เด็กรับประทานครบหมู่ ดื่มน้ำสะอาดและนมอย่างเพียงพอตามวัย

1.3) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามวัย

1.4) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ และการประสานสัมพันธ์ของทักษะกลไก เพื่อกระตุ้นพัฒนาการให้เป็นไปตามวัย

1.5) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กตามวัย โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวัน และการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย

1.6) สร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร พักผ่อน ขับถ่าย รักษาความสะอาด ป้องกันโรค และความปลอดภัยแก่ร่างกาย

1.7) สร้างเสริมสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายของเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

1.8) สังเกต ติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

ผู้ดูแลจัดประสบการณ์สำคัญและสาระที่เด็กควรเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง นำไปสู่การมีทักษะที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ทั้งสุขภาพจิตและสุนทรียภาพอย่างเหมาะสมตามวัย ดังนี้

2.1) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง อดทนรอคอย และมุ่งมั่นตั้งใจตามวัย

2.2) จัดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกรอบอุ้ม มีความสุข และผูกพันกับคนใกล้ชิด

2.3) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และความพอใจตามวัย

2.4) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กได้แสดงความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น หรือตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.5) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กได้ชื่นชมและตอบสนองต่อศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว หรือสัมผัสกับธรรมชาติ

3) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสังคม

ผู้ดูแลจัดประสบการณ์สำคัญและสาระที่เด็กควรเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง นำไปสู่การมีทักษะที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมทั้งวินัย รู้ผิดชอบ และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสมตามวัย ดังนี้

3.1) ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงความรักความอบอุ่น ทั้งทางกาย วาจา และการปฏิบัติต่อผู้อื่น

3.2) จัดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กได้แสดงประพจน์ที่ดี ได้แก่ มีวินัย สะอาด สามัคคี สุภาพ และมีน้ำใจ

3.3) จัดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กได้ชื่นชมธรรมชาติและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

3.4) จัดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และหลักศาสนาที่นับถือ

3.5) จัดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่

3.6) จัดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสวันสำคัญต่างๆ ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญา

ผู้ดูแลจัดประสบการณ์สำคัญและสาระที่เด็กควรเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง นำไปสู่การมีทักษะที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้งความใฝ่รู้การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะในการสื่อสาร จิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมตามวัย ดังนี้

- 4.1) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กทำกิจกรรมค้นหา สำรวจ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น กิจกรรมที่ให้เด็กมองตามหรือใช้มือไขว่คว้าสิ่งของที่สนใจ (วัยทารก) กิจกรรมซ่อนหา/ซ่อนแอบ (เด็กวัยคลานและวัยเตาะแตะ) เป็นต้น
- 4.2) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กทำกิจกรรมทบทวนประสบการณ์เดิม ทบทวนเรื่องที่เด็กควรรู้หรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ
- 4.3) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับหนังสือและได้อ่านหนังสือตามวัย
- 4.4) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กทำกิจกรรมแบบบูรณาการเป็นรายบุคคล กลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ผ่านกิจกรรมแบบบูรณาการ ให้เด็กได้เล่นและลงมือกระทำ เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดและทักษะเกี่ยวกับ ตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อม
- 4.5) จัดโอกาสและฝึกให้เด็กทำกิจกรรมที่สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระตามวัย

5) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กและครอบครัว

ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและทำให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 5.1) สร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็กที่ตอบสนองต่อความรู้สึกของเด็กอย่างอบอุ่นโดยการสบตา ใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวล ยิ้มแย้ม ให้สัมผัสที่แสดงความรักต่อเด็ก มีอารมณ์มั่นคงสม่ำเสมอ ในการดูแลร่างกายและอารมณ์ของเด็ก รับรู้และสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็ก ตอบสนองอารมณ์ทางบวกและลบของเด็กอย่างทันที่ด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยการปลอบโยน สนับสนุนและช่วยเหลือ ไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งทางกายและวาจา
- 5.2) ยอมรับในความเป็นตัวตนของเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่ยอมรับและให้ความสำคัญกับความรู้สึกและความคิดของเด็ก รับฟังและตอบสนองต่อเด็กด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่ล้อเลียนหรือทำให้เด็กรู้สึกอับอาย ให้คำแนะนำหรือรายงานเกี่ยวกับการสังเกตและติดตามพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงของเด็ก กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง
- 5.3) ปฏิบัติกับเด็กอย่างให้เกียรติและเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ภาษา เพศ หรือภูมิหลังทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของความแตกต่าง ผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กในการปฏิบัติกับผู้ต่างวัย ฝึกให้เด็กยอมรับและมองผู้อื่นในแง่บวกที่ดีหรือเชิงบวก เช่น ความสามารถที่แตกต่าง ความคิดเห็นที่แตกต่างแ่งมุมที่ดีของคนอื่น
- 5.4) ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพระหว่างเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนการฝึกทักษะทางสังคม และการสร้างมิตรภาพของเด็ก ช่วยเด็กในการเข้าร่วมการเล่น การยืดระยะเวลา และพัฒนาการคุณภาพการเล่นกับเพื่อน ช่วยให้เกิดแก้ไข

ความขัดแย้ง โดยการให้เด็กบอกความรู้สึก เล่าปัญหา และทดลองวิธีการอื่นๆ ในการแก้ปัญหา ให้คำแนะนำแก่เด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ให้เรียนรู้กติกาของห้องเรียน ปลุกฝังให้เด็กเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักปลอบโยนกัน โดยฝึกให้ทำเป็นประจำจนติดเป็นนิสัย

5.5) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างให้เกียรติและสม่ำเสมอ ผู้ดูแลเด็ก สื่อสารสองทางอย่างสม่ำเสมอกับผู้ปกครอง ไม่นำความลับในครอบครัวของเด็กไปเผยแพร่ รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองด้วยความเป็นมิตรผ่านคำพูด น้ำเสียง และท่าทาง สนับสนุนให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ให้คำแนะนำในการพัฒนา และแก้ไขพัฒนาการเด็ก ที่บกพร่อง

6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก ผู้ดูแลเด็กอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ และความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น สังคม และวัฒนธรรม ดังนี้

6.1) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และพัฒนาการเด็กตามวัยอย่างเหมาะสมตามบริบทของท้องถิ่น ผู้ดูแลเด็กที่จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอายุ ความพร้อม พัฒนาการ และวิธีการเรียนรู้ของเด็กตามบริบทของสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่ บันทึกและประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตน อย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองให้สามารถใช้งานได้จริง และตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล

6.2) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เด็กมีโอกาสนในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้ดูแลเด็กที่เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภูมิหลัง วัฒนธรรมท้องถิ่น ความสนใจประสบการณ์ ความต้องการ ความสามารถ และวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จัดกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้ริเริ่มโดยผู้ดูแลเด็กช่วยเหลือ และเป็นกิจกรรมที่วางแผนได้อย่างสมดุล

6.3) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายของเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่ดูแลรักษาและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ ของเล่น ที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็ก ช่อมแซมและทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ ของเล่นให้สะอาดและปลอดภัยอยู่เสมอ คำนึงถึงระดับการใช้เสียงของตน การใช้อุปกรณ์ทางเสียง และการใช้ระดับแสงให้เหมาะสมกับกิจกรรม

6.4) จัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่จัดโอกาสและสถานที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัส และได้รับอากาศที่สดชื่น จัดพื้นที่เพื่อการเรียนรู้และเลือกวัสดุ อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเนื้อหา และพัฒนาการของเด็กทุกด้าน เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นพบ และเรียนรู้ความคิดรวบยอดพื้นฐาน จัดสถานที่อย่างเพียงพอให้เด็กพักผ่อนและมีเวลาพักผ่อนอย่างเหมาะสมตามความต้องการของร่างกาย เช่น เด็กต่ำกว่า 1 ปี นอนพักผ่อน 2-3 ครั้งต่อวัน และเด็ก 1-2 ปี นอนพักผ่อน 2 ครั้งต่อวัน

6.5) จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่อบอุ่น และสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ผู้ดูแลเด็กที่จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องให้รู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย มีอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้สำเร็จ ตามความสามารถ จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม

6.6) จัดสภาพแวดล้อมที่ป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กจัดตารางกิจกรรมประจำวันที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับธรรมชาติและความสามารถของเด็ก จัดกิจกรรมที่เด็กต้องใช้พลังและกิจกรรมที่ให้เด็กผ่อนคลายอย่างสมดุลกัน มีวิธีการจัดเวลาให้เด็กได้เตรียมตัวก่อนเริ่มกิจกรรมใหม่

6.7) มีการวางแผนและจัดระบบการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้ดูแลเด็กมีการวางแผนและจัดระบบการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เลือกใช้เครื่องมือการประเมินพัฒนาการที่เน้นการสังเกต และจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้วิธีประเมินแบบอื่นๆ อย่างเหมาะสม

6.8) ติดตาม บันทึก และประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้ดูแลเด็กมีการติดตาม บันทึกพัฒนาการเด็กทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน และใช้แหล่งข้อมูลหลายด้านเพื่อประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง

6.9) นำผลการประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้านไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็กและพัฒนาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กแปลผลข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมได้โดยอิงรอบพัฒนาการ ตามวัยและเป้าหมายของอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็ก นำผลการประเมินไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กต่อไป

6.10) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนนำผลประเมินไปพัฒนาเด็ก ผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แจ้งข้อมูลของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรม พัฒนาการการเรียนรู้ หรือ ข้อห่วงใยจากผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ สนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กทั้งที่บ้านและศูนย์พัฒนาเด็กอย่างสม่ำเสมอ สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความก้าวหน้าและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอ

สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (NAEYC, 2012) ได้จัดทำมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ NAEYC หรือ NAEYC Early Childhood Program Standards and Accreditation Criteria ไว้ มีการกำหนดอัตราส่วนระหว่างเด็กต่อผู้ดูแลเด็กไว้ดังนี้ (ช่วงอายุเด็ก : จำนวนผู้ดูแลเด็ก : จำนวนเด็ก : จำนวนเด็กในห้อง)

เด็กวัยทารก แรกเกิด – 1 ปี 3 เดือน จำนวน 1 : 3 – 4 คน : 8 คน

เด็กวัยเตาะแตะ 1 ปี – 2 ปี 4 เดือน จำนวน 1 : 3 – 4 คน : 12 คน

เด็กวัยเตาะแตะ 1 ปี 9 เดือน - 3 ปี จำนวน 1 : 4 – 6 คน : 12 คน

เด็กวัยเตาะแตะ 2 ปี 5 เดือน – 3 ปี จำนวน 1 : 4 – 9 คน : 18 คน

โดยกำหนดรายละเอียดด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะไว้ 6 ประการ ได้แก่

1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.1) ผู้ดูแลเด็กและหัวหน้าฝ่ายวิชาการทำงานร่วมกันเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ประจำวันโดยคำนึงถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย

1.2) ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อเด็ก

1.3) ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการของเด็กในด้าน การเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้ประสาทสัมผัส มีบรรยากาศที่ดี สงบ

1.4) ผู้ดูแลเด็กจัดพื้นที่เรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย หรือศูนย์ การเรียนที่กระตุ้นการเรียนรู้ การสำรวจ ทดลอง ค้นคว้า พัฒนามโนทัศน์ และสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง

1.5) ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ป้องกัน พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม และจัดตารางเวลาที่ตอบสนองความต้องการ ความสามารถของเด็กของแต่ละวัย

1.6) ผู้ดูแลเด็กจัดพื้นที่แสดงผลงานของเด็กภายในห้อง เพื่อสร้าง บรรยากาศในการเรียนรู้ มีผลงานของเด็กหลากหลายกิจกรรมโดยจัดวางในระดับสายตาของเด็ก

1.7) ผู้ดูแลเด็กควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์ และทำความสะอาดภายในห้อง เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม

2) การสร้างเจตคติที่ดีต่อสังคมการเรียนรู้

2.1) ผู้ดูแลเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ มีข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ ครอบครัวและบริบทของสังคม ภาษา วัฒนธรรมแวดล้อมเด็กแต่ละคน

2.2) ผู้ดูแลเด็กให้ความสำคัญกับศักยภาพของเด็กที่แตกต่างกัน ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระ สามารถแสดงและรับผิดชอบต่อความต้องการของตนเอง

2.3) ผู้ดูแลเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ ปลอดภัย สนับสนุน ตอบสนองความต้องการ และคำนึงถึงความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมของเด็กเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรม และจัดหาสื่อ ที่สะท้อนถึงความแตกต่างของเด็ก

2.4) วิธีการจัดกิจกรรม เนื้อหาหลักสูตร และสื่ออุปกรณ์ของผู้ดูแลเด็กมีความหลากหลาย คำนึงถึงเพศ อายุ ภาษา ระดับความสามารถ เชื้อชาติ ศาสนา ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ภูมิหลัง และวัฒนธรรม

2.5) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

2.6) ผู้ดูแลเด็กเป็นตัวอย่างพฤติกรรมที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายของห้องเรียน และมั่นคงในการตอบสนองเด็ก

2.7) ผู้ดูแลเด็กสร้างบรรยากาศที่เอาใจใส่เด็กวัยทารก ด้วยการฟังและพูดคุยพร้อมตอบสนองความต้องการของเด็ก

2.8) ผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมประจำวันที่เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล พยายามให้สอดคล้องกับขณะที่เด็กอยู่กับครอบครัว

2.9) ผู้ดูแลเด็กสร้างบรรยากาศ เอาใจใส่ สนับสนุนการเรียนรู้ตาม ความสนใจ ประสบการณ์ และความสามารถของเด็กแต่ละคน

2.10) การปรับพฤติกรรมเด็กควรคำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยร่วมมือกับครอบครัว และผู้เชี่ยวชาญในการแผนการปรับพฤติกรรมเฉพาะคน โดยใช้วิธีการ สนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก

3) การเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

3.1) ผู้ดูแลเด็กอยู่ในพื้นที่ที่เด็กสามารถเห็นได้ตลอด

3.2) ผู้ดูแลเด็กต้องอยู่กับเด็กตลอดเวลา

3.3) ขณะเด็กหลับอาจใช้กล้องวงจรปิดภาพ หรือบันทึกเสียงแทนได้ ตรวจสอบตัวล็อคเปลของเด็กก่อนให้เด็กนอน และผู้ดูแลเด็กต้องอยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นขณะเด็กตื่น

3.4) ผู้ดูแลเด็กต้องเอาใจใส่ตรวจสอบสม่ำเสมอขณะเด็กทำกิจกรรมส่วนตัว (เช่น การเข้าห้องน้ำ อยู่ในพื้นที่อ่านหนังสือ และขณะเด็กงีบหลับ)

4) การสนับสนุนเด็กได้ใช้เวลา กระบวนการกลุ่ม และการทำกิจวัตรให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้

4.1) ผู้ดูแลเด็กจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมในห้อง และนอกห้องทุกวัน

4.2) ผู้ดูแลเด็กจัดตารางเวลาให้เด็กได้รับผิดชอบตนเอง ทำกิจกรรม ใช้ภาษา และส่งเสริมการเข้าสังคม

4.3) ผู้ดูแลเด็กจัดช่วงเวลาให้เด็กได้เลือกใช้สื่อและทำกิจกรรมตาม ความสนใจของตนเอง

4.4) ผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ ทำกิจกรรมร่วมกับ เด็กวัยอื่น

4.5) ผู้ดูแลเด็กวางแผนการทำกิจกรรมให้เด็กได้ทบทวนประสบการณ์ การเรียนรู้และการใช้สื่ออุปกรณ์ในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ และแต่ละเดือนอย่างสม่ำเสมอ

4.6) ผู้ดูแลเด็กจัดเวลาและพื้นที่ให้เด็กวัยทารกได้เล่นด้วยตนเอง เล่นเป็นคู่ และเป็นกลุ่มย่อย

4.7) ผู้ดูแลเด็กสอนและสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้การมีส่วนร่วมใน การรักษา และทำความสะอาดพื้นที่หลังทำกิจกรรมในห้องเรียนเป็นประจำ

4.8) ผู้ดูแลเด็กจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมให้แก่เด็ก แต่สามารถ ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และความสนใจของเด็ก

4.9) ผู้ดูแลเด็กจัดช่วงเวลาและพื้นที่ให้เด็กได้เล่นและทำงานด้วยตนเอง เป็นคู่ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

4.10) ผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมให้เด็กวัยเตาะแตะได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่

- 5) การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็ก
- 5.1) ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้สำรวจ คิว้าน พัฒนาทักษะและความรู้ใหม่ เพื่อขยายขอบเขตแห่งการเรียนรู้
 - 5.2) ผู้ดูแลเด็กจัดตารางเวลา จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อมเหมาะสมกับการทำกิจกรรมและสนับสนุนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ที่ดีของเด็ก
 - 5.3) ผู้ดูแลเด็กนำความสนใจและความต้องการในการเรียนรู้โลกรอบตัวของเด็กออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ๆ
 - 5.4) ผู้ดูแลเด็กคำนึงการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ปรับวิธีการสอนและสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก
 - 5.5) ผู้ดูแลเด็กยืดหยุ่นตารางเวลา กิจกรรมประจำวันของเด็กวัยทารก ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
 - 5.6) ผู้ดูแลเด็กยืดช่วงเวลาการทำกิจกรรมที่เด็กวัยทารกแสดงความสนใจ หรือมีความสุข
 - 5.7) ผู้ดูแลเด็กควรทำความเข้าใจความต้องการของเด็กวัยทารก เพื่อกระตุ้นการรับรู้และการตอบสนองความต้องการด้วยการพูดคุยกับเด็ก
 - 5.8) ผู้ดูแลเด็กตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยคำนึงถึงการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคม ความสนใจ ความรู้และทักษะของเด็ก
 - 5.9) ผู้ดูแลเด็กประเมินการเรียนรู้ด้วยการสังเกต พูดคุย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเด็ก
- 6) การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
- 6.1) ผู้ดูแลเด็กจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรครอบคลุมสาขาวิชาต่าง ๆ ในทุกพัฒนาการ การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้สามารถยืดหยุ่นตามแผนแต่ละวัน (สาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ภาษา การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ดนตรี ศิลปะ คณิตศาสตร์ สังคม อารมณ์ สุขภาพ และความปลอดภัย)
 - 6.2) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กได้เล่นทั้งในห้องและกลางแจ้ง ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างเพลิดเพลิน สามารถตัดสินใจทำกิจกรรมให้บรรลุผลที่ตนเองวางไว้
 - 6.3) ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ทั้งหลักการเลี้ยงดูและวิธีการปฏิบัติ
 - 6.4) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านการสื่อสารรูปภาพ วัตถุรอบตัว และภาษากายของผู้ดูแลเด็ก
 - 6.5) ผู้ดูแลเด็กควรสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ภาษาแม่ ที่เป็นภาษาหลักในการสื่อสาร
 - 6.6) ผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้เด็กและครอบครัวทำกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกัน
 - 6.7) ผู้ดูแลเด็กใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย ให้เด็กมีส่วนร่วมในการพูดคุย เพื่อใช้คำที่มีความหมายต่อประสบการณ์จริงของตนเอง

7) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้สร้างทักษะ และความรู้ด้วยตนเอง

- 7.1) ผู้ดูแลเด็กใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย จัดกิจกรรมกลุ่มหลายลักษณะ
ตอบสนองวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของเด็ก
- 7.2) ผู้ดูแลเด็กจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย นำผลการประเมินพัฒนาการ
เด็กพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและการสอน
ที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก ขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและ
สนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 7.3) การส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้และทักษะใหม่ โดยคำนึงถึง
ความสามารถในการเรียนรู้ ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของเด็ก ให้เกิดการเรียนรู้
ใหม่ ๆ
- 7.4) ผู้ดูแลเด็กสนับสนุนให้เด็กได้เล่นอย่างมีความหมายต่อการเรียนรู้
ด้วยตนเอง
- 7.5) ผู้ดูแลเด็กกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กริเริ่มด้วยตนเอง
กับแนวทางและการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถการเรียนรู้
- 7.6) ผู้ดูแลเด็กสังเกตและแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการของเด็กวัยทารกกับผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กวัยทารก เพื่อวางแผนกิจกรรมและการใช้สื่ออุปกรณ์
ที่ส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน
- 7.7) ผู้ดูแลเด็กกระตุ้นกระบวนการคิดของเด็กด้วยการตั้งคำถาม
และกำหนดปัญหาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความ
หมาย
- 7.8) ผู้ดูแลเด็กคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของเด็ก ในการจัดประสบการณ์
ต่อยอดความรู้เดิม
- 7.9) ผู้ดูแลเด็กจัดให้เด็กได้สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และจัดเป็นกลุ่มย่อย
- 7.10) ผู้ดูแลเด็กควรสังเกตพฤติกรรมเด็ก มีส่วนร่วมและอยู่บริเวณที่เด็กทำ
กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้าง
และลึกซึ้งขึ้น
- 7.11) ผู้ดูแลเด็กคำนึงถึงพัฒนาการและอายุในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็ก
ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้
- 7.12) ผู้ดูแลเด็กสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กด้วยการตอบสนองต่อ
พัฒนาการ และความสนใจในการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นใหม่ ๆ สนับสนุนให้เด็กได้เลือกและกระทำซ้ำ
ในสิ่งที่ท้าทายขอบเขตความสามารถของตน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กล่าวถึงแนวการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจและความ มั่นคงทางอารมณ์ ให้กับเด็กในวิถีชีวิตประจำวัน ได้แก่

- 1.1 ผู้ดูแลเด็กมีบุคลิกที่ให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็ก
- 1.2 สัมผัสโอบกอดเด็กอย่างนุ่มนวล อ่อนโยน สม่ำเสมอทุกวัน
- 1.3 พูดคุยกับเด็กด้วยภาษาง่าย ๆ และประสานสายตากับเด็กบ่อยๆ ฟังและโต้ตอบเสียงที่เด็กทำ
- 1.4 สนใจและตอบสนองเด็กที่ร้องไห้หรือแสดงความกังวลหรือต้องการความช่วยเหลืออย่างทันทีทันใด ไม่ปล่อยให้เด็กรู้สึกไม่เป็นที่ต้องการหรือถูกทอดทิ้ง
- 1.5 เคารพในความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก โดยการสังเกตความพยายามในการทำสิ่งต่างๆของเด็ก และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทำงานสำเร็จ
- 1.6 จัดสภาพแวดล้อมของสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีความอบอุ่นใกล้ชิด มีพื้นที่ว่างให้เด็กได้ขี่รถจักรยานหรือเคลื่อนไหวย่างอิสระ โดยไม่เป็นอันตราย

2. ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งปกป้องคุ้มครองเด็กให้ปลอดภัย ได้แก่

- 2.1 จัดอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการให้เด็กรับประทาน โดยผู้ดูแลเด็กคอยดูแลและฝึกวิธีการกินที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก สร้างบรรยากาศของการรับประทานอาหารให้เป็นเวลาที่มีความสุข ทั้งนี้ผู้เตรียมอาหารเด็กต้องล้างมือให้สะอาดทั้งก่อนและหลังการเตรียมอาหาร
- 2.2 พาเด็กไปรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคตามระยะเวลาที่กำหนดและบันทึกข้อมูลในสมุดบันทึกสุขภาพของเด็กให้เป็นปัจจุบัน
- 2.3 ดูแลทำความสะอาดร่างกายหลังเปื้อนทุกครั้ง อาบน้ำและดูแลให้เด็กแต่งกายเหมาะสมกับสภาพอากาศ
- 2.4 ดูแลจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยไม่มีสิ่งเป็นอันตรายกับเด็ก เช่น ปลั๊กไฟต้องปิดให้มิดชิด เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเอานิ้วไปแหย่เล่น เป็นต้น
- 2.5 ของเล่นที่เข้าปากควรทำความสะอาดเมื่อเด็กเล่นเสร็จ
- 2.6 จัดให้เด็กอยู่ในการดูแลของผู้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ไม่ปล่อยให้เด็กอยู่คนเดียวเพียงลำพัง

2.7 ดูแลระมัดระวังการแพร่เชื้อโรคของผู้ดูแลเด็กไปยังเด็ก หากมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในสถานรับเลี้ยงเด็ก

3. จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กลงมือกระทำด้วยตนเอง และเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการเคลื่อนไหว ได้แก่

- 3.1 จัดกิจกรรมให้เด็กรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ด้วยการใช้อวัยวะรับสัมผัสต่างๆ ได้แก่ ตาหู ฟัง จมูกดมกลิ่น ลิ้นชิมรส และสัมผัสด้วยมือ เพื่อเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

3.2 จัดประสบการณ์ให้เด็ก สามารถใช้อวัยวะต่างๆของร่างกายได้
ประสานสัมพันธ์กันในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น ใช้มือหยิบถ้วยน้ำ ช่วยเก็บของเล่นเข้าที่
เป็นต้น

3.3 จัดให้เด็กมีโอกาสฝึกการเคลื่อนไหวและการทรงตัว โดยการจัดหา
สิ่งต่างๆ เคลื่อนไหวให้เด็กดู เช่น กลิ้งลูกบอลผ่านหน้า ให้ตุ๊กตาไหลลงดิน เป็นต้น

3.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ใช้สายตาและมือประสานสัมพันธ์กัน
เช่น หยิบของเล่นใส่ตะกร้าของเล่น ใช้ช้อนตอกหมุดพลาสติกทรงกลมลงช่อง เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมและสิ่งต่างๆรอบตัวเด็กที่
หลากหลาย ได้แก่

4.1 จัดให้เด็กสัมผัสกับบุคคลใกล้ชิด สิ่งของรอบตัวเด็ก เช่น หาชองให้ลูบ
คลำเล่น ให้จับเสื้อผ้า ผ้าห่ม เป็นต้น

4.2 พุดคุยโต้ตอบกับเด็กด้วยความสนใจและเป็นผู้ฟังที่ดีขณะที่เด็กพูด

4.3 ทำท่าทางต่าง ๆ แบบง่ายๆให้เด็กเลียนแบบ เช่น เขย่าของเล่น เล่น
จ๊ะเอ๋ เป็นต้น

5. จัดกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและ
พัฒนาการเด็กในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลายผ่านการเล่น ได้แก่

5.1 จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ จัดให้สอดคล้องกับอายุ
พัฒนาการ ความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัส สำรวจ ค้นคว้า ทดลองสิ่งต่างๆ
รอบตัวด้วยตนเอง โดยอยู่ในความดูแลของผู้ดูแลเด็ก เหมาะสมกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก

5.3 จัดกิจกรรมพร้อมๆกับการเลี้ยงดูประจำวัน โดยคำนึงถึงธรรมชาติ และ
ความต้องการของเด็ก

5.4 สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้เล่นตามความสนใจที่เหมาะสมกับวัย
นั่งเล่นคนเดียว และเล่นกับคนอื่น ตลอดจนสร้างสรรค์จินตนาการกับงานศิลปะที่หลากหลาย

6. จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก การจัด
สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอาคารให้กับเด็กในลักษณะที่ส่งเสริม
พฤติกรรมทางบวกและการเรียนรู้โดยยึดหลักความสะอาด ปลอดภัย ความมีอิสระที่เด็กจะได้เล่น
หรือสำรวจภายในขอบเขตที่เหมาะสม มีการจัดของเล่นที่สร้างความสนใจให้เด็กได้เล่นสัมผัสหรือจับ
ต้อง การจัดของเล่นหรืออุปกรณ์ให้อยู่ในที่ที่เด็กเอื้อมหยิบได้ถึง ได้แก่

6.1 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นปลอดภัย มีพื้นที่ว่าง
ให้เด็กได้สืบ คลาน เดิน วิ่ง เคลื่อนไหว อย่างอิสระ โดยไม่เป็นอันตราย

6.2 จัดแยกพื้นที่สำหรับนอนพักผ่อนและรับประทานอาหารออกจากกัน
เพื่อสุขอนามัยและความสะอาด มีการระบายอากาศที่ดี แสงสว่างพอเหมาะ สภาพแวดล้อมไม่เป็นพิษ

6.3 ติดกระจกเงา ในที่ที่เด็กสามารถมองเห็นหรือสังเกตตนเองได้

6.4 ตกแต่งภาพหรือสิ่งต่าง ๆ ภายในห้องให้อยู่ในระดับสายตาของเด็ก

6.5 พื้นที่ห้องไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่สะดวกต่อการทำความสะอาด

6.6 จัดของเล่นที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก ที่มีเด็กวัยเดียวกันหลายคน ของเล่นแต่ละชนิดควรมีจำนวน 2 - 3 ชิ้นเพื่อไม่ให้เด็กต้อง อดทนรอคอย นานเกินไป และจะต้องเป็นของเล่นที่ปลอดภัยไม่มีอันตรายกับเด็ก สามารถล้างทำความสะอาดได้ มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่เด็กจะกลืนลงคอได้

6.7 จัดของเล่นให้อยู่บนชั้นวางเตี้ยๆ หรือที่ที่เด็กสามารถหยิบมาเล่นได้ ด้วยตนเอง

6.8 จัดให้มีหนังสือภาพที่ทำด้วยกระดาษแข็ง ขอบหนังสือมน ไม่มีเหลี่ยม

6.9 จัดให้เด็กแต่ละคนมีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องนอน หรือเสื้อผ้าสำหรับ เปลี่ยนเป็นของตนโดยเฉพาะ

6.10 พื้นที่ภายนอกอาคารควรแยกจากเด็กอนุบาลที่โตกว่า หรือสลับเวลา ออกมาเล่นมีที่ป็นป้ายเตี้ย ๆ ให้เด็กได้เล่น

7. ผู้ดูแลเด็กเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความเมตตาใช้เหตุผลอย่างเสมอต้นเสมอปลายและแสดงออกต่อเด็กด้วยอารมณ์ที่มั่นคง จะช่วยให้ เด็กเติบโตมีจิตใจมั่นคง มีความเป็นตัวของตัวเอง ผู้ดูแลเด็กควรปฏิบัติต่อเด็ก ดังนี้

7.1 มีกริยาท่าทางอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใสกับเด็กตลอดเวลา

7.2 ใช้คำพูดที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ ไม่เปรียบเทียบเปรียบเปรยหรือใช้ คำพูดที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก

7.3 แสดงความรักต่อเด็กด้วยคำพูดหรือกริยาท่าทางที่อบอุ่นเป็นมิตร

7.4 พุดชมเชยหรือให้กำลังใจเด็กด้วยคำพูดหรือกริยาท่าทางที่บ่งถึง การยอมรับและเข้าใจในตัวเด็ก

7.5 แสดงอารมณ์มั่นคง ใจเย็น ไม่ใช้ความรุนแรงกับเด็กทั้งทางคำพูดและ กริยาท่าทาง

8. สังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอการติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ควรมีการติดตามและ ประเมินทุกช่วงอายุ ผู้ดูแลเด็กควรสังเกตและบันทึกการเจริญเติบโต พฤติกรรม และพัฒนาการ ด้านต่างๆ ของเด็ก ในการสังเกตควรทำอย่างแนบเนียนเป็นธรรมชาติ จึงจะให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม พัฒนาการ และความสามารถของเด็กอาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

8.1 สังเกตพฤติกรรมทั้งที่แสดงออกทางวาจาและท่าทางการพูดคุยกับเด็ก การเล่นกับเด็กในบางครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จะต้องทำอย่างต่อเนื่องและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน อย่างสม่ำเสมอ ในสมุดบันทึกสุขภาพ (ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข)

8.2 ดูจากความพร้อมของเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา

8.3 สังเกตหรือพิจารณาจากผลงานของเด็ก

8.4 สอบถามจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

8.5 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นการกำหนดความคาดหวังที่จะ เกิดกับเด็กหลังจากเด็กอายุครบ 3 ปี

โดยสรุป การวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเกณฑ์มาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ NAEYC (2012) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ แนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของ Copple และ Bredekamp (2009) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาปฐมวัยของ สมศ. (2554) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาเป็นหลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ และนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ 3 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และสื่ออุปกรณ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
<p>1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>1.2) การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกละเลยและปลอดภัย</p> <p>1.3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการของเด็กในการเคลื่อนไหว ใช้ประสาทสัมผัส มีบรรยากาศที่ดี สงบ</p> <p>1.4) การจัดพื้นที่เรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย หรือศูนย์การเรียนรู้</p> <p>1.6) การจัดพื้นที่แสดงผลงานของเด็กภายในห้อง</p> <p>1.7) การจัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์ และทำความสะอาดภายในห้อง</p> <p>4) การสนับสนุนเด็กได้ใช้เวลากระบวนกรกลุ่ม และการทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้</p> <p>4.1) การจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมในห้อง และนอกห้อง</p> <p>4.7) การสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้การมีส่วนร่วมในการรักษา และทำความสะอาดพื้นที่</p> <p>4.9) การจัดช่วงเวลาและพื้นที่ให้เด็กได้เล่นและทำงานด้วยตนเอง เป็นคู่ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่</p> <p>4.10) การจัดกิจกรรมให้เด็กวัยเตาะแตะได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่</p>	<p>1) การสร้างสังคมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก</p> <p>5) การจัดสภาพแวดล้อม ตารางเวลา และกิจกรรมประจำวันที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก</p> <p>5.1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย ตอบสนองความสนใจของเด็ก</p> <p>5.3) การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน และประจำสัปดาห์</p> <p>5.4) การจัดกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ และให้เด็กเล่นร่วมกัน</p> <p>10) การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน</p> <p>10.1) การจัดประสบการณ์เรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และกลยุทธ์ในการสอนที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความแตกต่างของทักษะ ความสามารถ พัฒนาการ ประสบการณ์เดิม ความต้องการ และความสนใจของเด็กแต่ละคน</p>	<p>1) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย</p> <p>1.4) การจัดให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อ และการประสานสัมพันธ์ของทักษะกลไก</p> <p>1.5) การจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กตามวัยผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวัน และการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย</p> <p>1.7) การสร้างเสริมสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายของเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายของเด็ก</p> <p>6.4) การจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก</p> <p>6.5) การจัดสภาพแวดล้อมให้ มีบรรยากาศที่อบอุ่น และสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม</p>	<p>1. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์</p> <p>1.1. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
<p>1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>1.5) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ป้องกันพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน</p> <p>2) การสร้างเจตคติที่ดีต่อสังคมการเรียนรู้</p> <p>2.5) การส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก</p> <p>2.6) การเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดี ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน</p> <p>2.7) การสร้างบรรยากาศที่เอาใจใส่เด็กวัยทารก</p> <p>2.8) การจัดกิจวัตรประจำวัน เป็นรายบุคคลสอดคล้องกับขณะที่เด็กอยู่กับครอบครัว</p> <p>2.9) การสร้างบรรยากาศ เอาใจใส่ สนับสนุนการเรียนรู้</p> <p>4) การสนับสนุนเด็กได้ใช้เวลา กระบวนการกลุ่ม และการทำกิจวัตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้</p> <p>4.2) การจัดตารางเวลาให้เด็กได้รับผิดชอบตนเอง และส่งเสริมการเข้าสังคม</p> <p>4.4) การจัดให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กวัยอื่น</p> <p>4.8) การจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมให้แก่เด็ก ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม</p> <p>4.9) การจัดช่วงเวลาและพื้นที่ ให้เด็กได้เล่นและทำงานด้วยตนเอง เป็นคู่ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่</p>	<p>1) ผู้ดูแลเด็กสร้างสังคมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก</p> <p>10) การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน</p> <p>10.3) การส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้ร่วมกิจกรรม รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคม และการปฏิสัมพันธ์กัน</p>	<p>1) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย</p> <p>1.3) การช่วยเหลือตัวเองใน การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามวัย</p> <p>1.6) การสร้างเสริมสุขนิสัยที่ดี ในการรับประทานอาหาร พักผ่อน ขับถ่าย รักษาความสะอาด ป้องกันโรค และความปลอดภัยแก่ร่างกาย</p> <p>3) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสังคม</p> <p>3.1) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงความรักความอบอุ่น</p> <p>3.2) การส่งเสริมให้เด็กได้แสดงประพฤติกรรมที่ดี ได้แก่ มีวินัย สะอาด สามัคคี สุภาพ และมีน้ำใจ</p> <p>3.3) การจัดให้เด็กได้ชื่นชม ธรรมชาติและดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม</p> <p>3.4) การจัดให้เด็กได้ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย และหลักศาสนาที่นับถือ</p> <p>3.5) การจัดให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่</p> <p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.6) การจัดสภาพแวดล้อมที่ป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก</p>	<p>1.2) การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
<p>5) การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของความสนใจและความต้องการของเด็ก</p> <p>5.2) การจัดตารางเวลาจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อมเหมาะสมกับการทำกิจกรรมและสนับสนุนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง</p> <p>5.5) การจัดตารางเวลากิจกรรมประจำวันของเด็กวัยทารกตามความต้องการและความสนใจของเด็ก</p> <p>5.6) การยืดช่วงเวลาการทำกิจกรรมที่เด็กวัยทารกแสดงความสนใจ</p> <p>5.7) การเข้าใจความต้องการของเด็กวัยทารก</p>			<p>1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม (ต่อ)</p>
<p>1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>1.4) การจัดพื้นที่เรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย หรือศูนย์การเรียนรู้</p> <p>1.7) การจัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์ และทำความสะดวกภายในห้อง</p> <p>4) การสนับสนุนเด็กได้ใช้เวลากระบวนกรกลุ่ม และการทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้</p> <p>4.3) การจัดช่วงเวลาให้เด็กได้เลือกใช้สื่อและทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง</p>	<p>5) การจัดสภาพแวดล้อมตารางเวลา และกิจกรรมประจำวันที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก</p> <p>5.1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายให้เด็ก</p> <p>5.4) ผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ และให้เด็กเล่นร่วมกัน</p>	<p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายของเด็ก</p> <p>6.4) การจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก</p>	<p>1.3 การจัดสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
2. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้			
<p>2) การสร้างเจตคติที่ดีต่อสังคม การเรียนรู้</p> <p>2.3) การตอบสนองความต้องการ สร้างสรรค์กิจกรรม และจัดหาสื่อ</p> <p>2.4) การจัดกิจกรรม เนื้อหา หลักสูตร และสื่ออุปกรณ์ที่มีความหลากหลาย</p> <p>5) การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็ก</p> <p>5.3) การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ๆ</p> <p>5.4) การคำนึงถึงการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ปรับวิธีการสอนและสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก</p> <p>6) การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ</p> <p>6.1) การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรครอบคลุมสาขาวิชาต่าง ๆ ในทุกพัฒนาการ</p> <p>6.3) การมีส่วนร่วมผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก</p>	<p>3) การออกแบบแผนการเรียนรู้จากหลักสูตร</p> <p>4) การใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ครอบคลุม</p> <p>6) การวางแผน จัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่</p> <p>6.1) การกระตุ้นให้เด็กได้เลือก และวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>7) การทราบพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็ก</p> <p>7.1) การทราบทักษะ และความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กที่แตกต่างกัน</p> <p>8) การจัดรูปแบบและเนื้อหาที่เหมาะสมกับวิธีเรียนและช่วงเวลาในการเรียนรู้</p> <p>8.1) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา</p> <p>8.2) การพิจารณารูปแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก</p>	<p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.1) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และพัฒนาการเด็กตามวัยอย่างเหมาะสมตามบริบทของ</p>	<p>2. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้</p> <p>2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม</p>
<p>2) การสร้างเจตคติที่ดีต่อสังคม การเรียนรู้</p> <p>2.2) การให้ความสำคัญกับศักยภาพของเด็กที่แตกต่างกัน</p> <p>2.9) การสร้างบรรยากาศ สนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจ ประสบการณ์ และความสามารถของเด็กแต่ละคน</p> <p>6) การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ</p> <p>6.2) การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นทั้งในห้องและกลางแจ้ง</p> <p>6.4) การส่งเสริมทักษะทางภาษา</p>	<p>6) การวางแผน จัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่</p> <p>6.1) การกระตุ้นให้เด็กได้เลือกและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>6.2) การกระตุ้นความคิดและขยายขอบเขตการเรียนรู้ของเด็ก</p> <p>6.3) การขยายขอบเขตความสนใจและความคิดของเด็ก</p> <p>6.4) การเพิ่มความซับซ้อนและความท้าทายของกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับทักษะ ความสามารถ และพัฒนาการของเด็ก</p>	<p>2) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ</p> <p>2.3) การจัดโอกาสและฝึกให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และความพอใจตามวัย</p> <p>4) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญา</p> <p>4.1) การกิจกรรมค้นหาสำรวจ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว</p> <p>4.2) การจัดกิจกรรมทบทวนประสบการณ์เดิม หรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ</p>	<p>2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
<p>6.7) การใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย ให้เด็กมีส่วนร่วมในการพูดคุย</p> <p>7) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้สร้างทักษะ และความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>7.1) การใช้วิธีการสอน จัดกิจกรรมกลุ่มหลายลักษณะ ตอบสนองวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของเด็ก</p> <p>7.2) การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย นำผลการประเมินพัฒนาการเด็กพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้</p> <p>7.3) การส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้และทักษะใหม่</p> <p>7.4) การสนับสนุนให้เด็กได้เล่นอย่างมีความหมายต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>7.5) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กริเริ่มด้วยตนเอง</p> <p>7.7) การกระตุ้นกระบวนการคิดของเด็ก</p> <p>7.8) การคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของเด็ก ในการต่อยอดความรู้เดิม</p> <p>7.9) การจัดให้เด็กได้สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และจัดเป็นกลุ่มย่อย</p> <p>7.10) การให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้างและลึกซึ้งขึ้น</p> <p>7.11) การจัดกิจกรรมคำนึงถึงพัฒนาการและอายุ</p> <p>7.12) การตอบสนองต่อพัฒนาการ และความสนใจในการฝึกฝนทักษะที่จำเป็น</p>	<p>6.5) การสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก</p> <p>6.6) การกลยุทธ์ที่หลากหลาย ให้เด็กได้สรุป สะท้อนความคิด การทำกิจกรรม</p> <p>6.7) การชื่นชมการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีความหมาย</p> <p>7) การทราบพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็ก</p> <p>7.2) การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก</p> <p>7.3) การใช้รูปแบบต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กเพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของเด็ก</p> <p>10) การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน</p> <p>10.1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และกลยุทธ์ในการสอนที่หลากหลาย</p> <p>10.2) การแลกเปลี่ยนภาษาวัฒนธรรมของตนเอง</p> <p>10.3) การส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมกิจกรรม รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน</p> <p>10.4) การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่ม</p>	<p>4.3) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับหนังสือและได้อ่านหนังสือตามวัย</p> <p>4.4) การจัดทำกิจกรรมแบบบูรณาการเป็นรายบุคคล กลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ผ่าน</p> <p>4.5) การจัดกิจกรรมที่สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระตามวัย</p> <p>5) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กและครอบครัว</p> <p>5.1) การรับรู้และสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็ก</p> <p>5.2) การรับฟังและตอบสนองต่อเด็กด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสม</p> <p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เด็กมีโอกาสในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ</p>	<p>2.2) การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
<p>2) การสร้างเจตคติที่ดีต่อสังคม การเรียนรู้</p> <p>2.1) การมีข้อมูลพัฒนาการ และการเรียนรู้ ครอบครัวของเด็กแต่ละคน</p> <p>5) การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของ ความสนใจและความต้องการของเด็ก</p> <p>5.9) การประเมินการเรียนรู้ ด้วยการสังเกต พูดคุย และมี ส่วนร่วมในกิจกรรมกับเด็ก</p> <p>7) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้สร้างทักษะ และ ความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>7.6) การสังเกตและ แลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการของ เด็กวัยทารกกับผู้ปกครอง และ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กวัยทารก</p> <p>7.10) การสังเกตพฤติกรรม เด็ก มีส่วนร่วมและอยู่บริเวณที่ เด็กทำกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>2) การทำความเข้าใจเด็กเป็น รายบุคคล</p> <p>2.2) การเก็บข้อมูลพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กเป็น รายบุคคล</p>	<p>1) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาการด้านร่างกาย</p> <p>1.8) การสังเกต ติดตามการ เจริญเติบโตและพัฒนาการอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ</p> <p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ ตอบสนองต่อธรรมชาติและ พัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.7) การวางแผนและจัดระบบ การประเมินพัฒนาการเด็ก และ มีการใช้เครื่องมือการประเมิน พัฒนาการ</p> <p>6.7) การสังเกต และจดบันทึก ไว้เป็นหลักฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้วิธีประเมินแบบอื่นๆ</p> <p>6.8) การติดตาม บันทึก และ ประเมินพัฒนาการของเด็กอย่าง สม่ำเสมอต่อเนื่องด้วยวิธีการที่ หลากหลาย</p> <p>6.9) การนำผลการประเมิน พัฒนาการเด็กไปใช้พัฒนาเด็ก และแนวทางการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้</p> <p>6.10) การเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ วางแผนนำผลประเมิน ไปพัฒนาเด็ก</p>	<p>2.3 การประเมิน พัฒนาการและการ เรียนรู้</p>
<p>3) การเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่าง ไกล่ชิด</p> <p>3.1) การจัดพื้นที่ที่เด็ก สามารถเห็นได้ตลอดเวลา</p> <p>3.2) ผู้ดูแลเด็กต้องอยู่กับเด็ก ตลอดเวลา</p> <p>3.3) ขณะเด็กหลับอาจใช้ กล้องวงจรปิดภาพ หรือ บันทึกเสียงแทนได้</p> <p>3.4) การตรวจดูขณะเด็กทำ กิจกรรมส่วนตัวสม่ำเสมอ</p>	<p>1) ผู้ดูแลเด็กสร้างสังคมการ เรียนรู้ให้แก่เด็ก และการเห็น คุณค่าของกันและกัน</p> <p>2) การทำความเข้าใจเด็กเป็น รายบุคคล</p> <p>2.3) การให้ความสำคัญกับ ปัญหาความเครียดในเด็ก ใช้วิธี แก้ปัญหาที่ยืดหยุ่น</p> <p>9) การจัดประสบการณ์การ เรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับเด็กที่ ขาดโอกาสทางการศึกษา</p> <p>9.1) การระมัดระวัง ไม่สร้าง ความกดดันในการเรียนรู้ให้แก่ เด็ก</p>	<p>2) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาการด้านอารมณ์และ จิตใจ</p> <p>2.1) การฝึกให้เด็กควบคุม ตนเอง อดทนรอคอย และมุ่งมั่นตั้งใจตามวัย</p> <p>2.2) การส่งเสริมให้เด็กเกิด ความรู้สึกอบอุ่น มีความสุข และผูกพันกับคนใกล้ชิด</p> <p>2.3) การจัดทำกิจกรรมตาม ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และความพอใจ ตามวัย</p>	<p>3. การสร้าง ความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง</p> <p>3.1 การสร้าง ความสัมพันธ์ กับเด็ก</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

NAEYC (2012)	Copple และ Bredekamp (2009)	สมศ. (2554)	ตัวแปรที่ศึกษา
<p>2) การสร้างเจตคติที่ดีต่อสังคมการเรียนรู้</p> <p>2.1) การปฏิสัมพันธ์กับเด็กและครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>เคารพความแตกต่างของบริบทของสังคม ภาษา วัฒนธรรม</p> <p>แวดล้อมเด็กแต่ละคน</p> <p>2.3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กอย่างสม่ำเสมอเข้าใจใส่</p> <p>ตอบสนองความต้องการ และคำนึงถึงความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมของเด็กเพื่อสร้างสรรคกิจกรรม และจัดหาสื่อ ที่สะท้อนถึงความแตกต่างของเด็ก</p> <p>2.6) การเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดี และมั่นคงในการตอบสนองเด็ก</p> <p>2.7) การสร้างบรรยากาศที่เข้าใจใส่เด็กวัยทารก ด้วยการฟัง และพูดคุยพร้อมตอบสนองความต้องการของเด็ก</p>	<p>9.2) การใช้เวลาในการส่งเสริมเด็กด้วยประสบการณ์ตรงให้ได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญ</p> <p>10) ผู้ดูแลเด็กจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน</p> <p>10.2) การให้เด็กได้ใช้และแลกเปลี่ยนภาษา วัฒนธรรมของตนเองกับเพื่อน</p> <p>10.4) การตอบสนองความต้องการของเด็กทุกกลุ่ม</p>	<p>3) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสังคม</p> <p>3.1) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงความรักความอบอุ่น</p> <p>3.4) การจัดให้เด็กได้ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย และหลักศาสนาที่นับถือ</p> <p>5) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กและครอบครัว</p> <p>5.1) การสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับเด็ก</p> <p>5.2) การยอมรับในความเป็นตัวตนของเด็ก</p> <p>5.3) การปฏิบัติกับเด็กอย่างไร้เกียรติและเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ภาษา เพศ หรือภูมิหลังทางวัฒนธรรม และสร้างเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของความแตกต่าง</p> <p>5.4) ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพระหว่างเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและเรียนรู้ร่วมกัน</p>	<p>3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก (ต่อ)</p>
<p>1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>1.1) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>6) การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ</p> <p>6.3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ทั้งหลักการเลี้ยงดู และวิธีการปฏิบัติ</p> <p>6.6) การเปิดโอกาสให้เด็กและครอบครัวทำกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกัน</p>	<p>2) การทำความรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล</p> <p>2.1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและครอบครัว</p> <p>10) การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน</p> <p>10.2) การส่งเสริมเด็กได้ใช้และแลกเปลี่ยนภาษา วัฒนธรรมของตนเองกับเพื่อน โดยสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วย</p> <p>10.4) ผู้ดูแลเด็กจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเด็กทุกกลุ่ม</p>	<p>5) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กและครอบครัว</p> <p>5.5) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างให้เกียรติและสม่ำเสมอ</p> <p>6) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก</p> <p>6.10) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนนำผลประเมินไปพัฒนาเด็ก</p>	<p>3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง</p>

2.4 บทบาท และหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก

ผู้ดูแลเด็กเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็กและอยู่ใกล้ชิดกับเด็กเล็กรองจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูดูแล ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ตอบสนองความต้องการและ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้ดูแลเด็กจึงควรมี บทบาทและหน้าที่ ดังนี้

Gonzalez-Mena และ Eyer (2001) ได้กล่าวถึงหลักการและบทบาทหน้าที่ ของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ดังนี้

- 1) ผู้ดูแลเด็กควรมีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเด็ก วัยทารกและวัยเตาะแตะ
- 2) ผู้ดูแลเด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก จัดให้เด็กได้รับการดูแลกิจวัตร ประจำวันอย่างเหมาะสม และเรียนรู้วิธีการที่เด็กแต่ละบุคคลสื่อสารถึงผู้ดูแลเด็กที่แตกต่างกัน
- 3) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก จัด หลักสูตรที่เหมาะสม
- 4) ผู้ดูแลเด็กต้องให้เกียรติในสิทธิของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
- 5) ผู้ดูแลเด็กมีความมั่นคงในอารมณ์ของตนเอง
- 6) ผู้ดูแลเด็กเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
- 7) ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมกระตุ้น และเปิดโอกาสให้เด็กได้รู้จักการแก้ปัญหา ด้วยตนเอง
- 8) ผู้ดูแลเด็กต้องจัดสภาพแวดล้อมและสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็ก
- 9) ผู้ดูแลเด็กต้องส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีคุณภาพครบทุกด้าน

Swaminathan (1990) กล่าวถึงบทบาทของผู้ดูแลเด็กแรกเกิดถึงสามปี ไว้ว่า ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลพัฒนาการเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ผู้ดูแลเด็กจึงมีหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ดูแลด้านสุขภาพ ความปลอดภัย ความสุข โภชนาการ จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือของเล่น และจัดกิจกรรมให้แก่เด็กด้วยความรัก ความ เข้าใจ กระตือรือร้นและเป็นผู้แนะนำที่ดีให้แก่เด็ก ผู้ดูแลเด็กต้องตระหนักว่าเด็กทุกคนเจริญเติบโต ตามลำดับพัฒนาการและความต้องการพื้นฐานเหมือนกัน แต่มีลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และวิธีการ ตอบสนองต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ดูแลที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก ควรมี บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

- 1) ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติหน้าที่อบรมดูแลเด็ก จัดและปฏิบัติตามกิจวัตร ประจำวันของเด็กเพื่อให้เด็กมีเจริญเติบโตมีพัฒนาการทุกด้านตามวัย และได้รับการเรียนที่เหมาะสม
- 2) ผู้ดูแลเด็กต้องส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในลักษณะ บูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยให้

เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนที่อยู่รอบข้าง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ กิริยาท่าทางนุ่มนวล อ่อนโยน อบอุ่น

3) ผู้ดูแลเด็กสังเกต เฝ้ารอวัย และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กต้องเป็นคนช่างสังเกต มีความรู้ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จดบันทึกพฤติกรรมเพื่อเห็นจะได้เห็นการเปลี่ยนแปลง เฝ้ารอวัยปัญหาสุขภาพเพื่อสามารถช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันที่

4) ผู้ดูแลเด็กต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะเหมาะสมกับการพัฒนาเด็กทุกด้าน ดูแลจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด ปลอดภัย และมีบรรยากาศเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

5) ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็ก ครอบครัว และชุมชน เป็นคนกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครองและบุคคลต่างๆ ในชุมชน เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงของเด็กไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

6) ผู้ดูแลเด็กต้องรู้จักพัฒนาตนเองในทางวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ศึกษาหาความรู้ เข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพ ผู้ดูแลเด็กยังต้องพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ รักเด็ก อ่อนโยน มีกิริยาวาจา นุ่มนวลอ่อนหวาน ใจเย็น รู้จักปรับปรุงและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอยู่เสมอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กำหนดบทบาทของผู้ดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีไว้ ดังนี้

- 1) ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้วางแผนกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการตามวัย
- 2) ผู้ดูแลเด็กต้องจัดทำแผนการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม
- 3) ผู้ดูแลเด็กต้องจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พร้อมจัดหาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ เป็นต้น
- 4) ผู้ดูแลเด็กต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทันต่อเหตุการณ์
- 5) ผู้ดูแลเด็กต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนผู้ดูแลเด็กและเด็ก
- 6) ผู้ดูแลเด็กต้องจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้เด็กอยากมีส่วนร่วม
- 7) ผู้ดูแลเด็กควรจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
- 8) ผู้ดูแลเด็กจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย บ้านและชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

9) ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว ผู้ดูแลเด็กจะต้องประสานความร่วมมือ ตลอดจนเป็นคนกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว

เยาวภา เตชะคุปต์ (2542) กล่าวถึงบทบาทของครูปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสามารถนำมาเป็นหลักในการกำหนดบทบาทการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กได้ ดังนี้

- 1) การปฏิบัติตนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็ก ควรมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ดังนี้
 - 1.1) ชอบเคลื่อนไหว อยากรู้อยากเห็น
 - 1.2) ชอบเล่น ต้องการโอกาสที่จะได้เล่น
 - 1.3) ระยะเวลาความสนใจสั้น
 - 1.4) สนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ๆ ตัว ชอบสีต่างๆ ชอบรูปภาพ
- 2) รู้ความต้องการของเด็ก ที่แต่ละคนจะมีความต้องการแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้วเด็กจะมีความต้องการตรงกันในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1) ความรัก เด็กทุกคนต้องการความรักอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.2) ความปลอดภัย เด็กทุกคนต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย และต้องการความปลอดภัยทางสังคม
 - 2.3) การยอมรับว่าเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง
 - 2.4) ความเป็นคนสำคัญของตัวเอง อยากรทดลอง อยากรทำ อยากรู้อยากเห็น ต้องการช่วยตัวเอง เด็กจะภาคภูมิใจเมื่อทำสิ่งใดประสบความสำเร็จ
 - 2.5) การเลียนแบบผู้ใหญ่ เด็กจะประพฤติตามแบบอย่างผู้ที่รักเด็ก และอยู่ใกล้ชิดเด็ก
 - 2.6) ต้องการคนแนะนำ มีคนเอาใจใส่
 - 2.7) ต้องการคนชี้แนะ และให้เหตุผล
- 3) ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก
 - 3.1) ให้เด็กรับรู้ว่าคุณดูแลเด็กรักเด็กอยู่เสมอ
 - 3.2) ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - 3.3) ให้โอกาสเด็กแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จ ปล่อยให้เด็กได้ทำกิจกรรม ค้นคว้า ลองทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง
 - 3.4) มองหาส่วนที่ดีในตัวเอง เพื่อใช้วิธีการชมอย่างฉลาด ให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ อบอุ่น
 - 3.5) ใช้วิธีละมุนละไมในการดูแลปกครองเด็ก

4) การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เด็กมีประสบการณ์ มีความสามารถเกิด การเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

- 4.1) จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสหลายๆ ทางให้เด็กได้คิดค้น ด้วยตัวเอง ปล่อยให้ใช้ความคิดให้เต็มที่ ให้เด็กช่วยรับผิดชอบงานตามความสามารถ
- 4.2) การจัดการ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรจัด กิจกรรมให้เด็กทำตามความสามารถให้สำเร็จ สนใจในการกระทำของเด็ก ชมเชยและให้กำลังใจ
- 4.3) เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก เด็กชอบเลียนแบบผู้ใกล้ชิดที่ตนรัก ให้เด็กได้ใช้ความพยายามของตัวเองในการแก้ไขปัญหา ให้เด็กเติบโตอย่างอิสระ ผู้ดูแลเด็กเพียงช่วย แนะนำและดูแลอย่างใกล้ชิด สนับสนุนให้เด็กแสดงออก ตั้งคำถามคิดหาคำตอบ
- 4.4) ผู้ดูแลเด็กควรเล่นกับเด็ก และชมเชยผลงานของเด็ก
- 4.5) จัดสิ่งแวดล้อมที่เด็กสามารถหาประสบการณ์ได้ตาม ความต้องการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมเช่น อุปกรณ์เล่นน้ำ – เล่นทราย บล็อก ดินน้ำมัน เป็นต้น ช่วยให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง ทำให้ได้ประสบการณ์อย่างปลอดภัย

5) การประเมินความพร้อมในการเรียนรู้ เป็นการประเมินวัดพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขลักษณะนิสัยต่างๆ จึงจำเป็นต้องประเมินผลความพร้อม ในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้วยหลายๆ วิธีการ คือ การสังเกต สนทนา ตรวจสอบผลงาน บันทึก พัฒนาการเด็กเป็นระยะเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาหาแนวทางวิธีเสริมความพร้อมใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เห็นได้ว่า ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็ก เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก มีหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยผู้ดูแลเด็กควรมีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมกับ เด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความรักความอบอุ่น จัดสภาพแวดล้อมที่ ปลอดภัย จัดกิจกรรมที่ตอบสนองพัฒนาการตามช่วงวัยให้แก่เด็ก มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการประเมินรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยในการวางแผนกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย ด้วยการสำรวจความต้องการหรือปัญหาที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน อันนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายที่เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ โดยจะกล่าวถึงความหมายและความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น ขั้นตอนและวิธีการจัดลำดับความสำคัญ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

McCaslin และ Tibezenia (2014) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการจัดลำดับความสำคัญและการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการวางแผนการพัฒนาและการปฏิบัติในโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างกับสิ่งที่ควรจะเป็นของผลลัพธ์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น โดยเน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

Kaufman, Rojas และ Mayer (1993 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ใช้แสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับสิ่งที่ต้องการให้เกิด แล้วจัดลำดับความสำคัญของช่องว่างดังกล่าว จากนั้นทำการเลือกช่องว่างที่สำคัญที่สุดมาเป็นประเด็นที่ต้องการนำไปพัฒนาต่อไป การประเมินความต้องการจำเป็นตามความคิดนี้จะให้ข้อมูลทั้งตัวความต้องการจำเป็นและวิธีการแก้ไขปัญหาหรือวิธีสนองความต้องการจำเป็น

Witkin และ Altschuld (1995 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์หรือความต้องการจำเป็น ต้องมีความครอบคลุมทั้งวัตถุประสงค์และบริบท โดยการประเมินความต้องการจำเป็นสามารถจัดลำดับความสำคัญในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาได้ นำไปสู่การสร้างข้อตกลงของระบบหรือองค์กรให้ดีขึ้นหรือบรรลุจุดมุ่งหมายตามลำดับความสำคัญภายใต้ความต้องการเดียวกัน โดยการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นมีหลักการปฏิบัติอยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นตอนการประเมิน ขั้นตอนการประเมินขั้นหลังประเมิน

สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือ การเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

สรุป การประเมินความต้องการจำเป็น คือกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบหรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกำหนดแนวทางแก้ไข สิ่งที่ต้องการจำเป็นให้ถึงเป้าหมาย แล้วหาช่องว่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นเพื่อแก้ไข จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนและความเหมาะสมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

3.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวถึงความสำคัญในการประเมินความต้องการจำเป็นที่เป็นกระบวนการสำคัญและมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

- 1) การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์
- 2) ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็น สามารถสะท้อนภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน นำไปสู่การวางแผน กำหนดแนวทางพัฒนาองค์กร กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานให้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง และสนองความต้องการขององค์กร
- 3) การประเมินความต้องการจำเป็นช่วยกำหนดเป้าหมายขององค์กร จากความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย ช่วยกระตุ้นให้เกิดผลกระทบต่อโครงการ ทำให้สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานในช่วงเวลานั้นๆ

3.3 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

Witkin และ Altrichuld (1995 และ 2000 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) กล่าวถึงการประเมินความต้องการจำเป็นแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (Three-Phase Plan)

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการประเมินหรือระยะการสำรวจ ในระยะนี้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ วางแผนการดำเนินงานโดยกำหนดขอบเขตและประเด็นของความต้องการจำเป็น กำหนดจุดมุ่งหมายของความต้องการจำเป็น แหล่งข้อมูล การใช้ประโยชน์ข้อมูล ระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องและพัฒนาแผนงานสำหรับระยะที่ 2 รวมทั้งกำหนดเกณฑ์สำหรับทำประเมินการประเมินความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การประเมินหรือระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและความเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น จัดลำดับความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์หาสาเหตุ ผลลัพธ์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 3 หลังการประเมินหรือระยะการนำผลไปใช้ประโยชน์ โดยเชื่อมโยงข้อมูลและแผนการดำเนินงานที่ได้รับ งานหลักคือการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ และเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การนำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินความต้องการจำเป็นแก่ผู้ตัดสินใจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดเตรียมแผนสำหรับดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นหรือนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ

สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวถึงกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์จึงประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification)
 - 1.1) วัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการจำเป็น
 - 1.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
 - 1.3) ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จัดลำดับ
 - 1.4) เสนอความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ
 - 1.5) เสนอผล/ นำไปใช้และ/หรือวิเคราะห์สาเหตุ/แนวทางแก้ไข
- 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุ
 - 2.1) วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็น
 - 2.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
 - 2.3) ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4) เสนอสาเหตุความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ
 - 2.5) เสนอผล/ นำไปใช้และ/หรือวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา
- 3) การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาคือความต้องการจำเป็น (Needs Solution) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมินทางเลือกสู่การปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะนำไปกำหนดความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไข
 - 3.1) วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกของความต้องการจำเป็น
 - 3.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
 - 3.3) ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.4) เสนอทางเลือกความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ
 - 3.5) นำไปสู่การกำหนดแผนงานและนำไปสู่การปฏิบัติ

ในทางปฏิบัติ ขอบเขตของการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นอาจดำเนินการเพียงบางส่วน ซึ่งขั้นตอนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นจึงขึ้นอยู่กับประเด็นคำถามและขอบเขตของการวิจัย

3.4 การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

Witkin และ Altschuld (1995 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ได้กล่าวถึงการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นจะต้องพิจารณาทั้งความเที่ยงและความตรง และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดลำดับที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย

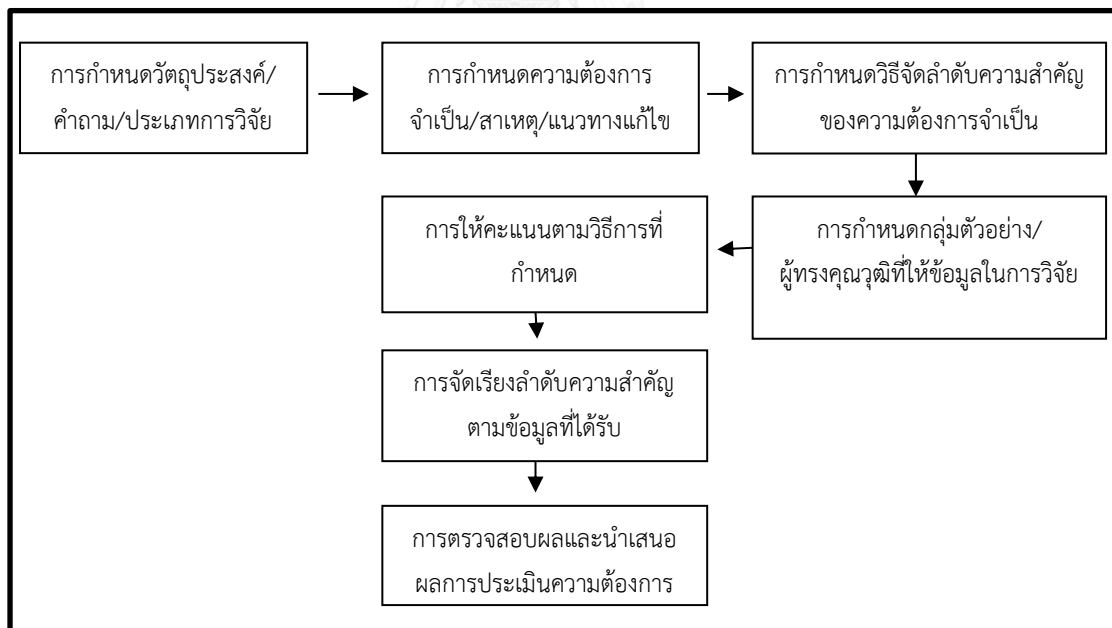
- 1) การกำหนดขนาดความแตกต่างของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์
- 2) องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุสนับสนุนหรืออุปสรรคต่อความต้องการจำเป็น
- 3) การกำหนดระดับความยากง่ายในการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

- 4) การประเมินความเสี่ยง
- 5) ผลกระทบที่อาจเกิดกับส่วนอื่นๆ ของระบบ
- 6) การกำหนดค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการแก้ปัญหา

สุวิมล ว่องวานิช (2550) การจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของความต้องการจำเป็น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในกระบวนการกำหนดความต้องการจำเป็น ทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ การจัดลำดับความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย

วัตถุประสงค์ของการจัดลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อน โดยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมีหลายวิธี สำหรับรูปแบบการตอบที่เป็นทั้งการตอบสนองเดียวและรูปแบบการตอบสนองคู่ ทุกวิธีมีความคล้ายกัน ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ คือ การให้คะแนนความสำคัญตามวิธีการที่กำหนด การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนของการวิจัยความต้องการจำเป็น

ที่มา: สุวิมล ว่องวานิช (2550)

3.5 เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็น เชิงสำรวจ

สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวถึง การใช้วิจัยสำรวจในการระบุความต้องการจำเป็น ใช้เพื่อบรรยายลักษณะประชากรที่เป็นภาพรวม และอธิบายสาเหตุที่มีของความต้องการจำเป็น โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.5.1 การใช้แบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็น มีข้อตกลงสำคัญหลายประการ ประการแรก ผู้ตอบมีความสามารถในการอ่าน เข้าใจความหมายของข้อความหรือคำถามที่ถาม ประการที่สอง ผู้ตอบมีข้อมูลหรือมีความรู้ที่จะตอบคำถามหรือให้ข้อมูลได้ และประการที่สาม ผู้ตอบมีความเต็มใจและตั้งใจที่จะตอบโดยให้ข้อมูลที่จริงอย่างซื่อสัตย์ (Wolf, 1988 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

(1) ลักษณะของแบบสอบถามที่ดีประกอบไปด้วย

- 1) ข้อความหรือคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) มีการวางแผนการสร้างที่เหมาะสมทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์
- 3) สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลได้ภายในเวลาและทรัพยากรที่เหมาะสม

(2) ประเภทของแบบสอบถาม

ธรรมชาติของข้อมูลที่ต้องการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น จึงมีการเรียกแบบสอบถามให้มีความเฉพาะเจาะจง 2 แบบ คือ

- 1) แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือที่เน้นการเก็บข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น ข้อมูลภูมิหลังทั่วไป พฤติกรรมการปฏิบัติตน เป็นต้น
- 2) แบบวัดความคิดเห็น (opinionnaire) เป็นเครื่องมือที่เน้นการเก็บข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก หรือทัศนคติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(3) ประเภทของคำถามสอบถาม

1) คำถามปลายปิด (close-ended question) หรือคำถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อความหรือคำถามและกลุ่มของคำตอบให้ผู้ตอบเลือก โดยจัดเรียงลำดับคำถามตามที่ผู้วิจัยต้องการทราบ

2) คำถามปลายเปิด (open-ended question) ประกอบด้วยคำถามที่ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบอาจมีความลึกซึ้งกว่าที่ผู้วิจัยคาดไว้ ลักษณะของข้อมูลที่ได้เป็นการแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นตามการรับรู้ของผู้ตอบที่สำรวจด้วยแบบสอบถามเป็นความต้องการจำเป็นระดับกลุ่มบุคคลหรือระดับองค์กร ผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้รับ จะนำไปใช้ได้กับการพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์กร มากกว่าการพัฒนารายบุคคล สิ่งที่จะต้องพิจารณาในการสร้างแบบสอบถามคือ ชุดคำถามที่ได้

ตระเตรียมไว้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษากับตัวอย่างประชากรที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งกำหนดรูปแบบการตอบ ได้ 2 แบบ คือ

1) รูปแบบการตอบสนองเดี่ยว (single-response format) เป็นคำถามที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระบุระดับปัญหา สภาพที่เป็นอยู่หรือระดับของสิ่งที่ต้องการ อย่างไม่อย่างหนึ่งปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า โดยให้ตอบคำถามเพียงชุดเดียว ซึ่งคำตอบที่ได้คือความต้องการจำเป็น แล้วนำมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญวิธีการจัดเรียงลำดับข้อมูลประเภทนี้รู้จักกันดีและนิยมใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มนักประเมิน รู้จักกันโดยทั่วไปเพราะเป็นวิธีที่เข้าใจได้ง่าย มีความซับซ้อนน้อย เก็บข้อมูลได้ง่าย มีความสะดวกและรวดเร็วในการบริหารจัดการ แต่มีข้อจำกัดที่วิธีการดังกล่าวใช้กันค่อนข้างมากอาจทำให้ไม่ดึงดูดใจผู้ตอบแบบสอบถามได้ (Witkin, 1984 อ้างถึงใน สุวิมล ร่องวานิช, 2550) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการตอบสนองเดี่ยวเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวัดความต้องการจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณารูปแบบเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) รูปแบบการตอบสนองคู่ (dual-response format) เป็นคำถามชุดเดียวกัน แต่ให้กลุ่มตัวอย่างระบุ 2 ส่วน คือระดับของการดำเนินงานในสภาพจริงและระดับสภาพที่พึงประสงค์ ปรากฏในแบบสอบถามมีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่าโดยให้ตอบข้อมูลสองชุด ซึ่งพัฒนามาจากชุดคำถามการตอบสนองเดี่ยว

3.5.2 การใช้วิธีการสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้ทำการประเมินความต้องการจำเป็นกับผู้ให้ข้อมูล สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นที่เป็นระบบจะใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนั้น สามารถกระทำได้โดยใช้วิธีการ 3 ลักษณะ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างระดับกลางและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

3.5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการที่มีความน่าสนใจ มักใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ ข้อมูลที่ได้สามารถระบุความต้องการจำเป็นที่ได้จากบุคคลเป้าหมายทั้งกลุ่ม มีประโยชน์ในการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นเป็นความรู้สึจากสภาพที่เป็นอยู่ได้อย่างเต็มที่ การมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนา เพื่อระบุความต้องการจำเป็น วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสำหรับรูปแบบการตอบสนองเดี่ยวและรูปแบบการตอบสนองคู่ มีแนวคิดเบื้องหลังของแต่ละเทคนิคซึ่งทุกวิธีมีวิธีดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน คือ การให้คะแนนความสำคัญตามลำดับวิธีการที่กำหนด การจัดเรียงลำดับความสำคัญและการสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งการสร้างเครื่องมือจะต้องมีความชัดเจนในสิ่งที่มุ่งหวังเพื่อเชื่อมโยงมโนทัศน์ของสิ่งนั้นเป็นข้อมูลหลักฐานที่เป็นรูปธรรม ต้องพิจารณาเครื่องมือ รูปแบบคำถามให้สอดคล้องกับคุณลักษณะและเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล

อย่างไรก็ตามการเลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือที่ในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นควรให้เหมาะสมกับสิ่งที่มุ่งหวัง และคำนึงถึงจุดมุ่งหมายในการประเมินตามการนิยามความต้องการจำเป็น ดังนั้นการนำวิธีการประเมินความต้องการจำเป็นโดย Damarest (1984, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ได้เสนอแนะว่าควรใช้วิธีการประเมินหลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่งจะทำให้สามารถเข้าใจเรื่องราวและข้อมูลในการประเมินได้ดียิ่งขึ้น

4. แนวทางการพัฒนาครู

การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การพัฒนาครูจึงเป็นการปรับเปลี่ยนตนเองให้ดีขึ้นเพื่อสามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะกล่าวถึงความหมาย ความสำคัญ และรูปแบบของการพัฒนาครูซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กได้ดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายการพัฒนาครู

Gruff (1975 อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555) กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาครู ถือเป็นการพัฒนาความก้าวหน้าของครูในด้านความรู้ ทักษะ การรับรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบต่างๆ ร่วมทั้งการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะในการทำงาน และเป็นการกระตุ้นให้ครูได้มีโอกาสดำเนินการในวิชาชีพของตน โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) กล่าวสรุปถึงการพัฒนาบุคลากรไว้ว่าเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2554) กล่าวถึงการเสริมสร้างศักยภาพครู เป็นการพัฒนาตนเองด้วยการสร้างความตระหนัก ความพยายาม ผลสัมฤทธิ์และขั้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นการสร้างและพัฒนาตนเองจนเกิดเป็นวัฒนธรรมในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูถือเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ความสามารถ การจัดการเรียนการสอน เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันนำไปสู่ความก้าวหน้าในวิชาชีพ

4.2 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาครู

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ อันส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพและศักยภาพในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 52-57 กำหนดให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำกับและประสานให้สถาบันที่

ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ยนต์ ชุ่มจิต (2535) กล่าวถึง ความสำคัญของการพัฒนาครูในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง การพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครูจึงเป็นการเพิ่มสมรรถภาพในการสอน สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้เนื้อหาความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด การพัฒนาครูจะช่วยให้ครูเรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น ช่วยกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และเป็นบุคคลที่ทันสมัยทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี การปฏิบัติงานและการใช้สื่อเครื่องมือต่าง ๆ อยู่เสมอ

คำหมาน คนไค (2543) กล่าวถึงการพัฒนาครูที่มีความสำคัญตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นการพัฒนาครูจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งเช่นกัน เนื่องจากการพัฒนานี้จะเกิดประโยชน์ต่อตนเองและการปฏิบัติงาน

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) อธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาบุคลากรซึ่งบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากรให้มาสามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร ช่วยให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเกิดประโยชน์ต่อตัวบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีความพร้อมในการก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่

ดังนั้น การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาของชาติ อันจะส่งผลต่อสังคมไทยมีคุณภาพและสามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้ต่อไป มีหน้าที่พัฒนาบุคคลในสังคมให้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาบ้านเมืองต่อไป

4.3 รูปแบบแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

รูปแบบการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาที่จำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ดำรงอยู่ในวิชาชีพ มีความก้าวหน้าอันส่งผลต่อผู้เรียนที่เป็นอนาคตของชาติต่อไป

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้จัดทำรูปแบบในการพัฒนาศักยภาพของครูไว้ โดยแบ่งเป็น 3 ระบบ ที่ประสานกันช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาศักยภาพตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาศัทยภาพครู

ที่มา: เลขานุการคุรุสภา (2549)

ยนต์ ชุ่มจิต (2535) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินการพัฒนาครู ซึ่งเป็นงานที่สำคัญ และจำเป็นในการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

1) การฝึกอบรมประจำการ เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและความต้องการของครู การฝึกอบรมประจำการที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีการสาธิต การใช้สถานการณ์จำลอง ในขณะเดียวกันก็ต้องให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดจุดประสงค์ กำหนดรายการฝึกอบรมและประเมินผล โดยเน้นให้ความสำคัญในการนำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาตนเองให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้ เรียนรู้วิธีการทำงานซึ่งกันและกัน การฝึกอบรมประจำการยังรวมถึง การให้ครูอ่าน เอกสารตำรา หรือการประชุมหารือในโอกาสต่างๆ ก็เป็นการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของครูเช่นกัน

2) การพัฒนาครูเป็นรายบุคคลภายในห้องเรียน โดยเน้นสภาพแวดล้อมที่เป็นห้องเรียนเพื่อการปรับปรุงด้านการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิคและวิธีการต่างๆ อันได้แก่

2.1) การเยี่ยมและสังเกตชั้นเรียน เป็นการเข้าไปสังเกตครูที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงาน รับฟังเรื่องที่บุคลากรนำเสนอ เพื่อให้การช่วยเหลือประเมินผลในด้านสื่ออุปกรณ์ การเยี่ยมชั้นเรียนนี้เพื่อให้ผู้สังเกตได้เห็นภาพรวมในการเรียนการสอนทั้งหมด พร้อมการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนได้อย่างดี

2.2) การประชุมหารือกับครู เพื่อการนิเทศเป็นวิธีในการช่วยเหลือครูที่ตรงที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นเทคนิคที่ต้องอาศัยการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน มักเกิดขึ้น

หลังจากการเยี่ยมและสังเกตชั้นเรียนในกระบวนการนี้เป็นการช่วยครูเพื่อปรับปรุงการเรียน และแก้ไขปัญหาทางด้านวินัยของผู้เรียน ช่วยให้ผู้สอนทราบพฤติกรรมลักษณะท่าทางของตนเอง และผลของพฤติกรรมที่มีต่อผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยครูในการสร้างและใช้ศูนย์การเรียนรู้

2.3) การสาธิตการสอน เป็นรูปแบบของการกระทำให้ดูเป็นตัวอย่าง แต่วิธีการนี้มักจะเกิดจากการร้องขอจากครู โดยมากจะใช้กับการสาธิตเทคนิคเฉพาะอย่าง การแก้ไข พฤติกรรมในชั้นเรียน การถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ครูที่ได้รับมอบหมายงานให้ทำ การสาธิตผล ของพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบสำหรับครู การสาธิตการใช้สื่อ และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ทำการ สาธิตความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น

2.4) การประเมินตนเองของครู จะสามารถช่วยให้ครูวางแผนในการ ปรับปรุงการสอนของตนเอง โดยครูจะต้องมีความเข้าใจและชำนาญในแนวความคิดประเด็นที่ ต้องการจะประเมินผลตนเอง

2.5) การให้เพื่อนครูนิเทศกันเอง เหมาะสำหรับครูใหม่ที่ยังขาด ประสบการณ์ ต้องกระทำภายใต้บรรยากาศที่เปิดกว้างผู้บริหารเต็มใจที่จะรับฟังข้อเสนอแนะจาก สมาชิกคนอื่นๆ

3) การพัฒนาครูเป็นรายบุคคลในสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน อันได้แก่

3.1) การเข้ารับการศึกษาดูงานเป็นรายวิชาในสถาบันอุดมศึกษา

3.2) การเข้าร่วมในการประเมินผลโรงเรียนโดยส่วนรวม

3.3) การเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมในองค์กรวิชาชีพ

3.4) การอ่านเอกสารทางวิชาชีพ

3.5) การคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ทางการสอน

3.6) การจัดทำจุลสารทางวิชาชีพ

3.7) การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู

4) การพัฒนาครูเป็นกลุ่มเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการทำงานที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับหลายฝ่ายในโรงเรียน มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ผ่านการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความคิดเห็นและผลการศึกษาค้นคว้า ที่ผู้เข้าร่วมการพัฒนาทุกคนต้องมีประชาธิปไตย ทันทต่อการเปลี่ยนแปลง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

4.1) การประชุมนิเทศครูใหม่ เป็นหน้าสำคัญสำหรับผู้บริหารจะให้คำแนะนำ แก่สมาชิกใหม่ให้เข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย ค้นเคยกับระบบ กฎข้อบังคับของโรงเรียน

4.2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นสถานการณ์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งควรเป็นปัญหาของผู้เข้าร่วมประชุม ดังนั้นการเตรียมการวางแผนและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องของครูผู้เข้าร่วม จะทำให้ครู สามารถนำสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ไปใช้ในสภาพจริง

4.3) การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่นๆ เป็นแนวทางที่ครูจะได้รับ ประโยชน์จากการสังเกตครูที่มีความชำนาญในการสอน ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการจัดระเบียบ วิธีการจัด กลุ่มผู้เรียนและการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน

4.4) การทดลองและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในห้องเรียน ครูควรได้รับการสนับสนุนให้ทำการศึกษาค้นคว้าหาวิธีการและผลิตสื่อการสอนใหม่ๆ โดยอย่างภายใต้การวางแผนและการควบคุมอย่างรอบคอบจะทำให้การทดลองดังกล่าวเป็นการวิจัยที่มีคุณภาพได้

5) การพัฒนาครูโดยกระบวนการทางคลินิก เป็นวิธีการแก้ปัญหาการสอนของครู มีส่วนประกอบที่สำคัญของกระบวนการ คือการสังเกตและการวิเคราะห์การสอนซึ่งเป็นพื้นฐานของผลที่ป้อนกลับสำหรับครู สามารถนำมาใช้เป็นขอบเขตสำหรับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสมรรถนะของครู วิธีการนี้ผู้นิเทศและครูจะมีส่วนร่วมในกระบวนการ มีความเป้าหมายให้ครูเกิดความรับผิดชอบในการประเมินผลและการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง โดยมีผู้นิเทศคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำสนับสนุน และให้บริการต่างๆ

6) การนิเทศโดยยึดจุดประสงค์ทางการสอน มีลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกับการนิเทศแบบคลินิก แต่การนิเทศโดยยึดจุดประสงค์จะเน้นความสำคัญของจุดประสงค์ และพฤติกรรมของครูที่จะสนับสนุนให้จุดประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นเทคนิคนี้ต้องใช้การประชุมพูดคุยระหว่างผู้นิเทศและครูเพื่อร่วมกันกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน จากนั้นจึงร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมที่จะสนับสนุนให้จุดประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นไปได้ในหลายวิธีการ ดังนี้

1) การฝึกอบรม เป็นวิธีในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ เกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน โดยใช้กลวิธีในการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือร่วมกันพัฒนาองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายโครงสร้างขององค์กร เพื่อความมั่นใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และเพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จึงต้องฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติที่ดีให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเทคโนโลยี โดยมีเทคนิคหรือรูปแบบในการฝึกอบรมที่สามารถแบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ

1.1) การอบรมโดยการลงมือปฏิบัติ ได้แก่ การแนะนำงานหรือการสอนงาน การเวียนปฏิบัติงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้ทำแบบฝึกหัด การค้นคว้าทดลอง เป็นต้น

1.2) การฝึกอบรมโดยไม่ลงมือปฏิบัติงาน ได้แก่ การบรรยาย การสัมมนา การประชุมทางวิชาการ การประชุมแบบกลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุมพบปะ เป็นต้น

1.3) การฝึกอบรมโดยไม่ลงมือปฏิบัติงาน : พิจารณาด้านพฤติกรรม ได้แก่ กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การสาธิต การสัมภาษณ์ การใช้กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

2) การนิเทศการสอน ได้รับความสนใจจากนักการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน การนิเทศการสอนเป็นวิธีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนย่อยของการนิเทศการศึกษา การนิเทศการสอนภายในสถานศึกษานี้ เป็นกระบวนการทำงาน

ร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

การนิเทศภายในโรงเรียน ถือว่าเป็นงานในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหาร เน้นที่กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยยึดเป้าหมายหลักคือ คุณภาพของผู้เรียน มีหลักการให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เน้นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย สร้างขวัญและกำลังใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในความสามารถของตน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป โดยมีกระบวนการนิเทศการสอนตามลำดับคือ 1) วางแผนการนิเทศ 2) ให้ความรู้ในสิ่งที่จะต้องทำ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) สร้างขวัญและกำลังใจ 5) ประเมินผลและกระบวนการดำเนินงาน และ 6) ปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การสัมมนา เป็นการประชุมที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ สนใจในเรื่องเดียวกันมา ร่วมกันปรึกษาหารือ ร่วมกันคิด ช่วยกันแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น มีการรับฟังแนวคิด ประสพการณ์จากวิทยากรแล้วสมาชิกผู้ร่วมประชุมร่วมกันให้ข้อมูล เสนอปัญหา ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ความสำเร็จของการสัมมนาอยู่ที่สมาชิกผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา

4) การประชุมปฏิบัติการ หมายถึงการประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นการทำงาน ร่วมกันเพื่อฝึกการแก้ปัญหา โดยผู้เข้าประชุมทุกคนจะเรียนรู้ร่วมกันรับฟังคำบรรยาย ทำความเข้าใจ และลงมือฝึกปฏิบัติร่วมกัน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานเรื่องนั้นๆ โดยการประชุมปฏิบัติการจะต้องมีการกำหนดหัวเรื่องและจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งเตรียมการด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลให้พร้อมสำหรับการลงมือฝึกปฏิบัติงานจริง ผลงานที่ได้จากการประชุมคือทักษะและความรู้ความสามารถ ที่ผ่านการประเมินผลในการประชุมปฏิบัติการ

5) การศึกษาดูงาน หรือ การทัศนศึกษา เป็นการพัฒนาบุคลากรด้วยการให้ได้พบเห็นการปฏิบัติงานจริงนอกองค์กร ได้แลกเปลี่ยนความรู้และบรรยากาศที่แตกต่างไปจากการปฏิบัติ อยู่ภายในองค์กร อีกทั้งเป็นการพัฒนาสัมพันธ์ภาพระหว่างหน่วยงาน และพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ความร่วมมือของทีมงาน มีจุดมุ่งหมายให้บุคลากรได้เห็นการทำงานขององค์กรอื่นเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในองค์กรของตนต่อไป

6) การศึกษาต่อและการศึกษาทางไกล หมายถึง การเพิ่มพูนวิทยฐานะ หรือการพัฒนาบุคคลให้ได้รับการศึกษาเพื่อรับปริญญาหรือประกาศนียบัตร โดยบุคลากรต้องเข้าศึกษาที่สถานศึกษาตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด การศึกษาต่อเป็นการพัฒนาที่สามารถส่งผลในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ต้องใช้เวลาและการลงทุนมากกว่าวิธีการอื่น โดยมี 2 ลักษณะ ได้แก่

- 6.1) การศึกษาในห้องเรียน หรือการศึกษาที่เน้นในชั้นเรียน เรียนในสถานศึกษา
- 6.2) การศึกษาทางไกล ที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างไกลกันแต่เน้นการใช้สื่อและเทคโนโลยี

เยาวภา เตชะคุปต์ (2542) ได้อธิบายถึงกิจกรรมการนิเทศระดับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นงานสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา เพื่อให้บุคลากรได้รับความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรูปแบบกิจกรรม 7 แบบ ดังนี้

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมเพื่อศึกษาปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง ภายใต้ความต้องการของบุคลากรทุกฝ่าย มีระยะเวลาดำเนินการตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่องหรือความต้องการของบุคลากร โดยมีการขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการพัฒนา

2) การอบรมสัมมนา เป็นการอบรมเพื่อเสนอความรู้ใหม่ๆ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นในการทำหน้าที่

3) การสังเกตการเรียนการสอน เป็นเทคนิคพื้นฐานที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงการสอนของครู ด้วยการเข้าเยี่ยมชั้นเรียนและเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หลังจากการสังเกตการสอน

4) การสาธิตการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่างที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการสอนต่าง ๆ เป็นการสร้างทัศนคติและศรัทธาต่องาน โดยการเชิญครูผู้ชำนาญการสอนและผู้ที่ได้ทดลองวิธีการสอนใหม่ๆ เป็นผู้สาธิตการสอนเป็นครั้งคราว จะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มและการเป็นผู้นำอีกด้วย

5) การศึกษานอกสถานที่ ส่งเสริมให้ครูได้ออกไปศึกษา รู้เห็นวิธีการเรียนการสอนของโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่นิยม เป็นการกระตุ้นให้ครูมีความคิดริเริ่ม เปรียบเทียบ และนำความคิดที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ

6) การแจกเอกสาร การให้ออกสารเพื่อการนิเทศ ทำกันมากเพื่อต้องการให้เป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ เป็นคู่มือการสอน และเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านการศึกษา เอกสารที่แจกนั้นต้องมีรายละเอียดมากพอที่อ่านแล้วจะเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

7) การบรรยาย คือการเชิญบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายพิเศษเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหาหรือเรื่องที่บุคลากรส่วนใหญ่สนใจ

สรุป แนวทางการพัฒนาครูมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเองของครูทั้งสิ้น การพัฒนาครูจะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องกระตุ้นให้ครูเกิดความต้องการ และมีเป้าหมายที่ตนเองต้องการพัฒนา สามารถสรุปรวมรูปแบบการพัฒนาครูที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับการพัฒนาผู้ดูแลเด็กได้ ซึ่งทุกแนวทางการพัฒนาล้วนมีมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กผู้เป็นอนาคตของชาติต่อไป งานวิจัยนี้จึงนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาใช้ในการสอบถามความต้องการของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การพัฒนาผู้ดูแลเด็กในห้องเรียนหรือในสถานรับเลี้ยงเด็ก ด้วยการฝึกอบรม และการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก 3) การนิเทศผู้ดูแลเด็ก 4) การประชุมปฏิบัติการหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ 5) การศึกษาดูงาน 6) การศึกษาต่อ 7) การพัฒนาเป็นหมู่คณะหรือองค์กร ด้วยการสร้างเครือข่าย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็ก โดยแบ่งตามประเด็นได้ดังนี้

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

กุศล สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2544) ศึกษารูปแบบและรับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า รูปแบบการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับประเภทของเด็กทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และช่วงวัยของเด็ก โดยปัจจัยที่กำหนดคุณภาพของสถานบริการเลี้ยงดูเด็กได้แก่ ผู้บริหารมีความรู้เข้าใจในการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัย มีระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ จัดบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน และมีพื้นฐานการศึกษาอบรมด้านเด็กปฐมวัย มีการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเด็กแต่ละวัยเน้นพัฒนาเด็กแบบองค์รวม จัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ มีมาตรฐาน มีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งมีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีในสถานเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพให้การดูแลเด็กด้วยจิตใจรักเด็ก มีอารมณ์เบิกบาน เอาใจใส่ดูแลส่งเสริมเด็ก มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย รู้จักวางแผนกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตนเองทุกด้าน จัดประสบการณ์เรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก และจัดหาของเล่นที่เหมาะสมกับวัยให้เด็ก

ดวงพร หัวเมืองแก้ว (2544) ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กมีการวางนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและด้านสังคม มีอัตราส่วนพี่เลี้ยงและกำหนดหน้าที่การอบรมเลี้ยงดูให้กับเด็กอย่างเหมาะสม และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง มีการส่งเสริมบุคลากรโดยส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม มีการจัดบริการสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับความสนใจ วุฒิภาวะของเด็กสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเน้นความสะอาดถูกสุขลักษณะ สื่อมีจำนวนเพียงพอและปลอดภัย สภาพแวดล้อมด้านสังคมจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย สังคมและอารมณ์ สติปัญญาและภาษา พบปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมของสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งสถานที่คับแคบ ไม่สะดวกสบาย สื่อซ้ำชุด ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม และพี่เลี้ยงขาดความรู้ความชำนาญในการจัดสภาพที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านต่างๆ

วรนาฏ สุนทรรัตน์ (2545) ได้ศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก พบว่า นโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็กมีการคัดเลือกผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กและมีบุคลิกที่เหมาะสม มีการส่งเสริมผู้เลี้ยงดูเด็กด้วยการจัดหาหนังสือให้อ่าน และจัดส่งไปอบรม แต่ยังไม่มีการนิเทศผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างเป็นทางการ นอกจากการใช้การสังเกต แนะนำ

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเลี้ยงดู ด้านหลักสูตรการเลี้ยงดู ปรับจากแนวหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือประสบการณ์ในการทำงาน และจากการอบรมต่าง ๆ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ภายในห้องผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นผู้จัดเพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน และเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ ด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย ฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ใช้การสังเกตและบันทึกในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พร้อมกับรายงานให้ผู้ปกครองทราบโดยตรง และมีการพูดคุย ให้คำปรึกษา แนะนำความรู้เกี่ยวกับเด็กแก่ผู้ปกครองในช่วงเวลาว่าง

กลุ่มงานประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน1 (2556) พบปัญหาในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับการฝึกอบรมที่ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการอบรมพัฒนาตนเอง ไม่สามารถเลือกหัวข้อในการอบรมได้ หน่วยงานต้นสังกัดไม่ให้ความสำคัญ รองลงมาเป็นเรื่อง การศึกษา ความรู้และความสามารถที่ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้จบปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความชำนาญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง ทำให้การจัดการด้านต่าง ๆ ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามมา

Drugil และ Undneim (2012) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองของเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี กับผู้ดูแลเด็กเล็กในสถานรับเลี้ยงเด็กแบบเต็มวัน พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการมีปฏิสัมพันธ์สื่อสารพูดคุยกับผู้ดูแลเด็กทุกวันในช่วงเช้าและช่วงเย็นอยู่ในระดับสูง แต่ผู้ปกครองก็ยังไม่รู้สึกรับข้อมูลกิจกรรมที่จะทำในสถานรับเลี้ยงเด็กค่อนข้างน้อย เช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็กก็รู้สึกว่าจะได้รับข้อมูลกิจกรรมประจำวันของเด็กที่บ้านน้อยเช่นกัน อย่างไรก็ตามผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองมีความเห็นตรงกันว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในช่วงเวลารับเด็กกลับตอนเย็นเป็นช่วงเวลาที่มีคุณภาพในการพูดคุยที่สุด

Wiltz และ Klein (2001) ศึกษาคุณภาพของห้องเรียนผ่านการรับรู้ของเด็ก ความเข้าใจในการเรียนรู้และการทำกิจกรรม พบว่าห้องเรียนคุณภาพสูงหรือคุณภาพต่ำขึ้นอยู่กับ การจัดกิจกรรม วิธีการออกคำสั่งควบคุมระเบียบวินัยของครู การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ขัดต่อธรรมชาติของเด็ก ซึ่งสภาพแวดล้อมที่กล่าวมาอยู่ภายใต้การควบคุมของครูที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพของห้องเรียนที่แตกต่างกัน

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็ก

มยุรีย์ เขียวฉะอ่อน (2541) ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลมีภาระงานที่สำคัญได้แก่ งานวิชาการและธุรการ

เช่น ด้านหลักสูตรและผ่านการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อีกประการคืองานส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น ด้านสุขภาพอนามัยของเด็ก ด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยครูอนุบาลควรมีคุณสมบัติ ได้แก่ การมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครูอนุบาล ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการอนุบาลศึกษา ทฤษฎีและจิตวิทยาเด็กปฐมวัย และมีทักษะความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสื่อสารกับเด็ก ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นพบว่า ครูอนุบาลมีความต้องการพัฒนาทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับด้านทักษะและความสามารถมากที่สุด

มัญญา งามแสง (2547) ใช้การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณแบบเพื่อศึกษากลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาทักษะการประเมินภายในสำหรับครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลมีความต้องการจำเป็น ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน รองลงมาคือ การสร้างเครื่องมือ ด้านการวางกรอบการประเมินและการเขียนรายงานการประเมิน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะการประเมินของครูอนุบาล คือ ความพร้อมของครูในการประเมินความต้องการภายใน ประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาสำหรับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการประเมินที่เหมาะสมที่สุดคือการอบรมเชิงปฏิบัติการและนำไปใช้ปฏิบัติจริง ควบคู่กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผล การปฏิบัติงานครูอย่างต่อเนื่อง

พิมพ์ลักษณ์ เสงสมบูรณ (2551) ประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นต้องการพัฒนาด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ด้านการวางแผนและการเตรียมการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน มีเหตุปัจจัยสำคัญในการพัฒนาครูมืออาชีพจาก ทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยมีแนวทางในการพัฒนาครูมืออาชีพที่เหมาะสม คือการมีพี่เลี้ยง/ผู้เชี่ยวชาญแนะนำงาน รองลงมาคือ การสัมมนาวิชาการ

Berchinal, Cryer และ Clifford (2002) ได้กล่าวว่า ผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาปฐมวัยจะสามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และบรรลุเป้าหมายตามพัฒนาการ จากการวิจัยกลับพบว่า ผู้ดูแลเด็กที่กลุ่มที่ไม่ได้จบการศึกษาปฐมวัยแต่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้ดูแลเด็กกลุ่มนี้มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการเด็กอย่างทันทั่วทั้งที่และให้การดูแลคุณภาพของห้องเรียนปฐมวัยได้เช่นกัน

Sailor (2004) ได้กล่าวถึงโครงสร้างพื้นฐานและกระบวนการลักษณะเฉพาะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ คือ อัตราส่วนระหว่างครูและเด็ก ขนาดจำนวนของเด็ก การให้ความรู้แก่ผู้เลี้ยงดู พื้นที่ทั้งภายในและภายนอกห้อง ความปลอดภัย และความสะดวกสบาย รวมถึงกระบวนการส่งเสริมที่ให้แก่เด็กได้รับประสบการณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันภายในสถาน

รับเลี้ยงเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลรอบข้าง วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมจะช่วยพัฒนาเด็กได้เป็นอย่างดี

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาของครู และผู้ดูแลเด็ก

วรินทร์ วีระศิลป์ (2552) ศึกษาการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลพบว่า การปฏิบัติงานหลักของครูพี่เลี้ยงคือ การส่งเสริมการสอน และการปฏิบัติงานวิชาการด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้ พร้อมปฏิบัติตามกิจกรรมที่โรงเรียนมอบหมาย โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงในด้านทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรมด้วยการกระตุ้น รั้าให้เด็กเกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ด้านความรู้ในการดูแลเด็กและการศึกษาปฐมวัยเพื่อพัฒนาเด็ก ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กทุกด้าน มีวุฒิภาวะ อารมณ์ มั่นคง มีสติ มีเหตุผล มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่าง และมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง รู้ข้อมูลพื้นฐาน และรู้จักเด็ก เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

ดวงกมล จงเจริญ (2552) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กมีการจัดสภาพแวดล้อมปลอดภัย เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เหมาะสมกับพัฒนาการ ประเมินผลการเรียนรู้ผ่านแบบบันทึกพัฒนาการ มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนโดยการสนทนาพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาที่พบคือ ผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้ปกครองมีเวลาไม่เพียงพอและไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็น มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ 1) เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
2. การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็ก จากเอกสาร บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาหลักการและแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก

1.4 ศึกษาวิธีวิจัยและหลักเกณฑ์การสร้างเครื่องมือการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อนำมาเป็นโครงสร้างในการสร้างแบบสอบถามผู้ดูแลเด็ก และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม

1.5 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมาสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ สำหรับสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 2

หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ จากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเกณฑ์มาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ NAEYC (2012) เกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาปฐมวัยของสมศ. (2554) และแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของ Copple และ Bredekampe (2009) สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ	ประเด็นที่ศึกษา
1. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม 1.3 การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์
2. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม 2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้
3. การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง	3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก 3.2 การสร้างความสัมพันธ์ผู้ปกครอง

ประเด็นที่ศึกษาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมีความหมาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ความหมายของประเด็นที่ศึกษา

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ	ความหมายของประเด็นที่ศึกษา
1. การจัดสภาพแวดล้อม และสื่ออุปกรณ์	
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	การวางแผน จัดเตรียมพื้นที่ทั้งภายในและภายนอกที่เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระตามวัย โดยคำนึงถึงความปลอดภัย สุขลักษณะอนามัยที่ดี บรรยากาศที่ดี อบอุ่น ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัส จัดแบ่งพื้นที่ให้เด็กสามารถทำกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มได้เหมาะสมกับวัย บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	การสร้างบรรยากาศ เตรียมสื่ออุปกรณ์ จัดช่วงเวลาและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติพฤติกรรมสร้างสุขนิสัยที่ดี ป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จากการใช้สื่อ พื้นที่และช่วงเวลา ส่งเสริมให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง จัดกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการตามวัย และยืดหยุ่นต่อความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล
1.3 การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์	การจัดเตรียม เลือกใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสมกับกิจกรรม ตอบสนองความสนใจ ทำทาย กระตุ้นพัฒนาการและการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามวัย โดยส่งเสริมให้เด็กได้ใช้สื่อผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง คำนึงถึงความปลอดภัย การดูแลรักษาความสะอาด การจัดเตรียมที่พอเพียงกับจำนวนเด็ก และได้รับการซ่อมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 3 (ต่อ) ความหมายของประเด็นที่ศึกษา

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก วัยทารกและวัยเตาะแตะ	ความหมายของประเด็นที่ศึกษา
2. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	
2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม	<p>การกำหนด และจัดทำแผนกิจกรรมตามหลักสูตร สถานศึกษา สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น คำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน มีการวางแผนเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรม ความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กตามช่วงวัย โดยมีการปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมให้ตอบสนองความสนใจและเหมาะสมกับวัย</p>
2.2 การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	<p>การดำเนินกิจกรรมตามแผน โดยรับฟังและตอบสนองความต้องการตามวัย สนับสนุนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในการสำรวจสืบค้น ทบทวนความรู้ เลือกกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับ</p> <p>ความสนใจตามวัยด้วยตนเอง ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตามวัยของพัฒนาการทุกด้านทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา</p>
2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	<p>การวางแผน และเก็บข้อมูลผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ พร้อมนำผลการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กต่อไป</p>
3. การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง	
3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	<p>การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก เอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด แสดงความรักต่อเด็ก และตอบสนองความต้องการของแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม สร้างบรรยากาศส่งเสริมความผูกพันที่มั่นคง ไว้วางใจระหว่างผู้ดูแลเด็กกับเด็กปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียม คำนึงถึงความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก เสริมสร้างความมั่นใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก</p>
3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	<p>การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง รับฟังและเข้าใจความต้องการของผู้ปกครอง ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมกิจกรรมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แก้ไขปรับพฤติกรรมเด็กร่วมกัน แลกเปลี่ยนสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง โดยเคารพในความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละครอบครัว</p>

2. ประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตาม 4 สังกัด ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 496 คน แบ่งเป็นผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำนวน 248 คน และผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 248 คน ได้มาจากการเลือกตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการดังนี้

2.2.1. การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดตัวอย่างประชากร โดยกำหนดคุณสมบัติจากข้อมูลที่ต้องการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (วรรณิ แกมเกตุ, 2551) โดยคัดเลือกผู้ดูแลเด็กจากสถานรับเลี้ยงเด็กที่ดูแลทั้งเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ จาก 4 สังกัด ได้จำนวน 248 แห่ง

2.2.2. คัดเลือกผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งละ 2 คน ได้จำนวน 496 คน มีเกณฑ์ในการเลือกตัวอย่างประชากร ดังนี้

- ก) ตัวแทนผู้ดูแลเด็กวัยทารก ในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งละ 1 คน
- ข) ตัวแทนผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งละ 1 คน

ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างประชากรจำแนกตามสังกัด

สังกัด	ตัวอย่างประชากร		รวม (คน)
	ผู้ดูแลเด็ก วัยทารก	ผู้ดูแลเด็ก วัยเตาะแตะ	
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	205	205	410
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	11	11	22
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน	18	18	36
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	14	14	28
รวม	248	248	496

2.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก สังกัดละ 1 แห่ง ได้ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กเฉพาะที่ดูแลเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.3.1 เป็นผู้บริหารของสถานรับเลี้ยงเด็กเคยได้รับรางวัลโครงการยกย่องสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จากสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2.3.2 เป็นผู้บริหารของสถานรับเลี้ยงเด็กที่เคยได้รับรางวัลศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ระดับดีมาก จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2.3.4 เป็นผู้บริหารของสถานรับเลี้ยงเด็กที่หน่วยงานต้นสังกัดให้คำแนะนำ และรับรองการดำเนินการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระดับดี

2.4 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยจากภาครัฐและเอกชนเป็นตัวแทนกลุ่มที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 6 คน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ พร้อมวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์การเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มดังนี้

2.4.1 เป็นนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยด้านการศึกษาปฐมวัย หรือผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก

2.4.2 มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

2.4.3 มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 4 ชุด โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ดังที่แสดงในกรอบแนวคิดการวิจัย ศึกษาหลักการสร้างเครื่องมือ การประเมินความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กจากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆ จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาครูที่นำมาปรับใช้กับผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกของผู้ดูแลเด็ก

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็ก

โดยแบบสอบถามผู้ดูแลเด็ก แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ครอบคลุมข้อมูลส่วนตัว เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน การเข้าอบรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ และหน่วยงานต้นสังกัดของสถานรับเลี้ยงเด็ก มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และเติมข้อความ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก และการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ จำนวน 12 ข้อ 2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ 3) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก

และผู้ปกครอง จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 36 ข้อ ในรูปแบบของแบบสอบถามการตอบสนองเดี่ยว (Single-response format) มีลักษณะเป็นคำถามเลือกตอบแบบประมาณค่า (Rating scale) ในข้อที่ตรงกับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูของผู้ตอบแบบสอบถาม มาตรฐาน โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 = มากที่สุด หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น ทุกครั้ง
- 4 = มาก หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น บ่อย ๆ
- 3 = ปานกลาง หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น ค่อนข้างบ่อย
- 2 = น้อย หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น เป็นบางครั้ง
- 1 = น้อยที่สุดหรือไม่มี หมายถึง ท่านแทบจะไม่เคยปฏิบัติในข้อรายการนั้น

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่เหมาะสมสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก มีลักษณะเป็นคำถามให้ผู้ตอบเลือกข้อที่ต้องการ 3 ลำดับ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ หน้ารายการจำนวน 3 รายการ มีทั้งหมดจำนวน 3 ข้อ และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จำนวน 1 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อศึกษาแนวทางและวิธีการที่ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กใช้ในการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับอายุ ตำแหน่งระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ข้อมูลทั่วไปของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวนผู้ดูแลเด็ก และผลการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานต่างๆ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ชุดที่ 4 แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นข้อคำถามแบบมีโครงสร้างลักษณะปลายเปิดในประเด็น เพื่อทราบสภาพและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก และร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดและโครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามในแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการสนทนากลุ่มตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย			
	แบบสอบถาม		แบบสัมภาษณ์	แนวคำถามการสนทนากลุ่ม
	ผู้ดูแลเด็กวัยทารก	ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ	ผู้บริหาร	ผู้เชี่ยวชาญ
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	✓	✓		✓
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	✓	✓		✓
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง	✓	✓		✓
4. แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก	✓	✓	✓	✓

3.3 สร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามการสนทนากลุ่มตามขอบข่ายเนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัย และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ดังโครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามในตารางที่ 6 และตารางที่ 7

ตารางที่ 6 โครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามในแบบสอบถาม

ประเด็นที่ศึกษา	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ข้อที่
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	(30)	(12)	(1 - 12)
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	10	4	1,2,3,4
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	10	4	5,6,7,8
1.3 การจัดสื่อและอุปกรณ์	10	4	9,10,11,12
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	(30)	(12)	(13 - 24)
2.1 การวางแผนกิจกรรม	10	4	13,14,15,16
2.2 การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	10	4	17,18,19,20
2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	10	4	21,22,23,24
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง	(30)	(12)	(25 - 36)
3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	15	6	25,26,27,28,29,30
3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	15	6	31,32,33,34,35,36
4. แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก	(10)	(4)	ตอนที่ 2 (1,2,3,4)
รวม	100	40	

ตารางที่ 7 โครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามกลุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา	แนวคำถาม			
	แบบสัมภาษณ์		การสนทนากลุ่ม	
	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	-	-	20	1
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	-	-		
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง	-	-		
4. แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก	100	7	80	4
รวม	100	10	100	5

3.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 นำเครื่องมือทั้ง 4 ชุด เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ดังรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในภาคผนวก ก เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ความถูกต้อง และความเหมาะสมของการใช้ภาษา เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขให้เครื่องมือมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4.2 นำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เป็นรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ให้ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ต้องมีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.5 จึงถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับโครงสร้างและนิยามที่ต้องการวัด (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม โดยสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเภทเครื่องมือ	ข้อคิดเห็น	สิ่งที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข
แบบสอบถาม	<ol style="list-style-type: none"> การระบุช่วงอายุ ควรเป็นแบบเติมค่า ประเด็นคำถามเหมาะสำหรับผู้บริหารตอบ แต่ผู้ดูแลเด็กอาจไม่สามารถให้ข้อมูลได้ การใช้ข้อความแสดงความถี่ของการปฏิบัติ ในข้อคำถามไม่ชัดเจน ทำให้สับสน ใช้คำที่มีความหมายกำกวม เข้าใจยาก ควรใช้ภาษาให้กระชับได้ใจความ 	<ol style="list-style-type: none"> ปรับลักษณะคำถามให้เป็นแบบเติมคำตอบ ปรับเนื้อหาคำถามให้เหมาะสมกับระดับการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก อธิบายความถี่ช่วงเวลา และเพิ่มตัวอย่างให้เห็นชัดเจน เปลี่ยนคำ เลือกใช้คำที่เข้าใจง่าย ปรับภาษาให้ไม่ซ้ำซ้อน ได้ใจความ
แบบสัมภาษณ์	<ol style="list-style-type: none"> ใช้ภาษาอ่านเข้าใจยาก มีหลายคำถามในข้อเดียว 	<ol style="list-style-type: none"> ปรับภาษาใหม่ไม่ซ้ำซ้อน จัดเรียงข้อคำถามใหม่
แนวคำถามการสนทนากลุ่ม	ไม่มีข้อเสนอแนะ	

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับผู้ดูแลเด็กที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 40 คน แบ่งเป็นผู้ดูแลเด็กวัยทารกจำนวน 20 คน และผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะจำนวน 20 คน จากสถานรับเลี้ยงเด็กจำนวน 3 แห่ง พบว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถามได้อย่างเข้าใจ มีเพียงบางส่วนที่เสนอแนะให้ปรับการเขียนคำชี้แจงและเกณฑ์การให้คะแนนมาตรฐานระดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับการเขียนคำชี้แจงให้ชัดเจนและเพิ่มเติมคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนมาตรฐานระดับให้เข้าใจง่ายขึ้น แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.927 และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.918

3.4.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 3 คน เพื่อนำผลที่ได้มาแก้ไขให้เหมาะสมกับการใช้ภาษา จำนวนข้อคำถาม เวลาที่ใช้ในการตอบคำถาม และความครอบคลุมของเนื้อหาในการปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามสำหรับผู้ดูแลเด็ก มีกระบวนการ ดังนี้

4.1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากสถานรับเลี้ยงเด็กในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.2 ดำเนินการส่งแบบสอบถาม พร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก และใส่ซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายซองถึงผู้วิจัยเพื่อบรรจุแบบสอบถามที่ตอบแล้วกลับคืนผู้วิจัย

4.1.3 ดำเนินการติดต่อแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืนทางโทรศัพท์ พร้อมนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พบว่าแบบสอบถามไม่สมบูรณ์จำนวน 6 ฉบับ แบ่งเป็นแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารกจำนวน 3 ฉบับ และแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะจำนวน 3 ฉบับ แล้วจึงสรุปจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 366 ฉบับ แบ่งเป็นแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารกจำนวน 183 ฉบับ และแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะจำนวน 183 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74 โดยจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนอยู่ในอัตราการตอบกลับที่ยอมรับได้ เป็นข้อมูลที่เพียงพอและน่าเชื่อถือที่จะนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัย (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) จากการติดตามแบบสอบถามที่ไม่ได้รับการตอบคืนทางโทรศัพท์ พบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กที่ไม่ตอบกลับคืนส่วนใหญ่ต้องการความเป็นส่วนตัวจึงไม่สะดวกในการให้ข้อมูล

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

4.2.1 ดำเนินการติดต่อนัดหมายวัน และเวลาที่จะทำการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 4 ท่าน โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มอบให้ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก

4.2.2 ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กด้วยตนเองตามข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก

4.2.3 ถอดเทปเสียงคำสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กพร้อมนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม

4.3.1 ดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน ดังแสดงรายชื่อใน ภาคผนวก ข

4.3.2 ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมโครงร่างการวิจัยและผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ

4.3.3 ดำเนินการสนทนากลุ่ม 1 วัน ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง ณ อาคารพระมิ่งขวัญการศึกษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมอภิปรายเสนอข้อมูลสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ และเสนอแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มีระยะเวลา ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

รายการการเก็บรวบรวมข้อมูล	ช่วงวัน/เดือน/ปีที่เก็บข้อมูล
1. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม	
1.1 ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์	วันที่ 10 – 14 มีนาคม 2557
1.2 ติดตามแบบสอบถามกลับคืน	วันที่ 7 – 25 เมษายน 2557
2. การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์	
2.1 สถานรับเลี้ยงเด็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จ.ปทุมธานี	วันที่ 30 เมษายน 2557
2.2 สถานรับเลี้ยงเด็กสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.กรุงเทพมหานคร	วันที่ 3 พฤษภาคม 2557
2.3 สถานรับเลี้ยงเด็กสังกัดกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน จ.กรุงเทพมหานคร	วันที่ 20 พฤษภาคม 2557
2.4 สถานรับเลี้ยงเด็กสังกัดกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จ.นนทบุรี	วันที่ 3 มิถุนายน 2557
3. การเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ณ อาคารพระมิ่งขวัญการศึกษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วันที่ 22 ตุลาคม 2557

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

5.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม 2 ชุด วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก แบ่งเป็นแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารก 1 ชุด และผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ 1 ชุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย แจกแจงความถี่ ร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก 3 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงบรรยาย หาค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย เป็นรายชื่อและโดยรวม นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

โดยมีเกณฑ์การประเมินผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็ก โดยการกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่ผู้ดูแลเด็กเป็นอยู่กับสภาพความคาดหวังที่ควรจะเป็น และเรียงลำดับผลต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้ค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified})

$$(PNI_{\text{modified}}) = (I-D)/D$$

โดย I (Importance) หมายถึง ระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิด

D (Degree of Success) หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

ผู้วิจัยกำหนดระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิด (I) เท่ากับ 5 ในทุกข้อรายการ คือผู้ดูแลเด็กมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเด็นต่างๆ เหล่านั้นในการพิจารณาความต้องการจำเป็น การจัดเรียงลำดับความสำคัญใช้การเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตาราง เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

5.1.4 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม ด้วยการหาค่าความถี่ และร้อยละ พร้อมจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนาที่ผู้ดูแลเด็ก วิทยากรและวัยเตาะแตะต้องการโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

5.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก วิทยากร และวัยเตาะแตะของสถานรับเลี้ยงเด็ก และแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก วิทยากรและวัยเตาะแตะ วิเคราะห์โดยการสรุปเนื้อหาแล้วนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

5.3 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นำมาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก วิทยากรและวัยเตาะแตะ และแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก วิเคราะห์โดยการสรุปเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
วัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก
แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

3.1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

3.2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก
แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

4.1 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก
จากแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก
ในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

4.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก
โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก จำแนกตามจำนวนและร้อยละ

รายการ	ผู้ดูแลเด็กวัยทารก		ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ				
หญิง	183	100	179	97.8
ชาย	-	-	4	2.2
2. อายุ				
18 – 25 ปี	5	2.70	9	4.8
26 – 35 ปี	69	37.7	58	31.8
36 – 45 ปี	54	29.5	64	34.9
46 ปีขึ้นไป	55	30.1	52	28.5
3. วุฒิการศึกษา				
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6	16	8.7	5	2.7
มัธยมศึกษาปีที่ 6 / ปวช.	36	19.7	37	20.2
อนุปริญญา / ปวส.	18	9.9	12	6.6
ปริญญาตรี	89	48.6	102	55.7
สูงกว่าปริญญาตรี	23	12.6	27	14.8
สาขาวิชา				
การศึกษาปฐมวัย / อนุบาล	32	17.5	38	20.8
ศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์	17	9.3	15	8.2
ประถมศึกษา	5	2.7	6	3.3
พยาบาล	11	6	8	4.4
คหกรรม	7	3.8	5	2.7
วิทยาศาสตร์	5	2.7	7	3.8
การจัดการ	8	4.4	9	4.9
การบริหาร	6	3.3	8	4.4
นิเทศศาสตร์ / สื่อสารมวลชน	4	2.2	3	1.6
นิติศาสตร์	1	0.55	-	-
การตลาด	6	3.3	4	2.2
แนะแนว	1	0.55	-	-
การบัญชี	2	1.1	-	-
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2	1.1	1	0.55
พัฒนาชุมชน	1	0.55	-	-
มนุษยศาสตร์	4	2.2	1	0.55
เทคโนโลยีสารสนเทศ	3	1.6	3	1.6

ตารางที่ 10 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

รายการ	ผู้ดูแลเด็กวัยทารก		ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สาขาวิชา (ต่อ)				
คอมพิวเตอร์ / ธุรกิจคอมพิวเตอร์	4	2.2	5	2.7
จิตวิทยา	2	1.1	2	1.1
ศิลปศาสตร์	2	1.1	2	1.1
ภาษาอังกฤษ / อังกฤษธุรกิจ	-	-	2	1.1
ศาสนา	-	-	1	0.55
สารสนเทศและการสื่อสาร	-	-	2	1.1
บริหารการศึกษาศึกษา	14	7.6	19	10.4
ไม่ระบุ	45	24.6	42	22.9
4. ประสบการณ์การทำงานกับเด็กวัยทารก/วัยเตาะแตะ				
ต่ำกว่า 5 ปี	55	30.1	46	25.1
5 – 10 ปี	54	29.5	60	32.8
11 – 15 ปี	27	14.8	37	20.2
16 – 20 ปี	36	19.6	23	12.6
21 ปีขึ้นไป	11	6	17	9.3
5. การเข้าอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ				
เคย	172	94	174	95.1
ไม่เคย	11	6	9	4.9
จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมทั้งหมดเฉลี่ย(ครั้ง)ต่อปี				
1-3 ครั้งต่อปี	156	85.2	150	82
4-6 ครั้งต่อปี	11	6	17	9.3
7 ครั้งขึ้นไปต่อปี	5	2.7	7	3.8
6. สังกัดสถานรับเลี้ยงเด็ก				
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	150	81.9	150	81.9
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	7	3.8	7	3.8
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน	12	6.6	12	6.6
สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา	14	7.7	14	7.7
กระทรวงศึกษาธิการ				

ตารางที่ 10 แสดงว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกทั้งหมดเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 26 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.7 โดยจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.6 จบในสาขาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ร้อยละ 17.5 มีประสบการณ์การทำงานกับเด็กวัยทารก เป็นระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปีคิดเป็นร้อยละ 30.1 ผ่านการเข้าอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ คิดเป็นร้อยละ 94 ซึ่งเข้า

อบรมเฉลี่ย 1-3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 85.2 และทำงานอยู่ในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 81.9

ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 97.8 มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.9 โดยจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.7 จบในสาขาการศึกษา ปฐมวัย ร้อยละ 20.8 มีประสบการณ์การทำงานกับเด็กวัยเตาะแตะ เป็นระยะเวลา 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.8 ซึ่งผ่านการเข้าอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ คิดเป็นร้อยละ 95.1 เข้าอบรมเฉลี่ย 1-3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 82 และทำงานอยู่ในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 81.9

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็น การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกของผู้ดูแลเด็ก ด้วยการหาพิสัยคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ จำแนกตามประเด็น การอบรมเลี้ยงดูเด็ก 3 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง นำเสนอในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 ระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	4.11	0.82	มาก
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.26	0.80	มาก
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.00	0.88	มาก
1.3 การจัดสื่อและอุปกรณ์	4.07	0.79	มาก
2. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.02	0.79	มาก
2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม	3.90	0.82	มาก
2.2 การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.08	0.83	มาก
2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.09	0.74	มาก
3. การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง	4.10	0.84	มาก
3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	4.30	0.79	มาก
3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	3.89	0.89	มาก
รวม	4.07	0.82	มาก

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกอยู่มีระดับการปฏิบัติมากในทุกด้าน โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.10$) และด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็นย่อย โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือการจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.07$) และการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า มีระดับการปฏิบัติในระดับมากทุกประเด็นย่อย โดยระดับการปฏิบัติด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.08$) และด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ

ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครองของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็นย่อย โดยด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.89$)

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็กด้วยการหาพิสัยคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติ จำแนกตามประเด็นการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง นำเสนอในตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 ระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	4.18	0.77	มาก
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.16	0.78	มาก
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.23	0.75	มาก
1.3 การจัดสื่อและอุปกรณ์	4.14	0.78	มาก
2. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.03	0.81	มาก
2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม	4.03	0.76	มาก
2.2 การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	3.92	0.89	มาก
2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.15	0.78	มาก
3. การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง	4.19	0.76	มาก
3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	4.34	0.71	มาก
3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	4.04	0.84	มาก
รวม	4.13	0.78	มาก

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.18$) และด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็นย่อย โดยระดับการปฏิบัติด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.16$) และการจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.14$) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า มีระดับการปฏิบัติในระดับมากทุกประเด็นย่อย โดยระดับการปฏิบัติด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.03$) และด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 3.92$) ตามลำดับ

ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครองของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็นย่อย โดยระดับการปฏิบัติด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.04$)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ลักษณะของเครื่องมือเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ทำการระบุความต้องการจำเป็น (Need identification) โดยใช้สูตร ($PNI_{modified}$) และกำหนดให้ระดับที่คาดหวัง (Important) ของแต่ละข้อรายการมีค่าเท่ากับ 5 ซึ่งเป็นค่าสูงสุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในตอนนี้แสดงค่าระดับความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของแต่ละด้าน โดยข้อที่มีค่ามากแสดงว่าเป็นข้อที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงที่ควรให้ความสำคัญนำมาพัฒนา ก่อนมากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กตามช่วงวัย ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

3.1 ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

ผู้วิจัยนำเสนอผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยทารก โดยจำแนกตามประเด็นหลักและประเด็นย่อย ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

3.1.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก จำแนกตามประเด็นหลัก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นในระดับมากไปหาน้อย ดังในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามประเด็นหลัก

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	D	(I-D)/D	ลำดับ
การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.02	0.24	(1)
การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง	4.10	0.23	(2)
การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	4.11	0.22	(3)

ตารางที่ 13 พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยเรียงลำดับจากค่าความสำคัญมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.24$) รองลงมาคือด้านการสร้างสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง ($PNI_{Modified} = 0.23$) และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ($PNI_{Modified} = 0.22$)

3.1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกจำแนกตามประเด็นย่อย 8 ด้าน โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นในระดับมากไปหาน้อย ดังในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามประเด็นย่อย

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	D	(I-D)/D	ลำดับ
การสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	3.89	0.29	1
การวางแผนการจัดกิจกรรม	3.90	0.28	2
การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.00	0.26	3
การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์	4.07	0.23	4
การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.08	0.23	4
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.09	0.22	5
การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.26	0.18	6
การสร้างสัมพันธ์กับเด็ก	4.30	0.16	7

ตารางที่ 14 พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยมีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.29 – 0.16 เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยทารกในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเรียงลำดับจากค่าความสำคัญมากไปน้อย พบว่า ลำดับแรกคือ การสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ($PNI_{Modified} = 0.29$) รองลงมาคือการวางแผนการจัดกิจกรรม

($PNI_{Modified} = 0.28$) การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม ($PNI_{Modified} = 0.26$) ซึ่งการจัดสื่อวัสดุและอุปกรณ์ และ การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ มีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.23$) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.22$) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($PNI_{Modified} = 0.18$) และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ($PNI_{Modified} = 0.16$) ตามลำดับ

3.2 ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

ผู้วิจัยนำเสนอผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ โดยจำแนกตามประเด็นหลักและประเด็นย่อย ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะ จำแนกตามประเด็นหลัก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นในระดับมากไปหาน้อย ดังในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำแนกตามประเด็นหลัก

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	D	(I-D)/D	ลำดับ
การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.03	0.24	(1)
การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	4.18	0.20	(2)
การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง	4.19	0.19	(3)

ตารางที่ 15 พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยเรียงลำดับจากสำคัญมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.24$) รองลงมาคือด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ($PNI_{Modified} = 0.20$) และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ($PNI_{Modified} = 0.19$) ตามลำดับ

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะจำแนกตามประเด็นย่อย 8 ด้าน โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นในระดับมากไปหาน้อย ดังในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำแนกตามประเด็นย่อย

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	D	(I-D)/D	ลำดับ
การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	3.92	0.28	1
การวางแผนการจัดกิจกรรม	4.03	0.24	2
การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	4.04	0.24	2
การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์	4.14	0.21	3
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.15	0.20	4
การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.16	0.20	4
การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.23	0.18	5
การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	4.34	0.15	6

ตารางที่ 16 พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยมีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.28 – 0.15 เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยเรียงลำดับจากความสำคัญมากไปน้อย พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.28$) รองลงมาคือการวางแผนการจัดกิจกรรม และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีคะแนนค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.24$) การจัดสื่อและอุปกรณ์ ($PNI_{Modified} = 0.21$) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ มีคะแนนค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.20$) และ การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม ($PNI_{Modified} = 0.18$) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ($PNI_{Modified} = 0.15$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ดูแลเด็ก

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ แบ่งตามการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ดูแลเด็ก การสัมภาษณ์ผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้ 3 ตอน ดังนี้

4.1 ผลวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก จากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กใน 4 ประเด็น คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ต้องการพัฒนา แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ดูแลเด็ก วิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กต้องการให้มาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดู และการสรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก โดยนำเสนอตามช่วงวัยของเด็กที่ให้การอบรมเลี้ยงดู แบ่งได้เป็น 2 ตอน ดังนี้

4.1.1 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
ประเด็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ต้องการพัฒนา		
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย	112	20.7
การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย	80	14.8
การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ	79	14.6
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	77	14.2
การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กและผู้ปกครอง	57	10.5
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	51	9.4
การติดต่อสื่อสารให้ความรู้กับผู้ปกครองและชุมชน	43	7.9
การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก	40	7.3
อื่นๆ (เช่น การปรับกิจวัตรเด็กเป็นรายบุคคล เป็นต้น)	3	0.6
รวม	542	100

ตารางที่ 17 (ต่อ) แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก		
การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู	94	17.2
การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	89	16.2
การศึกษาดูงาน	86	15.7
การอบรมเชิงปฏิบัติการ	80	14.6
การฝึกอบรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก	68	12.4
การสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก	49	8.9
การนิเทศโดยบุคลากรภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก	37	6.8
การศึกษาต่อให้ตรงกับสายงาน	30	5.5
การศึกษาด้วยตนเอง	15	2.7
รวม	548	100
วิทยากร/หน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กต้องการให้มาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดู		
ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	154	29.7
วิทยากรหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	145	27.9
วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด	90	17.3
อาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	82	15.8
วิทยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ	43	8.3
อื่น ๆ (เช่น ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจการดูแลเด็ก พยาบาล เป็นต้น)	5	1.0
รวม	519	100
ความภาคภูมิใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก		
เด็กทารกเจริญเติบโตสมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา	36	34.6
เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส	11	10.57
ผู้ดูแลเด็กได้พัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต	10	9.6
ผู้ดูแลเด็กให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กทารกด้วยความรักผูกพัน และรู้สึกได้รับความรักกลับคืน	8	7.8
ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม และปลอดภัยให้แก่เด็กทารกได้	8	7.8
ผู้ดูแลเด็กและสถานรับเลี้ยงได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครอง	6	5.9
เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ดูแลเด็ก และเด็กวัยเดียวกัน	5	4.8
ผู้ดูแลเด็กรู้สึกเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สอง	5	4.8
เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย	5	4.8
สถานรับเลี้ยงเด็กได้รับการยอมรับและความช่วยเหลือจากชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ	3	2.9
ผู้ดูแลเด็กได้นำความรู้ที่เรียน และที่สั่งสมมาปรับใช้กับเด็ก	3	2.9
ผู้ดูแลเด็กได้ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง	2	1.9
ผู้ดูแลเด็กสามารถปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความบกพร่อง	2	1.9
รวม	104	100

จากตารางที่ 17 วิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลเด็กวัยทารกในการหาแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กจำแนกตามประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการได้รับการพัฒนามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย (20.7%) การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย (14.8%) และการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ (14.6%) ตามลำดับ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกที่ต้องการมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู (17.2%) การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น (16.2%) และการศึกษาดูงาน (15.7%) ตามลำดับ

ส่วนวิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการให้มาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (29.7%) รองลงมาคือ วิทยากรจากหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (27.9%) และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด (17.3%) ตามลำดับ

ผลสรุปความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกภาคภูมิใจที่ได้อบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตสมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา มากที่สุด (34.6%) รองลงมาคือ เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส (10.57%) ผู้ดูแลเด็กได้พัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต (9.6%) ผู้ดูแลเด็กให้การเลี้ยงดูเด็กทารกด้วยความรักผูกพัน อบอุ่น และได้ความรักกลับคืน (7.8%) และผู้ดูแลเด็กสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม และปลอดภัยให้แก่เด็กทารกได้ (7.8%) ตามลำดับ

4.1.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
ประเด็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ต้องการพัฒนา		
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย	121	22.4
การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ	100	18.5
การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย	88	16.3
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	69	12.8
การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก	51	9.4
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	47	8.7
การติดต่อสื่อสารให้ความรู้กับผู้ปกครองและชุมชน	35	6.5
การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กและผู้ปกครอง	24	4.4
อื่นๆ (เช่น การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น)	5	1
รวม	540	100

ตารางที่ 18 (ต่อ) แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก		
การอบรมเชิงปฏิบัติการ	109	19.9
การศึกษาดูงาน	91	16.6
การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	89	16.2
การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู	87	15.8
การฝึกอบรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก	58	10.6
การสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก	52	9.5
การศึกษาต่อให้ตรงกับสายงาน	31	5.6
การนิเทศโดยบุคลากรภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก	21	3.8
การศึกษาด้วยตนเอง	11	2
รวม	549	100
วิทยากร/หน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กต้องการให้มาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดู		
ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	142	26.4
วิทยากรหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	125	23.2
วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด	107	19.9
อาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	95	17.7
วิทยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ	65	12.1
อื่น ๆ (เช่น หมอ พยาบาล ครูในโรงเรียนประจำจังหวัด เป็นต้น)	4	0.7
รวม	538	100
ความภาคภูมิใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก		
เด็กมีพัฒนาการที่ดี เจริญเติบโตสมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา	34	33
เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ปรับตัวและอยู่ในสังคมได้	18	17.5
ผู้ดูแลเด็กได้สร้างเด็กให้เติบโตเป็นคนดีในสังคม และประเทศชาติ	9	8.8
ผู้ดูแลเด็กได้ใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ เป็นอาชีพที่มีเกียรติได้ช่วยเหลือสังคม	9	8.8
ผู้ดูแลเด็กสามารถสอนให้เด็ก รู้จักระเบียบวินัย และการแบ่งปัน	7	6.8
ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นไว้วางใจ	6	5.8
เด็กมีความสุขในการมาสถานรับเลี้ยงเด็ก	5	4.9
ผู้ดูแลเด็กได้ให้ความรัก และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก	4	3.9
ผู้ดูแลเด็กสังเกตและสามารถช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กให้ดีขึ้นได้ทันเวลาที่	3	2.9
ผู้ดูแลเด็กได้ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก	3	2.9
เด็กสามารถเข้าศึกษาต่อระดับชั้นต่อไป ในโรงเรียนที่ดี	2	1.9
เด็กสนใจกิจกรรมที่จัดและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	2	1.9
ผู้ดูแลเด็กได้ร่วมจัดตั้งชมรมสถานรับเลี้ยงเด็กในจังหวัด เพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	1	0.9
รวม	103	100

จากตาราง 18 วิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะในการหาแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กจำแนกตามประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการได้รับการพัฒนามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย (22.4%) การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ (18.5%) และการจัดทำและใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย (16.3%) ตามลำดับ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ (19.9%) การศึกษาดูงาน (16.6%) และการเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น (16.2%) ตามลำดับ

ส่วนวิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการให้มาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (26.4%) รองลงมาคือ วิทยากรจากหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (23.2%) และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด (19.9%) ตามลำดับ

ผลสรุปความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีภาคภูมิใจที่ได้อบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการที่ดี เจริญเติบโตสมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา มากที่สุด (33%) รองลงมาคือ การส่งเสริมให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ปรับตัวและอยู่ในสังคมได้ (17.5%) ผู้ดูแลเด็กได้สร้างเด็กให้เติบโตเป็นคนดีในสังคม และประเทศชาติ (8.8%) ผู้ดูแลเด็กได้ใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ เป็นอาชีพที่มีเกียรติได้ช่วยเหลือสังคม (8.8%) และผู้ดูแลเด็กสามารถสอนให้เด็กรู้จักคุณธรรม รู้จักระเบียบวินัย และการแบ่งปัน (6.8%)

4.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กที่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 4 แห่ง จากการคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กสังกัดละ 1 แห่งใช้เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดคุณสมบัติสถานรับเลี้ยงเด็กและจากการสัมภาษณ์หน่วยงานต้นสังกัดของสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก สามารถสรุปได้ดังนี้

4.2.1 การคัดเลือกผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะเข้ามาทำงาน ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กได้ตั้งคุณสมบัติการเลือกผู้ดูแลเด็กทั้งสองช่วงวัยว่า ต้องมีนิสัยรักและเอ็นดูเด็ก มีความอดทนในการทำงาน มีสภาพจิตใจ ความพร้อมที่จะทำงานกับเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ และยอมรับในแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ดูแลเด็กควรมีพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยจบการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลเด็ก และควรมีที่พักใกล้เคียงกับสถานที่ทำงาน

4.2.2 การเตรียมผู้ดูแลเด็กก่อนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ทั้งผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

- 1) การส่งผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ในระยะที่มีการอบรม
- 2) ผู้บริหารหรือหัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัยและผู้ดูแลเด็กที่เข้ามาทำงานใหม่ด้วยตนเองให้เข้าใจหลักเกณฑ์การทำงาน และแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก
- 3) ในระยะแรกของการทำงานควรจัดให้ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็กใหม่ และให้พี่เลี้ยงร่วมประเมินผลการทำงานของผู้ดูแลเด็ก
- 4) สถานรับเลี้ยงเด็กจัดทำหรือจัดหาเอกสารให้ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เป็นแนวปฏิบัติของสถานรับเลี้ยงเด็กให้ผู้ดูแลเด็กได้ศึกษา

4.2.3 แนวทางและวิธีการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กได้เสนอแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า การพัฒนาผู้ดูแลเด็กทั้งสองช่วงวัยมีกระบวนการพัฒนาที่เหมือนกัน เนื่องจากสถานรับเลี้ยงเด็กมักให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็กให้สามารถอบรมดูแลเด็กได้ทั้งสองช่วงวัยเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ แต่มีประเด็นสำคัญที่ควรใส่ใจในเรื่องเนื้อหาสาระที่นำมาพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่ควรแตกต่างกันเพราะเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมีพัฒนาการการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว ดังนั้นเนื้อหาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสมตามช่วงวัย ผู้ดูแลเด็กวัยทารกควรให้ความสำคัญกับการสังเกตพัฒนาการตามช่วงวัยเป็นหลัก สำหรับผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะควรเน้นในเรื่องการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัย โดยแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก มีดังต่อไปนี้

1) การวางนโยบาย ตั้งเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นหลักการสำคัญประการแรกของการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยแนวทางในการวางนโยบายเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็ก มีดังนี้

1.1) การวางเป้าหมายดำเนินงานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือการประเมินคุณภาพต่างๆ ซึ่งผู้บริหารควรวางเป้าหมายระดับเกณฑ์มาตรฐานหรือระดับคุณภาพที่ต้องการให้ชัดเจน เช่น วางเกณฑ์การประเมินมาตรฐานจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ได้ในระดับดี วางเป้าหมายสถานรับเลี้ยงเด็กให้เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กต้นแบบ ซึ่งในกระบวนการพัฒนาทั้งผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กควรจัดทำร่วมกัน

1.2) สถานรับเลี้ยงเด็กทำการประเมินการดำเนินงานของตนเองเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อหาจุดที่สถานรับเลี้ยงเด็กของตนเองควรพัฒนาซึ่งแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน โดยการประเมินผลการดำเนินงานควรมาจากหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผลประเมินพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย

1.3) ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก จัดให้ผู้ดูแลเด็กได้ทำการประเมินผลทำงานของตนเอง เพื่อให้ได้ประเด็นในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่มาจากผู้ดูแลเด็กเอง

2) การดำเนินการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กได้เสนอไว้หลายแนวทาง ดังเช่น

2.1) การส่งผู้ดูแลเด็กเข้าอบรมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานเอกชน สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

2.2) การสนับสนุนให้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่ฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาในสายที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จากมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้หลักการ ทฤษฎีจากนักศึกษาและคณาจารย์ที่เข้ามาสอนหรือนิเทศนักศึกษา

2.3) การเปิดให้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นแหล่งศึกษาดูงานของบุคคล หน่วยงาน และสถานรับเลี้ยงเด็กที่สนใจ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก กระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กมีความพร้อมในการปฏิบัติงานเสมอ และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ดูแลเด็กที่สามารถพัฒนาตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจนสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่สนใจของบุคคลภายนอก

2.4) การเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก ให้เป็นวิทยากรให้การอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือสาธิตวิธีการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และให้ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้ดูแลเด็ก

2.5) การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลเด็กได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกใน สมาคมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็ก เช่น สมาคมพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กไทย เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพเดียวกัน

2.6) การประชุมสรุปการอบรมเลี้ยงดูของผู้ดูแลเด็ก ควรจัดการประชุมย่อย ประจำทุกสัปดาห์ และสรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้มาแลกเปลี่ยนและร่วมกัน หาแนวทางพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตนเอง

2.7) การสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กใช้เทคโนโลยีในการหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก เช่น ผู้บริหารจัดการคอมพิวเตอร์ให้ผู้ดูแลเด็กได้หาความรู้เพิ่มเติม ผู้บริหารเปิดให้ผู้ดูแลเด็กขอคำแนะนำผ่านทางสื่อออนไลน์

2.8) การจัดให้ผู้ดูแลเด็กได้ตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาการดำเนินงานกันภายใน ผู้บริหารจัดให้ผู้ดูแลเด็กได้ตั้งกลุ่มตามความถนัดเพื่อทำหน้าที่ในการหาข้อมูลความรู้ ติดตามผลการดำเนินงานต่างๆ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก พร้อมกับเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กทุกคน โดยให้ผู้บริหารหรือคณะกรรมการบริหารสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่ปรึกษาร่วมกันดำเนินงาน ตัวอย่างเช่น กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีหน้าที่ติดตามผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกช่วงวัยให้เหมาะสม เฝ้าระวังและปรับพฤติกรรมเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ด้วยการนำผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าไปศึกษาหาแนวทางหรือปรึกษากับผู้ที่มีความรู้ในการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมพร้อมติดตามผลการปรับพฤติกรรมเป็นระยะ

3) การควบคุมและประเมินผลการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก มีดังนี้

3.1) การจัดให้ผู้ดูแลเด็กประเมินผลการทำงานของตนเองเป็นระยะ เช่น ประเมินทุก 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี เพื่อให้กระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติงานที่สม่ำเสมอ

3.2) การวัดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้วยการสอบภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี เพื่อประเมินความรู้และผลการปฏิบัติ จากสรุปผลการทดสอบและนำผลคะแนนด้านที่มีปัญหาหรือได้คะแนนน้อย มาตั้งเป็นประเด็นพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ดูแลเด็กด้วยวิธีต่างๆ ต่อไป

ในกระบวนการนี้ผู้บริหารได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทาง สำหรับผู้ดูแลเด็กวัยทารกว่าควรเน้นการวัดความรู้ทางด้านพัฒนาการและการสังเกตพฤติกรรมของเด็กวัยทารก สำหรับผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะให้เน้นการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก

3.3) การจัดให้ผู้ปกครองร่วมทำการประเมินการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก เช่น การจัดทำเอกสารประเมินความพึงพอใจ การจัดให้ผู้ปกครองเสนอชื่อผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานดี เป็นต้น

3.4) ผู้บริหารทำการสรุปผลการดำเนินงานด้วยตนเอง พร้อมให้คำแนะนำในการดำเนินงานแก่ผู้ดูแลเด็กที่ชัดเจน ด้วยการชี้ให้เห็นจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาอย่างเป็นกันเอง พร้อมให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กรู้สึกภาคภูมิใจในหน้าที่การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลเด็กได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็ก และส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความภาคภูมิใจ

3.5) การจัดให้คณะกรรมการบริหารสถานรับเลี้ยงเด็กมาร่วมสรุปผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี

3.2.4 การส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสำหรับผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงได้เสนอแนวทางเพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้ตระหนัก และมีกำลังใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความสุขใจในการทำงาน ดังนี้

1) การให้เงินเดือน ให้เงินล่วงเวลาแก่ผู้ดูแลเด็กตรงต่อเวลาเป็นประจำทุกเดือน จะทำให้ผู้ดูแลเด็กรู้สึกมั่นใจในการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

2) การจัดสวัสดิการ เช่น อาหาร ที่พัก ให้แก่ผู้ดูแลเด็กตามความเหมาะสม เพิ่มวันหยุดลาพักผ่อนตามอายุการทำงาน

3) การจัดสัมมนาออกสถานที่ หรือศึกษาดูงานสถานรับเลี้ยงเด็กอื่นๆ ให้ผู้ดูแลเด็กได้เพิ่มพูนความรู้ และเป็นการให้รางวัลด้วยการท่องเที่ยวพักผ่อนแก่ผู้ดูแลเด็ก

4) การคัดเลือกผู้ดูแลเด็กดีเด่นประจำปี ได้มาจากการลงคะแนนของผู้ดูแลเด็กเลือกกันเป็นการภายใน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดเลือก หรือการตั้งเกณฑ์ของสถานรับเลี้ยงเด็กในการคัดเลือกบุคลากรดีเด่น

5) ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่ผู้ดูแลเด็ก เป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ดูแลเด็กได้ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว สร้างความเป็นกันเองกับผู้ดูแลเด็ก

4.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ที่นำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญ และจัดเรียงตามลำดับความสำคัญ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณของแบบสอบถามให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มวิเคราะห์ สามารถสรุปประเด็น ได้ดังนี้

4.3.1 สภาพ ปัญหาและแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

สภาพและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

1) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เนื่องจากผู้ดูแลเด็กไม่มีความรู้ทางด้านพัฒนาการ ขาดทักษะที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กวัยทารก จึงส่งผลกระทบต่อประเมินพัฒนาการเด็กที่ผู้ดูแลเด็กมักจะมองว่าเป็นหน้าที่ของพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่อนามัยมากกว่า

2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกเป็นรายบุคคล เนื่องจากผู้ดูแลเด็กต้องเลี้ยงดูเด็กหลายคนซึ่งมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน อีกทั้งเด็กทารกในปัจจุบันมักมีพัฒนาการที่เร็วกว่าวัย และผู้ดูแลเด็กจะเข้าใจว่าการดูแลเด็กเป็นรายบุคคลคือการดูแลเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพหรือปัญหาเฉพาะในบางช่วง ทำให้ผู้ดูแลเด็กยังขาดการตอบสนองและการส่งเสริมพัฒนาการเป็นรายบุคคล

3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ในประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม ผู้ดูแลเด็กขาดความยืดหยุ่นในการการจัดตารางกิจวัตรประจำวัน และกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการสำหรับเด็ก เนื่องจากผู้ดูแลเด็กมักจะยึดตารางกิจวัตรประจำวันตามเวลาที่ชัดเจน ยังไม่ได้คำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของเด็กในแต่ละช่วงเวลา

4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กวัยทารกขาดการสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้าร่วมให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กมีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากห้องของเด็กวัยทารกต้องรักษาความสะอาดเป็นอย่างมาก จึงเป็นพื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองเข้า

แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารก

1) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ด้วยการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็กด้วยตนเอง ส่งผู้ดูแลเด็กเข้าอบรมตามหน่วยงานต่างๆ จัดผู้เชี่ยวชาญเข้ามาแนะนำการอบรมเลี้ยงดูภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก พูดคุยตอบข้อสงสัยผ่านทางโปรแกรมสนทนาออนไลน์ เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กเข้าใจพัฒนาการของเด็ก สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้บริหารให้คำแนะนำ และเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ดูแลเด็กในด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง พร้อมทั้งเป็นคนกลางที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองให้ดีขึ้น

3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ผู้บริหารสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ แนะนำการใช้สื่อให้แก่ผู้ดูแลเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

4.3.2 สภาพ ปัญหาและแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

สภาพและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

1) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การขาดการวางแผนและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เนื่องจากผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ยังจัดกิจกรรมตามหลักสูตรสำเร็จ ไม่ได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัยของเด็ก และไม่ยืดหยุ่นในช่วงของเวลาการทำกิจกรรม อีกทั้งผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้จบด้านการศึกษาปฐมวัย จึงไม่มีพื้นฐานความรู้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี

2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจในจัดสภาพแวดล้อมและการใช้สื่อวัสดุที่ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ผู้ดูแลเด็กไม่สามารถสร้างสรรค์ประยุกต์หรือนำสื่อ วัสดุและสิ่งของรอบตัวมาปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมตามวัย เนื่องจากขาดการกระตุ้น การสนับสนุนสื่อและความรู้ในการใช้สื่อจากผู้บริหาร

3) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กไม่ได้ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับผู้ดูแลเด็กและสถานรับเลี้ยงเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมกับทางสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กเองยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็กจากหน่วยงานต้นสังกัดที่มีเนื้อหาซ้ำเดิม หน่วยงานต้นสังกัดมีวิธีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กด้วยรูปแบบและหัวข้อเดิมเป็นประจำซ้ำกันทุกปี และจำกัดจำนวนผู้เข้าอบรมร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด

แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

1) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้บริหารให้การแนะนำหรือนิเทศการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยตนเอง จัดหาสื่อให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กได้คิดสร้างสรรค์กิจกรรมและจัดทำสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยเตาะแตะด้วยตนเอง โดยส่งเสริมความรู้ด้านพัฒนาการตามช่วงวัยให้แก่ผู้ดูแลเด็กได้มีความรู้ในด้านพัฒนาการเด็กเป็นลำดับแรก แล้วสามารถทำการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เพื่อนำผลการประเมินพัฒนาการที่ได้ไปวางแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยได้ต่อไป

2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้บริหารจัดให้ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือมีความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยให้คอยช่วยเหลือในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็ก และให้คำแนะนำวิธีการสื่อสารกับผู้ปกครอง

3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ หน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรสอบถามผู้ดูแลเด็กถึงประเด็นและวิธีการพัฒนาที่ต้องการ และให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ สื่อวัสดุที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ผู้บริหารให้คำแนะนำและวางแนวทางในการจัดพื้นที่ สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ให้แก่ผู้ดูแลเด็กได้อบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม

สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาที่ผู้ดูแลเด็กต้องการ ร่วมกับข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แบ่งได้ 2 ตอน ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารก

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้ดูแลเด็กต้องการพัฒนา แนวทางหรือวิธีการพัฒนา และวิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กต้องการให้เข้ามาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สรุปได้ดังนี้

1.1 ประเด็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการพัฒนา

1.1.1 ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการพัฒนาตนเองในเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เรียงตามลำดับ

1.1.2 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกควรได้รับการส่งเสริมด้านพัฒนาการเด็กเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในการตอบสนองความต้องการและกระตุ้นพัฒนาการของเด็กวัยทารกเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม

1.2 แนวทางหรือวิธีการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กสำหรับผู้ดูแลเด็กวัยทารก

1.2.1 ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น และการศึกษาดูงาน เรียงตามลำดับ

1.2.1 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า วิธีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกควรจัดผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง หรือเป็นแบบอย่าง และใช้วิธีการอธิบาย สาธิตการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็กเป็นรายบุคคล โดยผู้บริหารให้การสนับสนุนการจัดหาสื่อ เอกสารให้ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่ฝึกประสบการณ์หรือศึกษาดูงานของผู้ที่สนใจ และวัดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเน้นความรู้ด้านพัฒนาการเด็กวัยทารกเป็นสำคัญ

1.3 วิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการให้เข้ามาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1.3.1 ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการให้วิทยากรเข้ามาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กคือ ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยากรหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

1.3.2 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า วิทยากรที่ควรเข้ามาพัฒนา ผู้ดูแลเด็กวัยทารก คือ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็ก และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด

2. แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้ดูแลเด็กต้องการพัฒนา แนวทางหรือวิธีการพัฒนา และวิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กต้องการให้เข้ามาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สรุปได้ดังนี้

2.1 ประเด็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการพัฒนา

2.1.1 ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการพัฒนาตนเองในเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ และการจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย เรียงตามลำดับ

2.1.2 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะควรได้รับการส่งเสริมในประเด็นการประเมินพัฒนาการ เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมสำหรับช่วงวัย ทำให้ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะสามารถวางแผน จัดกิจกรรม และนำสื่อรอบตัวมาปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับช่วงวัย

2.2 แนวทางหรือวิธีการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กสำหรับผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

2.2.1 ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ มากที่สุด รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น และการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู เรียงตามลำดับ

2.2.2 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า วิธีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะควรให้ผู้บริหารแนะนำหรือนิเทศการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยตนเอง จัดหาสื่อเทคโนโลยีให้ผู้ดูแลเด็กได้สืบค้นความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จัดให้ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้คำแนะนำแก่ผู้ดูแลเด็ก และให้หน่วยงานต้นสังกัดพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะด้วยการสอบถามความต้องการผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับประเด็นและวิธีการพัฒนาที่ต้องการ และให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ สื่อวัสดุที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดให้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่ฝึกประสบการณ์หรือศึกษาดูงานของผู้ที่สนใจ และวัดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเน้นการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ

2.3 วิทยากรหรือหน่วยงานที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการให้เข้ามาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2.3.1 ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการให้วิทยากรเข้ามาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือ ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด

รองลงมาได้แก่ วิทยากรหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และวิทยากรจากหน่วยงาน
ต้นสังกัด

2.3.3 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าวิทยากรที่ควรเข้ามาพัฒนา
ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ คือ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้หรือมี
ประสบการณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็ก และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก และวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ

1) การประเมินความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ 2) การหาแนวทางพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก 4 สังกัด ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 496 คนโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารก แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสรุปเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็กวัยทารกทั้งหมดเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี เคยผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ 1-3 ครั้งต่อปี และสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี เคยผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ 1-3 ครั้งต่อปี และสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. การปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก

ระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก ในภาพรวมผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับมากทุกด้าน แบ่งได้ตามประเด็นที่ศึกษา 3 ด้านคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง สรุปได้ ดังนี้

2.1 ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง และด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดในด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รองลงมาได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม และการจัดสื่อและอุปกรณ์ ตามลำดับ

ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดใน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก รองลงมาคือ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดในด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.2 ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีระดับการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ และด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก รองลงมาคือ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดในด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รองลงมาได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม และการจัดสื่อและอุปกรณ์ ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดในด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก วิเคราะห์โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

3.1 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการจำเป็นด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์

เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการจำเป็นในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ การวางแผนการจัดกิจกรรม การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม การจัดสื่อวัสดุและอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ตามลำดับ

3.2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นด้านด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ มากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือการวางแผนการจัดกิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง การจัดสื่อวัสดุและอุปกรณ์ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

4.1 แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก

4.1.1 ประเด็นการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการพัฒนา ได้แก่

1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย 2) การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย 3) การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะผู้ดูแลเด็กวัยทารกควรได้รับการส่งเสริมด้านพัฒนาการเด็กเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในการตอบสนองความต้องการ และกระตุ้นพัฒนาการของเด็กวัยทารกเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม

4.1.2 แนวทางหรือวิธีการที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการพัฒนา ได้แก่ 1) การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู 2) การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น และ 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญเสนอวิธีการพัฒนาผู้ดูแล

เด็กวัยทารก ได้แก่ การผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นแบบอย่าง ผู้บริหารให้การสนับสนุนการจัดหาสื่อและเอกสารให้ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การจัดให้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่ฝึกประสบการณ์หรือศึกษาดูงานของผู้ที่สนใจ และการวัดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเน้นความรู้ด้านพัฒนาการเด็กวัยทารกเป็นสำคัญ

4.1.3 วิทยากรผู้ดูแลเด็กวัยทารกต้องการให้เข้ามาพัฒนา ได้แก่ 1) ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ 3) วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า วิทยากรที่ควรพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารก คือ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็ก และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.2 แนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

4.2.1 ประเด็นการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการพัฒนา ได้แก่

1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย 2) การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ 3) การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะควรได้รับการส่งเสริมในประเด็นการประเมินพัฒนาการ เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมสำหรับช่วงวัย ทำให้ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะสามารถวางแผน จัดกิจกรรมและนำสื่อรอบตัวมาปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับช่วงวัย

4.2.2 แนวทางหรือวิธีการที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการพัฒนา ได้แก่

1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น 3) การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญเสนอวิธีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารก ได้แก่ ผู้บริหารแนะนำและนิเทศการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยตนเอง การจัดหาสื่อเทคโนโลยีให้ผู้ดูแลเด็กได้สืบค้นความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การจัดให้ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้คำแนะนำแก่ผู้ดูแลเด็ก หน่วยงานต้นสังกัดพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะด้วยการสอบถามความต้องการผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับประเด็นและวิธีการพัฒนาที่ต้องการ และให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ สื่อวัสดุที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และวัดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเน้นการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ

4.2.3 วิทยากรผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการให้เข้ามาพัฒนา ได้แก่ 1) ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ 3) วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า วิทยากรที่ควรพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ คือ ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็ก และวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาในด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้มากที่สุด และการวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นลำดับสอง เช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็กวัยทารกที่มีความต้องการจำเป็นในการวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นลำดับสองเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะพบปัญหาที่คล้ายคลึงกันในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งการวางแผนการจัดกิจกรรมจะช่วยให้ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและมีหลักการ รวมทั้งช่วยให้ผู้ดูแลเด็กได้สังเกตพัฒนาการอย่างละเอียดเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กได้ทันเวลาที่และช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2542) และเนื่องจากบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้ดูแลเด็กต้องวางแผนและจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของเด็กตามวัย โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ (Swaminathan, 1990; Gonzalez-Mena และ Eyer, 2001; และกระทรวงศึกษาธิการ, 2547) จึงเป็นขอบเขตงานที่ทำให้ผู้ดูแลเด็กทั้งวัยทารกและวัยเตาะแตะให้ความสำคัญและมีความต้องการจำเป็นการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้มากที่สุด

เมื่อพิจารณาจากข้อสังเกตของผลการวิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จบปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่า ประเด็นความรู้ความสามารถของผู้ดูแลเด็กซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ไม่มีบุคลากรที่ตรงกับสายงาน แม้ว่าที่ผ่านมามีความพยายามผลิตครูด้านปฐมวัยออกมาเพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการของสังคม แต่กลับพบว่าผู้จบการศึกษาโดยตรงกลับไม่สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะได้ และมีแนวโน้มที่จะเลือกสอนเด็กวัยอนุบาลมากกว่าเด็กในวัยที่ต่ำกว่า ประกอบกับข้อค้นพบจากข้อมูลการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กขาดผู้ดูแลเด็กที่มีความชำนาญในการดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้จบปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย แต่เป็นวุฒิปริญญาตรีสาขาอื่นซึ่งไม่ตรงกับงาน ทำให้ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจและขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็ก (กลุ่มงานประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน1, 2556) จึงทำให้ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาในด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมากยิ่งขึ้น

2. ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ในขณะที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นในลำดับที่สอง และเมื่อไปพิจารณาในประเด็นรายชื่อพบว่าผู้ดูแลเด็กทั้งสองช่วงวัย มีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ในลำดับแรกเช่นเดียวกัน เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นหลักในการร่วมกันพัฒนาเด็ก อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กต้องเป็นคนกลางผู้ประสานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง และเด็ก (Swaminathan, 1990) ซึ่งความต้องการจำเป็นที่ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะต้องการได้รับการพัฒนาที่แตกต่างกันในประเด็นนี้ เนื่องจากผู้ดูแลเด็กวัยทารกที่ให้ความสำคัญในด้านสุขอนามัย และการอบรมเลี้ยงดูที่ปลอดภัยมากกว่าความคาดหวังของผู้ปกครองเด็กวัยเตาะแตะ ซึ่งเด็กช่วงวัยเตาะแตะสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้เองอย่างหลากหลายมากขึ้น ผู้ปกครองจึงมองในเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นต่อไป จึงสะท้อนให้เห็นระดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กทั้งสองช่วงวัยที่แตกต่างกัน สาเหตุของความต้องการในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่พบปัญหาว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีเวลาไม่เพียงพอในการมาร่วมกิจกรรม ไม่ทราบบทบาทของตนในการร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา และสถานศึกษายังไม่เปิดโอกาสเท่าที่ควร (ดวงกมล จงเจริญ, 2552; นิภาพรพรณ หงษ์ชูเกียรติ, 2544 และยุวรัตน์ จงใจรักษ์, 2547)

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กกลับพบว่า ผู้ปกครองเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทช่วยในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กได้ ด้วยการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงานของผู้ดูแลเด็ก รวมถึงให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจและความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอแนวทางที่ช่วยพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้ปกครอง ด้วยการจัดพื้นที่และสื่ออุปกรณ์ให้ผู้ปกครองกับเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น มุมนิทานที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ยืมกลับไปอ่านที่บ้าน การจัดทำจุลสารหรือจดหมายแจ้งข่าวของทางสถานรับเลี้ยงเด็ก และการจัดช่วงวันเทศกาลสำคัญให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมทำกิจกรรมในช่วงเวลาดังกล่าวแทน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น

3. ความรู้ด้านพัฒนาการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความต้องการจำเป็นและแนวทางในการได้รับการพัฒนาในประเด็นที่ใกล้เคียงกัน ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความสำคัญกับความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กที่ผู้ดูแลเด็กทั้ง 2 ช่วงวัยจำเป็นต้องมี ดังนั้นผู้ดูแลเด็กทั้งวัยทารกและวัยเตาะแตะจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ สอดคล้องกับรายงานการติดตามความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ,

2552) ที่กล่าวถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีควรเน้นในเรื่องความสามารถตามวัยให้แก่ผู้ดูแลเด็ก และ กุศล สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เตชะคุปต์ (2544) พบว่าผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพจะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยเป็นอย่างดี โดยผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กและผู้เชี่ยวชาญได้ให้แนวทางการในการส่งเสริมความรู้ด้านพัฒนาการเด็กสำหรับผู้ดูแลเด็กวัยทารกนั้นเพื่อสังเกตพฤติกรรมและให้การตอบสนองความต้องการตามช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะนั้นควรส่งเสริมความรู้ด้านพัฒนาการเด็กเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน การจัดกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการเพื่อส่งเสริมเด็กตามศักยภาพ

4. แนวทางในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะที่เหมาะสมที่สุด ควรใช้การสอนงานขณะปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยแนวทางหรือวิธีการที่ผู้ดูแลเด็กต้องการใช้ในการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้ พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกควรเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นลำดับแรก รองลงมาคือเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก สำหรับความต้องการของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะพบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู การฝึกอบรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยผู้ดูแลเด็กทั้งสองช่วงวัยต้องการให้ผู้ดูแลเด็กหรือครูที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นวิทยากรให้ความรู้ เห็นได้ว่าวิธีการที่ผู้ดูแลเด็กทั้งสองช่วงวัยต้องการนั้นเป็นการพัฒนาตนเองด้วยการสอนงานขณะปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวิธีการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กผ่านการปฏิบัติงานจริงและแก้ไขปัญหาที่ผู้ดูแลเด็กพบอย่างตรงประเด็น เพราะการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นงานที่ต้องทุ่มเทเวลา มีภาระความรับผิดชอบสูงผู้ดูแลเด็กจึงเลือกวิธีการที่กระชับเวลา แก้ปัญหาเฉพาะประเด็นและสามารถปฏิบัติได้ทันที ซึ่งแนวทางการพัฒนาตนเองดังกล่าวนี้ มนัญญา งามแสง (2547) เสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาครูอนุบาลที่เหมาะสมไว้คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการและนำไปใช้ปฏิบัติจริง ควบคู่กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน มีการนิเทศกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ Berchinal, Cryer และ Clifford (2002) ที่ระบุว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการจะทำให้ผู้ดูแลเด็กที่ไม่ได้จบด้านการศึกษาปฐมวัยมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างทันที่ และสามารถพัฒนาคุณภาพของห้องเรียนได้ จะเห็นได้ว่าผู้ดูแลเด็กต้องการพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ใช้ได้ใน การอบรมเลี้ยงดูเด็กได้จริง และต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับครูหรือผู้ดูแลเด็กที่มีความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์การทำงานมานาน อาจเป็นเพราะความไว้วางใจในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เคยประสบปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบเดียวกัน ทำให้ผู้ดูแลเด็กรู้สึกว่าเป็นความรู้ที่ได้มาจากการแนะนำ ใช้ได้จริง ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีความมั่นใจและนำคำแนะนำไปประยุกต์ใช้ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการผลักดันในระดับนโยบาย อย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของผู้ดูแลเด็ก จัดทำสถานรับเลี้ยงเด็กกรณีศึกษา และจัดสรรงบประมาณ เพื่อกระตุ้นให้สถานรับเลี้ยงเด็กนำ บทเรียนที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพหรือบริบทของแต่ละโรงเรียน จัดทำเกณฑ์มาตรฐาน หรือวิชาชีพที่กระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่

2. สำหรับผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กควรตระหนักในภาระหน้าที่ของการเป็นผู้นำสถานศึกษา สนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กร่วมกันทำการประเมินการดำเนินงานเพื่อให้ได้ประเด็นและแนวทาง ในการพัฒนา หาสาเหตุของปัญหาอันจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ สูงสุดต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก และเด็ก

3. สำหรับผู้ดูแลเด็กควรทำการประเมินตนเอง เพื่อการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เสนอแนวทางและให้ความร่วมมือกับผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กในการพัฒนาตนเองการอบรมเลี้ยงดู เด็ก หาความรู้ในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ดูแลเด็กและครูที่มีประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมอาชีพเพื่อร่วมกันพัฒนา เด็กให้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก ในประเด็นด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นหลัก การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็ก เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กได้ครอบคลุมทุกประเด็นต่อไป

2. ควรมีการวิจัยในระดับกรณีศึกษา จัดทำโปรแกรมการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะให้เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้แก่สถานรับเลี้ยงเด็กได้นำไปปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในหลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสมตามพัฒนาการ และวิถีปฏิบัติต่อเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจให้เป็นผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

รายการอ้างอิง

- การปกครอง, กรม. 2554. **จำนวนประชากรประจำปี**[ออนไลน์].
แหล่งที่มา <http://www.dopa.go.th/stat/sumyear.html>. (7 ธันวาคม 2555).
- กลุ่มงานประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน1. 2556. **รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก ปิงบประมาณ 2556**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- กัญญา ชีเรนทร. 2548. "เล่น" สิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้. ใน สำหรับ จิตตินันท์ และ ลัดดา เหมาะสุวรรณ. **แนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จากแรกเกิดถึง 5 ปี**, หน้า 274-282.
กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯเวชสาร.
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2556. **สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน**[ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://61.19.238.233/nursery/Content/Guest/Search.aspx>. (2 กุมภาพันธ์ 2556).
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. สำนักคุ้มครองสวัสดิภาพหญิงและเด็ก. 2555. **รายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็กที่อนุญาตให้บริษัท นิสิต นักศึกษา ขอทราบชื่อ ที่ตั้ง และการบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก**. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551. **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: เบริน-เบส บุ๊คส์.
- กุศล สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2544. **รูปแบบและระบบการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพในประเทศไทย: กรณีพินิจศึกษา**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- คำหมาน คนไถ. 2543. **ทางก้าวหน้าของครุมีอาชีพ : การพัฒนาวิชาชีพครูตามแนวทางของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555. **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์, บุญเสริม หุตะแพทย์ และประกายรัตน์ ภัทรธิตี. 2542. **รายงานการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขต กรุงเทพมหานคร: ความต้องการ รูปแบบ และคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.

- ดวงกมล จงเจริญ. 2552. **สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร หัวเมืองแก้ว. 2544. **การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทูนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ), องค์การ. 2554. **การวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและสตรี พ.ศ. 2554.** กรุงเทพมหานคร: องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
- นภเนตร ธรรมบวร. 2544. **การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์แอนด์เจอร์นัล พับลิเคชั่น.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2551. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ. 2544. **สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล.** คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตระกูลวงษ์. 2550. **การดูแลเด็กปฐมวัยของไทย.** วารสาร สารานุกรมสุขและการพัฒนา 5 (3): 117 – 128.
- พิมพ์ลักษณ์ เสงสมบูรณ์. 2551. **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์เพื่อพัฒนาครู มีอาชีพ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัญญา งามแสง. 2547. **กลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาทักษะการประเมินภายในสำหรับครู อนุบาล: การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์แบบโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ และพหุเทศกรณีศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน. 2541 **การประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานของครูอนุบาล โดยใช้การวิเคราะห์งาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและ ประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. 2535. **การพัฒนาครู.** กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- เยาวภา เดชะคุปต์. 2542. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- เยาวภา เดชะคุปต์. 2542. **การศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: เอพี. กราฟฟิกส์ ดีไซน์.
- รติชน พีรยสส์. 2543. **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน. 2554. **คู่มือ การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย**

- (แรกเกิด – 2 ปี) ฉบับสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน. 2554. **ผลการสำรวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของทุกสังกัด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- แรงงาน, กระทรวง. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. กลุ่มงานส่งเสริมสวัสดิการแรงงาน. 2555. **ศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบกิจการและชุมชน โดยกรมสวัสดิการแรงงานและคุ้มครองแรงงานส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินการจัดตั้ง**. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- แรงงาน กระทรวง. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. 2555. **ศูนย์เลี้ยงเด็ก [ออนไลน์]**. แหล่งที่มา <http://www.mol.go.th/en/node/3946>. (18 ตุลาคม 2555).
- เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. 2549. **คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. 2550. **นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย(0-5 ปี)ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559**. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น,
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. 2553. **สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 - 3 ปี แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. สำนักประเมินผลการศึกษา. 2552. **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552**. กรุงเทพมหานคร: เพลีนสตูดิโอ.
- เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2551. **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: เพลีน สตูดิโอ.
- วรนาฏ สุนทรรัตน์. 2545. **การศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้บริหารและผู้เลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ แกมเกตุ. 2551. **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรินทร์ วีระศิลป์. 2552. **การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล: พหุกรณีศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วริยา สมประชา. (ม.ป.ป.). **การจัดการศึกษาระดับบริหาร**. เอกสารประกอบการสอนโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และ อารมณ สุวรรณपाल. 2555. **การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัย**. ใน พัชรี ผลโยธิน และคณะ, **หลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
- วีไล ตั้งจิตสมคิด. 2554. **ความเป็นครู**. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550. **สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2552. **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: วี.พรินท์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2557. **อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ของกระทรวงศึกษาธิการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th>. (12 กรกฎาคม 2557)
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547. **คู่มือหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี)**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา ลาดพร้าว.
- ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, สำนักงาน. 2554. **มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ: คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มการพัฒนามาตรการ กลไก สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมอนามัย. สำนักส่งเสริมสุขภาพ. 2556. **คู่มือมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก คุณภาพ**. นนทบุรี: ม.ป.พ.
- สุนน อมรวิวัฒน์, ทิศนา แคมมณี, วาริ ธีระจิตร และอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. 2534. **การอบรมเลี้ยงดู เด็กตามวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวิมล ว่องวานิช. 2550. **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพรส.
- อรุณศรี จันทร์ทรง. 2553. **คู่มือครูปฐมวัยยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: สาราเด็ก.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. 2541. **เอกสารคำสอน วิชา 2703636 การจัดโปรแกรมการศึกษาและ เลี้ยงดูเป็นกลุ่ม สำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ**. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. 2542. **เอกสารประกอบการสอนวิชา 2717703 วิธีเลี้ยงดูเด็กวัยทารก และวัยเตาะแตะ**. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. 2553. **ชั้นเรียนของครู...ผู้รู้จัดการ. คู่มือฝึกอบรมปฐมวัย โครงการ ยกกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ. 2542. **โครงการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา "ปฐมวัย"**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Berchinal, M. R., Cryer, D., and Clifford, R. M. (2002). Caregiver training and classroom quality in child care center. **Applied Development Science**, 6 (1), 2- 11.
- Bowlby, J. (2005). **A secure base : Clinical applications of attachment theory**. London: Routledge.
- Copple, C., and Bredekamp, S. (2009). **Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8**. (3 ed.). New York: Delmar Publishers.
- Douville-Watson, L., Watson, M. A., and Wilson L. C. (2003). **Infants & toddler: curriculum and teaching** (5 ed.). NY: Delmar Learning.
- Drugil, M. B., and Undheim, A. M. (2012). Partnership between parent and caregivers of young children in full-time daycare. **Child Care in Practice**, 18(1), 51-65.
- Gonzalez-Mena, J., and Eyer, D. W. (2001). **Infants, toddler and caregivers** (5 ed.). CA: Mayfield.
- McCaslin, N. L., and Tibeziinda, J. P. (2014). **Assessing target group needs**. Retrieved 1 December, 2014, from <http://www.fao.org/docrep/W5830E/w5830e07.htm>
- Morrison, S. G. (2008). **Fundamentals of early childhood education**. NJ Merrill Prentice Hall.
- National Association for the Education of Young Children, N. (2012), 6 December 2012). **NAEYC Early childhood program standards and accreditation criteria** [online]. from <http://www.naeyc.org/files/academy/file/AllCriteriaDocument.pdf>.
- Palaiologou, L. (2013). **The early year foundation stage** (2 ed.). LA: SAGE.
- Sailor, D. H. (2004). **Supporting children in their home, school, and community**. America: Pearson Education.
- Swaminathan, M. (1990). **The first three year: a sourcebook on early childhood and education**. Paris Unesco - Unicef.
- Wiltz, N. W., and Klein, E. L. (2001). “What do you do in child care?” Children’s perceptions of high and low quality classroom. **Early Childhood Research Quarterly** (16), 209 - 236.
- Zero to Three: National Center for Infant, Todder., and Families. (2014). **Care and Education**. 2014, from <http://www.zerotothree.org/>.

ภาคผนวก

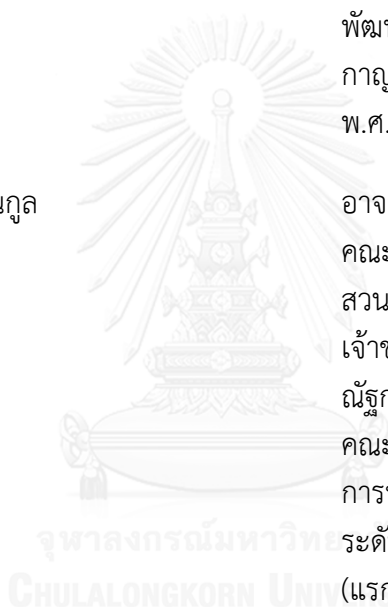
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนวลจันทร์ ปราบพาล	อาจารย์ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. พลเรือตรีหญิง นิธินาถ งอกงาม	คณะกรรมการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์
การประเมินคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาปฐมวัย
(แรกเกิด – 2 ปี)
อดีตผู้อำนวยการสถานรับเลี้ยงและ
พัฒนาเด็กกองทัพเรือเฉลิมพระเกียรติปี
กาญจนาภิเษก
พ.ศ. 2539
3. อาจารย์ณัฐกา สุทธิธนกุล	อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา
เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก
ณัฐกาเนอสเซอรี่
คณะกรรมการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์
การประเมินคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาปฐมวัย
(แรกเกิด – 2 ปี)

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. คุณจินตนา พัฒนพงศ์ธร	นักวิชาการสาธารณสุข ชำนาญการพิเศษ
สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข
2. อาจารย์ณัฐกา สุทธิธนกุล	อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. คุณศรีอุไร บุญเสริม	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย
คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. นาวาโทหญิง ศิริพรรณ โกมลประเสริฐ	เลขานุการกิจการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย-
กองทัพเรือ และนักวิชาการสาธารณสุข
กรมเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารเรือ
5. อาจารย์ศิริรัตน์ คงชื่น	ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กสตาร์เนอสเซอริ์
และคณะกรรมการสมาคมพัฒนา
สถานรับเลี้ยงเด็กไทย
6. อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ตรีนัย	อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงของเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงของเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ดัชนี IOC

ตารางที่ 19 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามของผู้ดูแลเด็กวัยทารก (IOC)

ประเด็นคำถาม	IOC
1. การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและอุปกรณ์	
1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	
1) ท่านจัดพื้นที่และอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงดูเด็กวัยทารกแยกเป็นส่วนโดยเฉพาะ	1
2) ท่านจัดพื้นที่และจัดวางอุปกรณ์ภายในห้องให้สามารถมองเห็นเด็กที่ดูแลอย่างทั่วถึง ไม่มีสิ่งกีดขวางกลางห้อง หรือมุมอับ	1
3) ท่านจัดพื้นที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก	0.67
4) ท่านให้เด็กได้ออกมาทำกิจกรรมนอกห้อง ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ในการเคลื่อนไหวเป็นประจำทุกวัน	1
1.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม	1
5) ท่านจัดพื้นที่และสื่ออุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง	1
6) ท่านจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้เด็กได้เล่นกับผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน	1
7) ท่านจัดตารางกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เด็กอยู่กับครอบครัว	1
8) ท่านจัดตารางเวลากิจวัตรประจำวันตอบสนองความต้องการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล	1
1.3 สื่อ วัสดุและอุปกรณ์	
9) ท่านจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์สำหรับเด็กอย่างปลอดภัย ถูกสุขอนามัย ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน	1
10) ท่านจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก	1
11) ท่านจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายสำหรับเด็ก เช่น โมบาย เครื่องเล่นไขว่คว่ำ กระดานหัดเดิน	1
12) ท่านใช้สื่ออุปกรณ์ที่กระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสที่น่าสนใจสำหรับเด็กและมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	1
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	
2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม	
13) ท่านเข้าใจความต้องการของเด็กและสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้องตามพัฒนาการ	1
14) ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล	1
15) ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมและใช้สื่ออุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน	1
16) ท่านปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก สอดคล้องตาม	1
2.2 การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	
17) ท่านจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น การสัมผัสพื้นผิวหลากหลาย	1
18) ท่านจัดให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง เป็นคู่ และกลุ่มย่อย	1
19) ท่านรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็ก	1
20) ท่านร้องเพลง/ท่องคำกลอน/เล่านิทาน ให้เด็กฟังทุกวัน	1

ตารางที่ 19 (ต่อ) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามของผู้ดูแลเด็กวัยทารก (IOC)

ประเด็นคำถาม	IOC
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ (ต่อ)	
2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	
21) ท่านมีส่วนร่วมวางแผน และทำการประเมินอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทุกด้าน	0.67
22) ท่านประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การพูดคุยกับผู้ปกครอง	1
23) ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	1
24) ท่านนำผลการประเมินพัฒนาการมาเป็นแนวทางการพัฒนาเด็กต่อไป	1
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง	
3.1 การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	
25) ท่านมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เด็กสามารถเห็นท่านได้ตลอด	1
26) ท่านตอบสนองความต้องการและความสามารถของเด็กอย่างเหมาะสมทันท่วงที	1
27) ท่านตระหนักว่าความรู้สึกและการกระทำของตนเองมีผลต่อเด็ก	1
28) ท่านสร้างความผูกพันที่มั่นคงผ่านการเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องกับเด็กเป็นรายบุคคล	1
29) ท่านแสดงความรักต่อเด็กโดยการอุ้ม โอบกอดเด็กสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน	1
30) ท่านชมเชย ให้กำลังใจเมื่อเด็กพยายามจะสื่อสารหรือทำกิจกรรม	1
3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	
31) ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมวางแผนอบรมเลี้ยงดูและประเมินพัฒนาการเด็ก	1
32) ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูทำกิจกรรมประจำวันในสถานรับเลี้ยงเด็ก	1
33) ท่านรับฟังความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก	1
34) ท่านแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง	1
35) ท่านให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก	1
36) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมเป็นส่วนตัวกับเด็ก ภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก เช่น การให้นมแม่ มุมเล่านิทานสำหรับผู้ปกครอง	1

ตารางที่ 20 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ (IOC)

ประเด็นคำถาม	IOC
1.ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์	
1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	
1. ท่านมีส่วนจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการทางร่างกายของเด็กในการเคลื่อนไหว/ปีนป่าย โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก	1
2. ท่านจัดพื้นที่ภายในห้องเป็นสัดส่วนสำหรับเด็ก เช่น พื้นที่ส่วนตัวพื้นที่ทำกิจกรรมพื้นที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	1
3. ท่านจัดพื้นที่ให้เด็กได้ทำกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้อง	1
4. ท่านจัดพื้นที่ภายในห้อง เพื่อแสดงผลงานเด็กไว้ในระดับสายตาของเด็ก	1
1.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม	
5. ท่านจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมอุปกรณ์ เพื่อฝึกให้เด็กได้สร้างสุขนิสัยที่ดีในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย	1
6. ท่านส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ภายในห้อง	1
7. ท่านจัดสภาพแวดล้อมป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และอาจก่อปัญหาได้ เช่น การจัดมุมเรียนรู้ / สื่อเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	1
8. ท่านจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมกับวัยและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจในการทำกิจกรรมของเด็ก	1
1.3 สื่อ วัสดุและอุปกรณ์	
9. ท่านใช้สื่ออุปกรณ์และของเล่นที่หลากหลาย ตอบสนองความสนใจของเด็ก เช่น บล็อกไม้ ลูกบอล นิทาน เป็นต้น	1
10. ท่านใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทำหาย แลกใหม่ น่าสนใจกระตุ้นการเรียนรู้ให้เด็กพัฒนาความสามารถ ด้วยตนเอง เช่น จิ๊กซอว์ภาพที่มีระดับความยากง่าย	1
11. ท่านจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรม และดูแลรักษาให้พร้อมสำหรับการใช้งาน	1
12. ท่านส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเลือกใช้ และเก็บรักษาสื่ออุปกรณ์ด้วยตนเอง	1
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	
2.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม	
13. ท่านวางแผนการจัดประสบการณ์ ครอบคลุมทุกพัฒนาการอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย	1
14. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็กอย่างสอดคล้องตามหลักสูตรสถานศึกษา	1
15. ท่านเลือกใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรมและวัยของเด็ก	1
16. ท่านปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นหลัก	1

ตารางที่ 20 (ต่อ) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ (IOC)

ประเด็นคำถาม	IOC
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ (ต่อ)	
2.2 การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	
17. ท่านจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล	1
18. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้สืบค้น สืบหา แก้ไขปัญหาจากการทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง	1
19. ท่านจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมในลักษณะเดี่ยว/คู่/กลุ่ม	1
20. ท่านจัดกิจกรรมทบทวนเรื่องที่เด็กควรรู้หรือสนใจเป็นประจำ เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้แก่เด็ก	1
2.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	
21. ท่านมีการวางแผน และทำการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องตามแผนการจัดกิจกรรม	0.67
22. ท่านประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การพูดคุย เป็นต้น	1
23. ท่านนำผลการประเมินพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไปของเด็ก	1
24. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	1
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง	
25. ท่านชมเชยเด็กเมื่อเด็กทำกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย หรือปลอดภัยถ้าเด็กทำกิจกรรมไม่สำเร็จเป็นรายบุคคล เพื่อสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้	1
26. ท่านสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับเด็ก เช่น การพูดคุย โอบกอดเป็นประจำทุกวัน	1
27. ท่านเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด สร้างความผูกพันเป็นรายบุคคล	1
28. ท่านสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก เช่น ไม่กดดันไม่ล้อเลียน หรือเรียกเด็กด้วยฉายา	1
29. ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติให้แก่เด็ก	1
30. ท่านปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษด้วยวาจาหรือความรุนแรง ใช้การแนะนำพฤติกรรมที่พึงประสงค์กับเด็ก	1
3.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	
31. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนอบรมเลี้ยงดู และประเมินพัฒนาการ	1
32. ท่านสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ให้การต้อนรับและพูดคุยเมื่อพบปะกับผู้ปกครอง	1
33. ท่านแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง	1
34. ท่านให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก	1
35. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เช่น เชิญผู้ปกครองเป็นวิทยากรเดือนละ 1 ครั้ง หรือเชิญผู้ปกครองร่วมจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ	1
36. ท่านร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา และปรับพฤติกรรมเด็ก	1

ภาคผนวก ง
ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ของผู้ดูแลเด็กวัยทารกและผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวบ่งชี้ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก ได้ดังนี้

3.1.1 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยทารกด้านการจัดสภาพแวดล้อม และสื่ออุปกรณ์ พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้ อยู่ระหว่าง 0.35 – 0.13 โดยเรียงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจำแนกตามประเด็นย่อยและตัวบ่งชี้ ได้ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามตัวบ่งชี้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	$PN_{Modified}$	ลำดับ
การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.00	0.26	(3)
(8) การจัดตารางเวลากิจวัตรประจำวันตอบสนองความต้องการสำหรับเด็ก เป็นรายบุคคล	3.72	0.35	1
(7) การจัดตารางกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เด็ก อยู่กับครอบครัว	3.86	0.30	3
(5) การจัดพื้นที่และสื่ออุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง	4.15	0.20	6
(6) การจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้เด็กได้เล่นกับผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน	4.27	0.17	8
การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์	4.07	0.23	(4)
(11) การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายสำหรับเด็ก	3.80	0.32	2
(12) การใช้สื่ออุปกรณ์ที่กระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสที่น่าสนใจสำหรับเด็กและมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	3.96	0.26	4
(10) การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก	4.16	0.20	6
(9) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์สำหรับเด็กอย่างปลอดภัย ถูกสุขอนามัย ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน	4.37	0.14	10
การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.26	0.18	(6)
(4) การให้เด็กได้ออกมาทำกิจกรรมนอกห้อง ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ในการเคลื่อนไหวเป็นประจำทุกวัน	4.04	0.24	5
(1) การจัดพื้นที่และอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงดูเด็กวัยทารกแยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ	4.21	0.19	7
(2) การจัดพื้นที่และจัดวางอุปกรณ์ภายในห้องให้สามารถมองเห็นเด็กที่ดูแลอย่างทั่วถึง ไม่มีสิ่งกีดขวางกลางห้อง หรือมุมอับ	4.33	0.15	9
(3) การจัดพื้นที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ ไม่มีสิ่งกีดขวาง โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก	4.44	0.13	11

ตารางที่ 21 การเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า รายการที่ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็น 5 ลำดับแรก คือการจัดตารางเวลากิจวัตรประจำวันตอบสนองความต้องการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (0.35) การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายสำหรับเด็ก (0.32) การจัดตารางกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เด็กอยู่กับครอบครัว (0.30) การใช้สื่ออุปกรณ์ที่กระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสที่น่าสนใจสำหรับเด็กและมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก (0.26) และ การจัดให้เด็กได้ออกมาทำกิจกรรมนอกห้อง (0.24) ตามลำดับ

3.1.2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยทารกด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้ อยู่ระหว่าง 0.31 – 0.16 โดยเรียงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจำแนกตามประเด็นย่อยและตัวบ่งชี้ ได้ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามตัวบ่งชี้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	PN _{Modified}	ลำดับ
การวางแผนการจัดกิจกรรม	3.89	0.28	(2)
(15) การวางแผนการจัดกิจกรรมและใช้สื่ออุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน	3.82	0.31	1
(14) การวางแผนการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล	3.84	0.30	2
(16) การปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก สอดคล้องตามความต้องการและเหมาะสมกับวัย	3.85	0.29	3
(13) การทำเข้าใจความต้องการของเด็กและสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้องตามพัฒนาการ	4.08	0.23	6
การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	4.08	0.23	(4)
(17) การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว	3.87	0.29	3
(18) การจัดให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง เป็นคู่ และกลุ่มย่อย	4.03	0.24	5
(19) การรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็ก	4.15	0.20	7
(20) การร้องเพลง/ท่องคำกลอน/เล่านิทาน ให้เด็กฟังทุกวัน	4.28	0.17	8
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.09	0.22	(5)
(23) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	3.96	0.26	4
(21) การวางแผน และประเมินอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทุกด้าน	4.04	0.24	5
(24) การนำผลการประเมินพัฒนาการมาเป็นแนวทางการพัฒนาเด็กต่อไป	4.05	0.23	6
(22) การประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.31	0.16	9

ตารางที่ 17 การเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า รายการที่ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็น 5 ลำดับแรก คือการวางแผนการจัดกิจกรรมและใช้สื่ออุปกรณ์ (0.31) การวางแผนการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (0.30) ซึ่ง การปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กสอดคล้องตามความต้องการและเหมาะสมกับวัย และ การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว มีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน (0.29) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง (0.26) ซึ่งการจัดให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง เป็นคู่ และกลุ่มย่อย และ การวางแผนและประเมินอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทุกด้าน มีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน (0.24) ตามลำดับ

3.1.3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยทารกด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้ อยู่ระหว่าง 0.39 – 0.11 โดยเรียงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจำแนกตามประเด็นย่อย และตัวบ่งชี้ ได้ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำแนกตามตัวบ่งชี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	PN _{Modified}	ลำดับ
การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	3.89	0.29	(1)
(32) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูทำกิจกรรมประจำวันในสถานรับเลี้ยงเด็ก	3.60	0.39	1
(36) การมีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมเป็นส่วนตัวกับเด็กภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก	3.75	0.33	2
(35) การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก	3.76	0.33	2
(34) การแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง	4.01	0.25	3
(31) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมวางแผนอบรมเลี้ยงดูและประเมินพัฒนาการเด็ก	4.03	0.24	4
(33) การรับฟังความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก	4.19	0.19	7
การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	4.30	0.16	(7)
(28) การสร้างความผูกพันที่มั่นคงผ่านการเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องกับเด็กเป็นรายบุคคล	4.06	0.23	5
(26) การตอบสนองความต้องการและความสามารถของเด็กอย่างเหมาะสมทันที	4.17	0.20	6
(27) การตระหนักถึงความรู้สึกและการกระทำของตนเองมีผลต่อเด็ก	4.35	0.15	8
(30) การชมเชย ให้กำลังใจเมื่อเด็กพยายามจะสื่อสารหรือทำกิจกรรม	4.40	0.14	9
(29) การแสดงความรักต่อเด็กโดยการอุ้ม โอบกอดสัมผัสเสมอเป็นประจำทุกวัน	4.42	0.13	10
(25) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด	4.49	0.11	11

ตารางที่ 23 การเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง ของผู้ดูแลเด็กวัยทารก พบว่า รายการที่ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็น 5 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูทำกิจกรรมประจำวันในสถานรับเลี้ยงเด็ก (0.39) ซึ่งการจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมเป็นส่วนตัวกับเด็กภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก และ การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก มีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน (0.33) การแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง (0.25) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมวางแผนอบรมเลี้ยงดูและประเมินพัฒนาการเด็ก (0.24) และ การสร้างความผูกพันที่มั่นคงผ่านการเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องกับเด็กเป็นรายบุคคล (0.23) ตามลำดับ

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวบ่งชี้ของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ มีดังนี้

3.2.1 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะด้านการจัดสภาพแวดล้อม และสื่ออุปกรณ์ พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้อยู่ระหว่าง 0.32 – 0.13 โดยเรียงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจำแนกตามประเด็นย่อย และตัวบ่งชี้ ได้ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ จำแนกตามตัวบ่งชี้

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	$PN_{Modified}$	ลำดับ
การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์	4.14	0.21	(3)
(10) การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทำท่าย กระตุ้นการเรียนรู้ให้เด็กพัฒนาความสามารถด้วยตนเอง	3.78	0.32	1
(11) การจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรม และดูแลรักษาให้พร้อมสำหรับการใช้งาน	4.18	0.20	5
(12) การส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเลือกใช้ และเก็บรักษาสื่ออุปกรณ์	4.20	0.19	6
(9) การใช้สื่ออุปกรณ์และของเล่นที่หลากหลาย ตอบสนองความสนใจของเด็ก และมีเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	4.39	0.14	10
การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.16	0.20	(4)
(4) การจัดพื้นที่ภายในห้อง เพื่อแสดงผลงานเด็กไว้ในระดับสายตาของเด็ก	3.81	0.31	2
(2) การจัดพื้นที่ภายในห้องเป็นสัดส่วนสำหรับเด็ก	4.17	0.20	5
(3) การจัดพื้นที่ให้เด็กได้ทำกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้อง	4.28	0.17	7
(1) การจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการทางร่างกายของเด็กในการเคลื่อนไหว/ปีนป่าย โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก	4.37	0.14	9
การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.23	0.18	(5)
(7) การจัดสภาพแวดล้อมป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และอาจก่อปัญหา	4.04	0.24	3
(6) การส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ภายในห้อง	4.14	0.21	4
(8) การจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมกับวัยและยืดหยุ่นได้ ตามความสนใจในการทำกิจกรรมของเด็ก	4.33	0.15	8
(5) การจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมอุปกรณ์ เพื่อฝึกให้เด็กได้สร้างสุขนิสัยที่ดีในการช่วยเหลือตนเอง	4.42	0.13	11

ตารางที่ 24 การเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า รายการที่ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็น 5 ลำดับแรก คือ การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทำท่าย กระตุ้นการเรียนรู้ให้เด็กพัฒนาความสามารถด้วยตนเอง (0.32) การจัดพื้นที่ภายในห้อง เพื่อแสดงผลงานเด็กไว้ในระดับสายตาของเด็ก (0.31) การจัดสภาพแวดล้อม คำนึงถึงการป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ (0.24) การส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ภายในห้อง (0.21) ซึ่งการจัดพื้นที่ภายในห้องเป็นสัดส่วนสำหรับเด็ก

และ การจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรมและดูแลรักษาให้พร้อมสำหรับการใช้งาน มีคะแนนค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน (0.20) ตามลำดับ

3.2.2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะด้านการส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้ อยู่ระหว่าง 0.32 – 0.13 โดยเรียงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจำแนกตามประเด็นย่อยและ ตัวบ่งชี้ ได้ดังตารางที่ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ จำแนกตามตัวบ่งชี้

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	PN _{Modified}	ลำดับ
การจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	3.92	0.28	(1)
(18) การจัดให้เด็กได้สืบค้น สืบหา แกไขปัญหาจากการทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง	3.81	0.31	2
(17) การจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล	3.89	0.29	3
(20) การจัดกิจกรรมทบทวนเรื่องที่เด็กควรรู้หรือสนใจเป็นประจำ เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้แก่เด็ก	3.97	0.26	5
(19) การจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมในลักษณะเดี่ยว/คู่/กลุ่ม	4.01	0.25	6
การวางแผนการจัดกิจกรรม	4.03	0.24	(2)
(14) การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็กตามหลักสูตรสถานศึกษา	3.78	0.32	1
(16) การปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นหลัก	3.95	0.27	4
(13) การวางแผนการจัดประสบการณ์ ครอบคลุมทุกพัฒนาการอย่างสมดุล เหมาะสมกับวัย	4.13	0.21	8
(15) การเลือกใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรมและวัยของเด็ก	4.27	0.17	9
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.15	0.20	(4)
(21) การวางแผน และทำการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องตามแผนการจัดกิจกรรม	4.01	0.25	6
(24) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็ก เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	4.04	0.24	7
(23) การนำผลการประเมินพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไปของเด็ก	4.13	0.21	8
(22) การประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.41	0.13	10

ตารางที่ 25 การเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า รายการที่ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็น 5 ลำดับแรก คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นและวัฒนธรรมแวดล้อมเด็กตามหลักสูตรสถานศึกษา (0.32) การจัดให้เด็กได้สืบค้น สืบหา แกไขปัญหาจากการทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (0.31) การจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล (0.29) การปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยคำนึงถึง

ความสนใจของเด็กเป็นหลัก (0.27) และการจัดกิจกรรมทบทวนเรื่องที่เด็กควรรู้หรือสนใจเป็นประจำ เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้แก่เด็ก (0.26) ตามลำดับ

3.2.3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง พบว่า ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีพิสัยค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้อยู่ระหว่าง 0.45 – 0.12 โดยเรียงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจำแนกตามประเด็นย่อยและตัวบ่งชี้ ได้ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง จำแนกตามตัวบ่งชี้

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	\bar{X}	PN _{Modified}	ลำดับ
ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	4.04	0.24	(2)
(35) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ	3.48	0.45	1
(34) การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก	3.86	0.30	2
(31) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนอบรมเลี้ยงดูและประเมินพัฒนาการ	4.11	0.22	3
(33) การแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง	4.16	0.20	4
(36) การร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา และปรับพฤติกรรมเด็ก	4.20	0.19	5
(32) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ให้การต้อนรับและพูดคุยเมื่อพบปะกับผู้ปกครอง	4.43	0.13	9
ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก	4.34	0.15	(6)
(28) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก	4.20	0.19	5
(27) การเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด สร้างความผูกพันเป็นรายบุคคล	4.26	0.17	6
(30) การปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษด้วยวาจาหรือความรุนแรง ใช้การแนะนำพฤติกรรมที่พึงประสงค์กับเด็ก	4.30	0.16	7
(29) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติให้แก่เด็ก	4.39	0.14	8
(26) การสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับเด็กเป็นรายบุคคล	4.42	0.13	9
(25) การชมเชยเด็กเมื่อเด็กทำกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย หรือปลอดภัยถ้าเด็กทำกิจกรรมไม่สำเร็จเป็นรายบุคคล เพื่อสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้	4.46	0.12	10

ตารางที่ 26 การเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครองของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า รายการที่ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ (0.45) การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก (0.30) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนอบรมเลี้ยงดูและประเมินพัฒนาการ (0.22) การแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง (0.20) ซึ่งการร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาและปรับพฤติกรรมเด็ก และ การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก มีคะแนนค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากัน (0.19) ตามลำดับ

ภาคผนวก จ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก (แรกเกิด - 1 ปี 6 เดือน) ของผู้ดูแลเด็ก

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กทารกของผู้เลี้ยงดูเด็ก และหาแนวทางส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ 2) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 3) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

แบบสอบถามสำหรับผู้ดูแลเด็กฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบในข้อที่ตรงกับ
การปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นการใส่เครื่องหมายหน้าข้อรายการที่ผู้ตอบ
ต้องการและคำถามปลายเปิด

การวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่และการปฏิบัติงานของท่านอยู่แต่อย่างใด ผู้วิจัยขอให้ความมั่นใจว่าข้อมูลของท่านจะเป็นความลับ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวมเท่านั้น ทุกคำตอบของท่านมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากท่านเป็นอย่างดี
ขอความอนุเคราะห์จากท่านส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วยซองที่ผู้วิจัยได้แนบมาภายใน 1 สัปดาห์

ขอขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ปี
3. วุฒิการศึกษา
 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6
 2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 3. อนุปริญญา สาขา.....
 4. ปริญญาตรี สาขา.....
 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. ท่านมีประสบการณ์การทำงานกับเด็กวัยทารก ปี
5. การเข้าอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
 1. เคย 2. ไม่เคย
 จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมทั้งหมดเฉลี่ย(ครั้ง)/ปี 1-3 ครั้ง 4-6 ครั้ง
 7 ขึ้นไป
6. สถานที่รับเลี้ยงเด็กของท่านสังกัดหน่วยงานใด
 1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 3. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
 4. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ตอนที่ 2 ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก (แรกเกิด - 1 ปี 6 เดือน) ในสถานรับเลี้ยงเด็ก
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับที่ท่านปฏิบัติตามความเป็นจริง

5 = มากที่สุด	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น ทุกครั้ง
4 = มาก	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น บ่อย ๆ
3 = ปานกลาง	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น ค่อนข้างบ่อย
2 = น้อย	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น เป็นบางครั้ง
1 = น้อยที่สุด หรือไม่มี	หมายถึง	ท่านแทบจะไม่เคยปฏิบัติในข้อรายการนั้น

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์					
1. ท่านจัดพื้นที่และอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงดูเด็กวัยทารกแยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ					
2. ท่านจัดพื้นที่และจัดวางอุปกรณ์ภายในห้องให้สามารถมองเห็นเด็กที่ดูแลอย่างทั่วถึง ไม่มีสิ่งกีดขวางกลางห้อง หรือมูมอับ					
3. ท่านจัดพื้นที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก					
4. ท่านให้เด็กได้ออกมาทำกิจกรรมนอกห้อง ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ในการเคลื่อนไหวเป็นประจำทุกวัน					
5. ท่านจัดพื้นที่และสื่ออุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง					
6. ท่านจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้เด็กได้เล่นกับผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน					
7. ท่านจัดตารางกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เด็กอยู่กับครอบครัว					
8. ท่านจัดตารางเวลากิจวัตรประจำวันตอบสนองความต้องการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล					
9. ท่านจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์สำหรับเด็กอย่างปลอดภัย ถูกสุขอนามัย ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน					
10. ท่านจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก					

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
11. ท่านจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายสำหรับเด็ก เช่น โมบาย เครื่องเล่นไขว่คว่ำ กระดานหัดเดิน					
12. ท่านใช้สื่ออุปกรณ์ที่กระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสที่น่าสนใจสำหรับเด็กและมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก					
ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้					
13. ท่านเข้าใจความต้องการของเด็กและสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้องตามพัฒนาการ					
14. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล					
15. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมและใช้สื่ออุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน					
16. ท่านปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก สอดคล้องตามความต้องการและเหมาะสมกับวัย					
17. ท่านจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น การสัมผัสพื้นผิวหลากหลาย					
18. ท่านจัดให้เด็กได้เล่นด้วยตนเอง เป็นคู่ และกลุ่มย่อย					
19. ท่านรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็ก					
20. ท่านร้องเพลง/ท่องคำกลอน/เล่านิทาน ให้เด็กฟังทุกวัน					
21. ท่านมีส่วนร่วมวางแผน และทำการประเมินอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทุกด้าน					
22. ท่านประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การพูดคุยกับผู้ปกครอง					
23. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง					
24. ท่านนำผลการประเมินพัฒนาการมาเป็นแนวทางการพัฒนาเด็กต่อไป					

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง					
25. ท่านมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เด็กสามารถเห็นท่านได้ตลอด					
26. ท่านตอบสนองความต้องการและความสามารถของเด็กอย่างเหมาะสมทันทั่วทั้งที่					
27. ท่านตระหนักว่าความรู้สึกและการกระทำของตนเองมีผลต่อเด็ก					
28. ท่านสร้างความผูกพันที่มั่นคงผ่านการเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องกับเด็กเป็นรายบุคคล					
29. ท่านแสดงความรักต่อเด็กโดยการอุ้ม โอบกอดเด็กสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน					
30. ท่านชมเชย ให้กำลังใจเมื่อเด็กพยายามจะสื่อสารหรือทำกิจกรรม					
31. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมวางแผนอบรมเลี้ยงดูและประเมินพัฒนาการเด็ก					
32. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูทำกิจกรรมประจำวันในสถานรับเลี้ยงเด็ก					
33. ท่านรับฟังความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก					
34. ท่านแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง					
35. ท่านให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก					
36. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่และช่วงเวลาให้ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมเป็นส่วนตัวกับเด็กภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก เช่น การให้นมแม่ มุมเล่านิทานสำหรับผู้ปกครอง					

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม

คำชี้แจง โปรดใส่ ✓ หน้ารายการที่ต้องการมากที่สุด 3 ลำดับ

1. ท่านต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเด็นใดมากที่สุด (เลือกตอบได้ 3 ข้อ)

- (1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- (2) การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย
- (3) การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ
- (4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย
- (5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้
- (6) การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก
- (7) การติดต่อสื่อสารให้ความรู้กับผู้ปกครองและชุมชน
- (8) การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กและผู้ปกครอง
- (9) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยแนวทางใดมากที่สุด (เลือกตอบได้ 3 ข้อ)

- (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ
- (2) การฝึกอบรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- (3) การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น
- (4) การศึกษาดูงาน
- (5) การนิเทศโดยบุคลากรภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- (6) การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู
- (7) การสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก
- (8) การศึกษาต่อให้ตรงกับสายงาน
- (9) การศึกษาด้วยตนเอง
- (10) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ท่านต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากบุคคลใดมากที่สุด (เลือกตอบได้ 3 ข้อ)

- (1) วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด
- (2) วิทยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ
- (3) อาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- (4) ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
- (5) วิทยากรหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
- (6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะ (1ปี 7 เดือน – 3 ปี) ของผู้ดูแลเด็ก

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะของผู้เลี้ยงดูเด็ก และหาแนวทางส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ 2) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 3) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

แบบสอบถามสำหรับผู้ดูแลเด็กฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบในข้อที่ตรงกับ
การปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นการใส่เครื่องหมายหน้าข้อรายการที่ผู้ตอบ
ต้องการและคำถามปลายเปิด

การวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่และการปฏิบัติงานของท่านอยู่แต่อย่างใด ผู้วิจัยขอให้ความมั่นใจว่าข้อมูลของท่านจะเป็นความลับ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวมเท่านั้น ทุกคำตอบของท่านมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากท่านเป็นอย่างดี
ขอความอนุเคราะห์จากท่านส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วยซองที่ผู้วิจัยได้แนบมาภายใน 1 สัปดาห์

ขอขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ปี
3. วุฒิการศึกษา
 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6
 2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 3. อนุปริญญา สาขา.....
 4. ปริญญาตรี สาขา.....
 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. ท่านมีประสบการณ์การทำงานกับเด็กวัยเตาะแตะ ปี
5. การเข้าอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
 1. เคย 2. ไม่เคย
 จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมทั้งหมดเฉลี่ย(ครั้ง)/ปี 1-3 ครั้ง 4-6 ครั้ง
 7 ขึ้นไป
6. สถานที่รับเลี้ยงเด็กของท่านสังกัดหน่วยงานใด
 1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 3. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
 4. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ตอนที่ 2 ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะ (1ปี 7 เดือน - 3 ปี) ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับที่ท่านปฏิบัติตามความเป็นจริง

5 = มากที่สุด	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น ทุกครั้ง
4 = มาก	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น บ่อย ๆ
3 = ปานกลาง	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น ค่อนข้างบ่อย
2 = น้อย	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้น เป็นบางครั้ง
1 = น้อยที่สุด หรือไม่มี	หมายถึง	ท่านแทบจะไม่เคยปฏิบัติในข้อรายการนั้น

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์					
1. ท่านมีส่วนจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการทางร่างกายของเด็กในการเคลื่อนไหว/ปีนป่าย โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก					
2. ท่านจัดพื้นที่ภายในห้องเป็นสัดส่วนสำหรับเด็ก เช่น พื้นที่ส่วนตัวพื้นที่ทำกิจกรรม พื้นที่เรียนรู้ด้วยตนเอง					
3. ท่านจัดพื้นที่ให้เด็กได้ทำกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้อง					
4. ท่านจัดพื้นที่ภายในห้อง เพื่อแสดงผลงานเด็กไว้ในระดับสายตาของเด็ก					
5. ท่านจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมอุปกรณ์ เพื่อฝึกให้เด็กได้สร้างสุขนิสัยที่ดีในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย					
6. ท่านส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ภายในห้อง					
7. ท่านจัดสภาพแวดล้อมป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และอาจก่อกำเนิดได้ เช่น การจัดมุมเรียนรู้ / สื่อเพียงพต่อจำนวนเด็ก					
8. ท่านจัดตารางกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมกับวัยและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจในการทำกิจกรรมของเด็ก					
9. ท่านใช้สื่ออุปกรณ์และของเล่นที่หลากหลาย ตอบสนองความสนใจของเด็ก เช่น บล็อกไม้ ลูกบอล นิทาน เป็นต้น และมีเพียงพอต่อจำนวนเด็ก					
10. ท่านใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทำหาย แลกใหม่ นำสนใจกระตุ้นการเรียนรู้ให้เด็กพัฒนาความสามารถด้วยตนเอง เช่น จิ๊กซอว์ภาพที่มีระดับความยากง่าย					

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
11. ท่านจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรม และดูแลรักษาให้พร้อมสำหรับการใช้งาน					
12. ท่านส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเลือกใช้ และเก็บรักษาสื่ออุปกรณ์ด้วยตนเอง					
ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้					
13. ท่านวางแผนการจัดประสบการณ์ ครอบคลุมทุกพัฒนาการอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย					
14. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็กอย่างสอดคล้องตามหลักสูตรสถานศึกษา					
15. ท่านเลือกใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรมและวัยของเด็ก					
16. ท่านปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นหลัก					
17. ท่านจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล					
18. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้สืบค้น สำรวจ แก้ไขปัญหาจากการทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง					
19. ท่านจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมในลักษณะเดี่ยว/คู่/กลุ่ม					
20. ท่านจัดกิจกรรมทบทวนเรื่องที่เด็กควรรู้หรือสนใจเป็นประจำ เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้แก่เด็ก					
21. ท่านมีการวางแผน และทำการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องตามแผนการจัดกิจกรรม					
22. ท่านประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การพูดคุย เป็นต้น					
23. ท่านนำผลการประเมินพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไปของเด็ก					
24. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง					

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ปกครอง					
25. ท่านชมเชยเด็กเมื่อเด็กทำกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย หรือ ปลอดภัยถ้าเด็กทำกิจกรรมไม่สำเร็จเป็นรายบุคคล เพื่อสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้					
26. ท่านสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับเด็กเป็นรายบุคคล เช่น การพูดคุย โอบกอดเป็นประจำทุกวัน					
27. ท่านเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด สร้างความผูกพันเป็นรายบุคคล					
28. ท่านสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก เช่น ไม่กดดัน ไม่ล้อเลียน หรือเรียกเด็กด้วยฉายา					
29. ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติให้แก่เด็ก					
30. ท่านปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษด้วยวาจาหรือความรุนแรง ใช้การแนะนำพฤติกรรมที่พึงประสงค์กับเด็ก					
31. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนอบรมเลี้ยงดู และประเมินพัฒนาการ					
32. ท่านสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ให้การต้อนรับและพูดคุยเมื่อพบปะกับผู้ปกครอง					
33. ท่านแลกเปลี่ยนสาระความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับผู้ปกครอง					
34. ท่านให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างของครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมแวดล้อมเด็ก					
35. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เช่น เชิญผู้ปกครองเป็นวิทยากรเดือนละ 1 ครั้ง หรือเชิญผู้ปกครองร่วมจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ					
36. ท่านร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก					

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม

คำชี้แจง โปรดใส่ ✓ หน้ารายการที่ต้องการมากที่สุด 3 ลำดับ

1. ท่านต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเด็นใดมากที่สุด (เลือกตอบได้ 3 ข้อ)

- (1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- (2) การจัดทำและการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย
- (3) การวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการ
- (4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย
- (5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้
- (6) การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก
- (7) การติดต่อสื่อสารให้ความรู้กับผู้ปกครองและชุมชน
- (8) การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กและผู้ปกครอง
- (9) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยแนวทางใดมากที่สุด (เลือกตอบได้ 3 ข้อ)

- (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ
- (2) การฝึกอบรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- (3) การเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น
- (4) การศึกษาดูงาน
- (5) การนิเทศโดยบุคลากรภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- (6) การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาแนะนำการอบรมเลี้ยงดู
- (7) การสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก
- (8) การศึกษาต่อให้ตรงกับสายงาน
- (9) การศึกษาด้วยตนเอง
- (10) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ท่านต้องการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากบุคคลใดมากที่สุด (เลือกตอบได้ 3 ข้อ)

- (1) วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด
- (2) วิทยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ
- (3) อาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- (4) ครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
- (5) วิทยากรหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
- (6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ข้อปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. การเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดเวลา และสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง และบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 พุดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อสร้างความคุ้นเคย
 - 2.3 ขออนุญาตบันทึกเสียง และจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์
 - 2.4 เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 2 ระหว่างการสัมภาษณ์
3. บันทึกเสียง และจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่...../...../.....

สัมภาษณ์เวลา.....-.....น.

ชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก..... สังกัด.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
3. ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็ก.....ปี
4. สถานรับเลี้ยงเด็กดำเนินการ
5. สถานรับเลี้ยงเด็กมีผู้ดูแลเด็กจำนวน..... คน
แบ่งเป็นผู้ดูแลเด็กวัยทารก
6. ผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กมีอายุการทำงานเฉลี่ย
7. สถานรับเลี้ยงเด็กเคยผ่านการประเมินคุณภาพและได้รับรางวัลจากหน่วยงานใดบ้าง
 - 1)
 - ระดับ..... หน่วยงาน.....
 - 2)
 - ระดับ..... หน่วยงาน.....
 - 3)
 - ระดับ..... หน่วยงาน.....

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก

1. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีนโยบายในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กให้จัดการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (วัยทารกและวัยเตาะแตะ) อย่างไร
2. ท่านมีแนวทางหรือวิธีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างไร
3. ท่านมีปัญหาในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กหรือไม่ (ถ้ามีท่านแก้ปัญหาได้อย่างไร)
4. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีจุดเด่นในการดำเนินงานด้านใดบ้าง
5. ท่านมีนโยบาย หรือแนวปฏิบัติใดที่ใช้ในการส่งเสริมขวัญกำลังใจการทำหน้าที่ที่ดีของผู้ดูแลเด็ก
6. ท่านมีนโยบาย หรือแนวปฏิบัติใดในการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามที่คาดหวัง และท่านมีเหตุผลที่ใช้วิธีการดังกล่าวอย่างไร
7. จากประสบการณ์ในการบริหารงาน ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ดูแลเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่สนใจอย่างไร

การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก วัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้จัด/ผู้ดำเนินการสนทนา

นางสาวกจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร

วัน เวลา สถานที่ในการสนทนากลุ่ม

วันพุธ ที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2557 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ ห้อง 825 อาคารพระมิ่งขวัญ
การศึกษาไทย (อาคาร 2) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายละเอียดวิธีการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีลักษณะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยผู้วิจัย
กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มจากแนวทางการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและ
วัยเตาะแตะของผู้ดูแลเด็กจากการศึกษาข้อมูล และจากผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในเบื้องต้น
อาจมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้

แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
ในสถานรับเลี้ยงเด็กข้างต้นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด
2. แนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในด้านต่างๆดังนี้ ควรเป็นอย่างไร
 - 2.1) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์
 - 2.2) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้
 - 2.3) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง
3. แนวทางใดที่เหมาะสมในการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
ในสถานรับเลี้ยงเด็กได้
4. จากผลการสำรวจแนวทางการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตามหัวข้อประเด็นที่ผู้ดูแลเด็ก
ต้องการพัฒนาและวิทยาการที่ผู้ดูแลเด็กต้องการได้รับการพัฒนา สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน
ในสภาพปัจจุบันหรือไม่
5. มีแนวทาง หรือประเด็นใดอีกบ้างที่ผู้ดูแลเด็กควรได้รับการส่งเสริม

ภาคผนวก ฉ

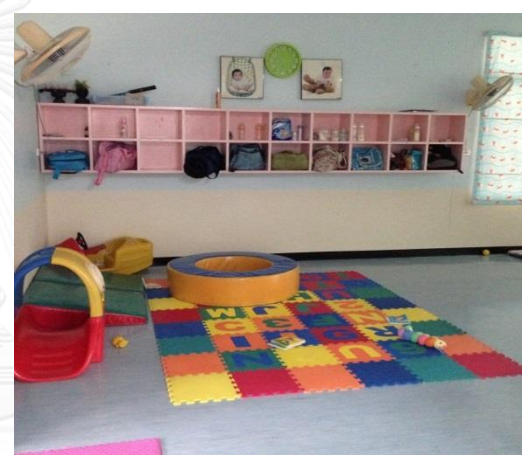
รูปภาพจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพจากการสัมภาษณ์

สภาพภายนอก และสนามเด็กเล่น สถานรับเลี้ยงเด็กสายใย

สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูเด็กวัยทารก สถานรับเลี้ยงเด็กสายใย

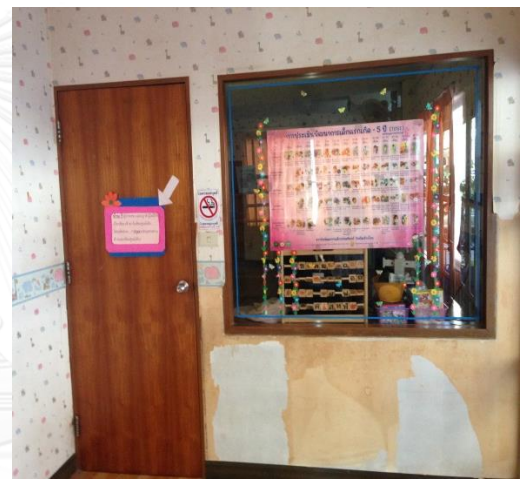
การทำกิจกรรมภายในห้องกับเด็กวัยเตาะแตะและลานของเล่น สถานรับเลี้ยงเด็กสายใย

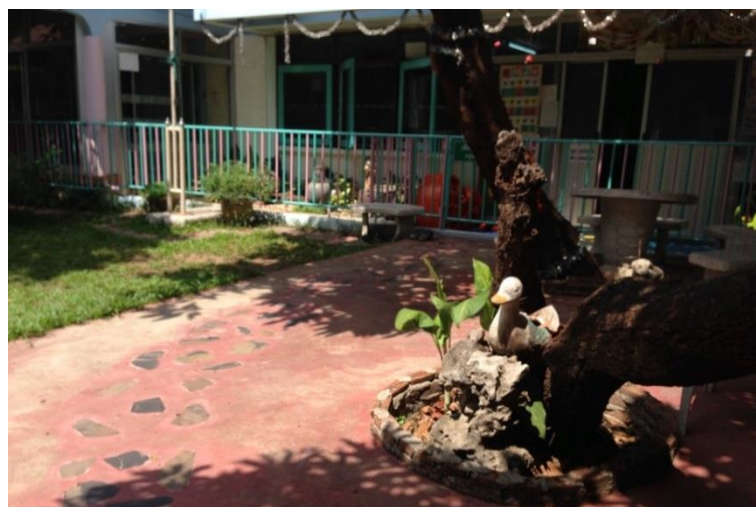
มุมนิทานสำหรับผู้ปกครองสถานรับเลี้ยงเด็กสายใย

โปรแกรมบันทึกพัฒนาการที่ผู้ปกครองช่วยออกแบบ

อาคาร และสภาพภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กสีรุ้ง

สภาพภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กฟ้าใส

สภาพแวดล้อมและการทำกิจกรรมสำหรับเด็กตาจะตะตะ สถานรับเลี้ยงเด็กทอฝัน

พื้นที่และการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก
สถานรับเลี้ยงเด็กทอฝัน

รูปภาพการสนทนากลุ่ม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา เกิดเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2530 ที่จังหวัดตรัง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2552 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2554

